A. Nevolin

BUN GĂSIT „AURORA"!

EDITURA TINERETULUI

А НЕВОЛИН
ЗДРАВСТВУЙ
„АВРОРА“
Издательство ЦК ВЛКСМ
„МОЛОДАЯ ГВАРДИЯ“
1956

A. Nevolin

BUN GĂSIT „AURORA"!

In romîneşte de S. SARARU

1957
EDITURA TINERETULUI

Coperta şi ilustraţiile după ediţia sovietică

Din partea autorului

Aduc profunde mulțumiri vechilor membri ai echipajului „Aurorei" T. Lipatov, A. Podlesnoi și G. Șatilo, care m-au sprijinit în adunarea și revizuirea materialului în timpul cînd lucram la această povestire.

DE DEMULT

Uralul... Munți și păduri seculare de nepătruns... În inima acestor păduri de munte s-a rătăcit o mică așezare minieră — Lunievka. Codrul a ascuns-o de soare și de privirile oamenilor.

M-am născut aci, într-o numeroasă familie de muncitori, în care nu-ți era îngăduit să te plîngi de viața aspră pe care o duceai.

— La ce bun lacrimile și suspinele, — spunea tata, — lacrimile tot n-o să-ți înmoaie posmagii...

Pentru noi, puștanii, nu era bucurie mai mare decît vremea ploilor torențiale. Ploaia trecea, rîulețul nostru de munte se revărsa și inunda totul în jur. Și atunci, în ochii noștri înceta a mai fi un simplu rîuleț și devenea o adevărată mare, un ocean.

Pe o bîrnă lungă, lunecoasă, aruncată între cele două maluri, obişnuiam să trecem de partea cealaltă a rîului. Acolo aflam peşteri pline de taine şi poteci atît de înguste încît nici caprele sălbatice nu se căţărau pe cărăruile croite în stînca abruptă. Nouă, însă, copiilor de mineri, toate acestea ne păreau atît de atrăgătoare, încît deseori ne primejduiam viaţa, căţărîndu-ne pe stînci.

Intr-o zi, fratele meu mai mic, care abia împlinise opt ani, o porni pe bîrna lunecoasă şi ajungînd pînă la mijlocul ei scoase un ţipăt şi căzu în apele spumegînde ale rîuleţului umflat de ploi. A nimerit într-un vîrtej care a prins să-l răsucească, apoi curentul l-a dus de vale. Inspăimîntaţi, alergam de-a lungul malului, strigînd din răsputeri: „Vanea, Vanea, ia-oncoa'!" Dar el, şi mai speriat decît noi, nu auzea nimic. Cînd am văzut ce se poate întîmpla, mi-am luat inima în dinţi şi, agăţat de o scîndură mare care zăcea pe mal, m-am aruncat în apă să-mi salvez fratele.

— Eşti nebun? Ai să te prăpădeşti şi tu! — au încercat să mă reţină ceilalţi copii.

Cu riscul vieţii mi-am scăpat fratele de la moarte. De atunci, băieţii au început să-mi poarte un respect deosebit. Unii mă numeau înotător curajos, alţii — marinar. Poreclele lor îmi mergeau la inimă. Mă şi vedeam căpitanul unei corăbii în luptă cu furtuna, comandînd fără teamă.

Intîmplarea asta a dat imbold imaginaţiei noastre: începurăm să visăm fluvii largi şi mări nemărginite.

— Cîtă putere are apa asta! — spuse odată prie-

tenul meu Pavluşka Sedîh. Eu aşa cred, că nimic pe lume nu are mai multă putere ca ea.

— Omul, însă, e şi mai puternic! — i-a răspuns unchiul Iakim, un miner cu carte, trecut prin ciur şi dîrmon, căruia în timpul liber îi plăcea să stea la taifas cu copiii. Un om adevărat e mai puternic ca orice, bineînţeles dacă nu e de unul singur. Fireşte, o să creşteţi şi o să vedeţi şi voi.

„De-am creşte mai repede — gîndeam noi atunci — să colindăm mări adevărate, să plutim pe corăbii mari".

Unchiul Iakim cunoştea visurile noastre şi chiar le hrănea cu povestiri despre călători îndrăzneţi, care descoperiseră pămînturi noi. Tare mult îi plăceau cărţile. În cîte o duminică se întîmpla să ne adune în jurul său şi să ne tot citească, pînă cînd, deodată, dădea glas gîndurilor ce-l munceau:

— Ce viaţă mai e şi asta, a noastră? Doar întuneric şi cărbune. Iar în cărţi, băieţi, vedeţi ce întinderi... şi ce oameni!

Cărţile şi le aducea de la un deportat care locuia la vreo zece kilometri de mina noastră. Ascultînd povestirile unchiului Iakim, deseori mă vedeam un călător sau un marinar îndrăzneţ, care, oricît ar fi furtuna de aprigă, nu-şi pierde firea şi luptă curajos cu stihiile dezlănţuite. Imitîndu-l pe unchiul Iakim, îi spuneam prietenului meu Pavluşa:

— Aşa viaţă mai zic şi eu — întinderi, şi ce oameni!

Dar zburdălniciile copilăriei fără griji au luat în curînd sfîrşit. Cînd am împlinit treisprezece ani, a trebuit să merg la lucru, să-i ajut tatei.

— Ai să-ţi cîştigi singur pîinea... şi asta-i ceva... — îmi spunea tata, oftînd din greu, în timp ce se pregătea dimineaţa să plece spre mină. Eu, frăţioare, la vîrsta ta munceam ca un cal de samar.

Tata se scula la ora cinci, cu nóaptea-n cap, ca să ajungă la lucru la şase, şi se întorcea la opt seara, frînt de oboseală. Iarna, ajungea acasă îngheţat bocnă. La noi, în Ural, gerurile sînt zdravene, muşcătoare, şi uneori îţi îngheaţă şi căciula în cap. Tatei îi era greu să se dezbrace şi să se descalţe singur, iar noi, împreună cu mama, îl ajutam să-şi lepede hainele.

Am început să lucrez la uzina de spălare a cărbunelui, unde i-am cunoscut pe fraţii Alexei şi Ivan Davîdov şi pe sora lor, Tania. Ei erau conducătorii tineretului muncitoresc. Muncitorii îi stimau pe Davîdovi, le cereau sfaturi şi ajutor. Mi s-a părut că cei doi fraţi erau mai îndrăzneţi şi mai citiţi decît ceilalţi. M-am legat îndeosebi de cel mai mic dintre ei, de Alexei, un bondoc cu faţa deschisă şi cu ochi vioi. Unchiul Iakim spunea deseori că Alexei înţelege bine sufletul muncitorului.

Intr-o zi, Alexei mi-a dat să citesc un manifest. In el se vorbea de condiţiile neomeneşti în care îşi duceau viaţa muncitorii şi minerii. Atunci am aflat că muncitorii o duc greu nu numai la noi, în Lunievka, dar şi la Moscova şi Petersburg. Părea că cel care a scris manifestul a fost şi pe la mina noastră şi pe la uzina de spălare a cărbunelui. Manifestul mi-a deschis ochii asupra multor lucruri, pe care înainte le întrezăream destul de vag. Acum, în sfîr-

şit, am înţeles cine purta vina greutăţilor vieţii noastre, şi ce trebuie să facem noi, muncitorii.

Alexei a început să-mi dea diferite însărcinări: să anunţ pe cîte un miner sau muncitor unde este locul de întîlnire, să predau ceva cuiva. Eram fericit, — mi se acordase doar o mare încredere.

— Bagă de seamă, Saşa, îţi ţii gura... — spunea Alexei, cu vocea lui de bas. Înţelegi, nu sufli nimic!

— Dar ce-s copil? — răspundeam eu cu hotărîre.

Directorul minei şi fabricii noastre, Ivanov, era temut şi urît de muncitori. El ştia acest lucru tot atît de bine cum îi ştia şi pe cei care îndemnau pe muncitori împotriva ţarului şi a autorităţilor locale.

Imi aduc aminte că odată am fost trimis cu oarecare treabă la administraţie. Înainte de a ajunge acolo, am auzit nişte împuşcături şi l-am văzut pe Alexei fugind, urmărit de poliţaiul Popov, care avea un revolver în mînă. Alexei trăgea şi el, apoi, sărind sprinten peste un gard, a dispărut. Poliţaiul, mai greoi, n-a putut să se ţină după el.

La administraţie toată lumea era agitată şi discuta aprins.

Dintr-una într-alta am aflat cum s-au petrecut lucrurile. Ivanov îl chemase pe Alexei şi, ba luîndu-l cu binele, ba ameninţîndu-l cu revolverul, a încercat să-i smulgă declaraţii despre adunările muncitorilor. Dîndu-şi seama că nu va obţine nimic „cu binele", directorul a chemat poliţia. In ultima clipă; Alexei a încercat să smulgă revolverul din mîna directorului. Ivanov a tras, dar nu l-a nimerit. La zgomotul împuşcăturii a venit în goană poliţaiul, însă, după cum am văzut, nu a izbutit să-l prindă pe Alexei.

De atunci, el și fratele său Ivan au fost nevoiți să se ascundă în pădure. Micul detașament, organizat de ei, a devenit curînd spaima poliției locale, a administrației, a directorilor de mine și de fabrici. Detașamentul îi pedepsea pe maiștrii și pe directorii cei mai cruzi, răspîndea literatură revoluționară și îi ajuta pe oamenii care erau în nevoie.

Muncitorii au stabilit legătura cu detașamentul și îl aprovizionau cu alimente, îl înștiințau despre starea de lucruri din fabrici și mine, despre acțiunile poliției și ale paznicilor.

Odată a venit la mine mătușă-mea Nastea :

— Sașa, vreau să-ți vorbesc. După lucru treci pe la mine...

Cînd am ajuns la ea, mi-a spus că la noapte trebuie duși în munți doi saci cu merinde.

— Unde anume ? — am întrebat-o bucuros de însărcinarea primită.

— In peșteră, acolo unde am fost ultima oară cu tine.

— Și cui să-i predau sacii ?

— Nimănui. Îi acoperi cu pietre și te întorci acasă.

Prima misiune am îndeplinit-o ușor, dar apoi lucrurile s-au complicat : poliția a întețit urmăririle. Astfel, a trebuit să transportăm treptat, cîte puțin, alimentele în pădure, iar de acolo să le ducem în timpul nopții la peșteră. La îndeplinirea acestei sarcini am atras și pe cîțiva din prietenii mei.

In peșteră nu am întîlnit niciodată pe cineva. Cei din detașament cunoșteau bine șiretlicurile poliției și nu veneau să ridice alimentele pînă nu erau siguri că nu fusesem urmăriți. Drumul spre peșteră era greu. Ca să ajungi acolo trebuia să învingi un urcuș

abrupt, presărat cu colți de stîncă. Pe vreme bună mergea, dar după ploaie stîncile deveneau alunecoase și, cățărîndu-te pe ele, puteai cu ușurință să te prăbușești.

Intr-un rînd, după îndeplinirea sarcinii, cînd tocmai ne pregăteam să părăsim peștera, am văzut jos, pe potecă, cîțiva oameni care așteptau. Pe cît se pare, poliția reușise să ne dibuiască. Din fericire știam un alt drum, e drept — mult mai primejdios, deoarece poteca șerpuia pe muchea unei stînci prăpăstioase. Printr-o crăpătură destul de largă am ieșit pe potecă. Acolo se înălța un brad uriaș, ascunzînd intrarea în peșteră. Ne-am strecurat prin această crăpătură nevăzuți de polițiști, care pierzîndu-ne urma au plecat „cu buzele umflate".

Detașamentul o ducea din zi în zi mai greu. Peste puțin timp poliția l-a ucis pe Ivan Dîmov și apoi au izbutit s-o aresteze pe tușa Nastea, care ținuse continuu legătura cu detașamentul.

Văzîndu-se încolțit Alexei a hotărît să-și mute detașamentul în alt loc, necunoscut jandarmilor. Pe drum însă, poliția, care prinsese de veste, i-a atacat pe neașteptate. Mulți de-ai noștri au căzut, iar Alexei a fost prins, pus în fiare și trimis la închisoare.

După un răstimp s-a lămurit și pricina eșecului. In detașament se strecurase un provocator. De la el poliția aflase toate planurile grupului.

După înfrîngerea detașamentului, mulți simpatizanți de-ai fraților Davîdov au fost dați afară din fabrici și mine. Am fost concediat și eu. Acum, trebuia să mă ocup cu vînatul ca să ajut cît de cît familiei.

Tușei Nastea i-au dat drumul din închisoare abia după un an. Greu să mai recunoști în ea pe femeia veselă și sănătoasă de dinainte. Cînd a ieșit din închisoare era o bătrînă adusă de spate, albită, măcinată de o tuse seacă. Ca s-o silească să-i trădeze pe „rebelii" aflați în libertate au schingiuit-o ca pe hoții de cai. Nu i-au smuls însă nici o mărturisire. Cîteva luni mai tîrziu, tușa Nastea a murit. Chipul ei nobil mi s-a întipărit pentru toată viața în minte.

Cam la trei ani după aceea, m-au primit din nou la lucru, dar nu la uzină, ci în mină.

Acum mă întorceam acasă odată cu tatăl meu, uzi pînă la măduvă de apa din mină și de sudoarea pe care ne-o storcea munca îngrozitoare.

— Mai dihai ca la ocnă ! Așa poți să te și prăpădești, — spunea mama, în timp ce ne aducea cina sărăcăcioasă.

— Nu ne mai jeli, nevastă — îi răspundea tata. Nu le e mai dulce altora pe pămînt decît nouă sub pămînt...

Și nici nu știu cum au trecut anii... Dintr-un băiețaș firav, am devenit un flăcău vînjos, lat în umeri și voinic.

A venit vremea leatului meu să fie chemat la armată și am plecat și eu. Drept să spun, după atîta muncă istovitoare la mină, că nici duminica nu apucam să văd lumina zilei, m-am bucurat că plec la cătănie.

— Chiar dacă nici acolo n-o să stai cu burta la soare, măcar ai să umbli la suprafață, — mi-a spus bunicul. Cît despre mîncare și haine, are el grijă statul...

Pregătirile nu mi-au luat prea mult timp. Cufăraşul pe care mi l-am făcut singur, era pe jumătate gol. Dar, după sfatul mamei, tot l-am încuiat.

— Las' să creadă lumea că sub lacăt ai şi tu ceva lucruşoare, — mi-a zis ea.

— Cu cît e lacătul mai mare, cu atît e mai mare şi respectul faţă de om, — a întărit bunicul spusele ei.

N-avea rost să-i contrazic, deşi ştiam prea bine că cel bogat cu cît are mai mult, cu atît mi-e mai puţin prieten.

La gară au venit toate rudele să mă petreacă. Dar bunicul lipsea. A sosit şi trenul, şi bunicul nicăieri. Cei care mă însoţiseră au început să plîngă şi să jelească după cum era obiceiul în astfel de împrejurări. Numai tata îşi păstra cumpătul. Privindu-l, s-a stăpînit şi mama.

— Ce începe cu lacrimi nu se poate termina decît tot cu lacrimi, — gîndi tata cu glas tare, uitîndu-se cu asprime la cei care mă boceau. Ţine-mi minte sfatul, Saşa : să nu te arăţi niciodată slab. Nu-i bucura pe duşmani cu văiecăreli şi lacrimi.

Dar iată că s-a dat şi semnalul de plecare.

Mama mă privea duios, iar tata a început să tuşească. Soră-mea nu s-a mai putut stăpîni şi a pornit să plîngă pe furiş, privind la fetele de aceeaşi vîrstă, care îşi însoţeau fraţii chemaţi la armată... Cînd să mă sui în vagon, am simţit că mă atinge cineva pe umăr. Era bunicul ! Ţinea în mînă o cutiuţă de lemn.

— Cît pe ce să întîrzii, Saşa, — glăsui cu vocea lui adîncă de bas. Ţi-am meşterit o casetă. Cînd ai să te uiţi la ea îţi vei aminti de Ural şi de-ai tăi. Pune-o în cufăr.

— Iţi mulţumesc din suflet, bunicule! Şi, pentru prima dată de cînd mă ştiam, l-am îmbrăţişat şi sărutat pe bătrîn. Inainte mă înspăimînta barba lui mare, mirosind a cărbune şi a mahorcă.

— Măcar de-ai nimeri la cavalerie, — spuse el. Oricum, călare e mai uşor ca pe jos...

— Unde o să-l trimită, acolo o să se ducă, — i se împotrivi tata. Să nu-ncepi să alegi. Ce ţi-e scris, în frunte ţi-e pus.

— Poate o să-l dea la marină, — ţinu să-şi spună părerea şi frate-meu ăl mic.

— Ferească dumnezeu, — se cruci mama. Marina ne mai lipseşte. — Să rămîi pe pămînt, fiule. El te şi hrăneşte, el te şi apără.

— Şi asta-i drept, — o susţinu bunicul.

Pe drum am cercetat cutia primită în dar. Era lucrată din mesteacăn de Karelia, şi întărită pe la colţuri cu fîşii de aramă. „Aici am să păstrez tot ce mi-e mai drag", am hotărît în sinea mea.

Trenul mergea de două zile şi două nopţi. Ne îndreptam spre Petersburg. Se zvonise că întreg eşalonul nostru va fi vărsat unităţilor de gardă şi echipajelor flotei din capitală. Asta înseamnă că nu este exclus să devin marinar.

Trecurăm şi de Perm, lăsînd în urmă apele bogate ale fluviului Kama. In goana trenului străbatem codrii deşi. Cît de mare, cît de întinsă este ţara noastră! Şi oameni, ce de mai oameni prin gări şi pe la halte!

Suspinele şi plînsetele însoţeau neîncetat eşalonul nostru. Cînd trenul părăsi nu ştiu ce gară neînsemnată, zării o bătrînă mamă, care-şi însoţise la oaste ultimul fiu, aruncîndu-se la pămînt în hohote de plîns.

Recruții, în majoritate tineri, muncitori de prin fabricile și minele din Ural, păreau veseli și nepăsători. In fiecare vagon răsunau cîntece, se auzeau armonici. Prin stații, recruții care se cherchelisera îi zădărau pe slujbași și chiar pe jandarmi. Atunci, pentru prima oară, am văzut că pînă și jandarmii se tem de noi, flăcăi de rînd, cînd sîntem laolaltă.

La Petersburg, în gara Nikolaevsk, ne-au așezat cîte patru în rînd, și ne-au dus apoi prin bulevardul Nevski.

Era o vreme umedă, friguroasă și ningea. Dar orașul ne-a uimit chiar și pe vremea aceasta neprimitoare. Ce străzi largi, ce case mari și frumoase! Pe trotuare mergeau grupuri, grupuri de oameni ferchezuiți; printre ei — mulți militari. Pe lîngă noi zburau trăpașii, stropindu-ne cu noroi. La toate încrucișările stăteau trupeși sergenți de stradă...

— Mînă berbecii, — spuse un domn sfrijit, văzînd coloana noastră.

— Uită-te, ce vlăjgan, — nu putu să-și rețină încîntarea un negustor, văzîndu-l pe consăteanul meu Vasilii Hvatov. Asta zic și eu soldat de gardă! Unde s-or fi născînd ăștia?!

„In Ural se nasc" — gîndii eu cu mîndrie... Dar în suflet mi s-a strecurat neliniștea. Cuvintele domnului acela sfrijit m-au pus serios pe gînduri. Am înțeles că și aici, după cîte se părea, nu ne aștepta o viață mai bună.

Ne-au dus în cazarma întunecoasă și rece a echipajului flotei din Baltica și ne-au repartizat niște hamace fără așternut.

A doua zi, cei cu mai multă știință de carte au fost trimiși la școala de mine și mașini electrice; eu am

nimerit la detaşamentul-şcoală din Oranienbaum, pentru puşcaşii marini.

Aici se pregăteau boţmanmaţ-ii * pentru unităţile marine şi pentru vasele de război. Se înfăptuise vechiul meu vis : devenisem marinar. Cînd mi-am primit efectele, pot spune că am îmbrăcat pentru prima oară rufe noi, pe care nu le purtase încă nimeni. Se părea că toate merg cum nu se poate mai bine. Dar, din primele zile, au început să scoată din mine curajul şi nesupunerea, care-i caracteriza pe cei din Ural. Lucrul ăsta se făcea prin înjurături şi lovituri peste gură.

Am încercat odată să aflu de ce mă pedepseşte plutonierul nostru.

— Ingăduiţi să-ntreb...

— Gura ! — ţipă el, pe un ton care nu mai permitea repetarea întrebării. — O să scot eu din tine duhul ăsta blestemat.

Iar peste o săptămînă, ca urmare a pîrei majurului, am fost băgat, pentru „discutarea ordinului", într-o carceră întunecoasă şi rece, şi mi s-a dat numai pîine şi apă.

Ziua trebuia să stai numai în picioare, rezemat de perete. N-aveai pe ce să te aşezi căci pe podea era interzis şi afară de asta era udă şi lunecoasă. De la unsprezece seara pînă la cinci dimineaţa ţi se îngăduia să dormi pe un sac murdar, umplut cu paie tocate, îmbîcsite de praf. N-am să uit toată viaţa mea aceste cinci zile de carceră !

Prima mea iarnă ca marinar, iarna 1913—1914, a trecut numai într-o instrucţie.

* Boţmanmat — grad inferior de comandă pe vasele de război şi în unităţile militare de marină ale flotei tariste. n.t.

În martie s-a zvonit că vom fi trecuţi în revistă chiar de ţarul Nikolai.

Marinarii grupului permanent al detaşamentului-şcoală ne-au lămurit că primăvara se organizează întotdeauna treceri în revistă şi că uneori participă însuşi suveranul.

Peste puţină vreme comandantul de companie ne-a anunţat că într-adevăr majestatea sa imperială a binevoit să ne acorde bunăvoinţa sa şi să vină la sfîrşitul lui aprilie la Ţarskoe Selo, unde va avea loc trecerea în revistă a detaşamentelor de puşcaşi marini.

Am împărtăşit această noutate unui consătean de-al meu — vechi marinar, fost subofiţer, retrogradat mai de mult ca simplu ostaş.

— O s-o păţiţi cu trecerea asta în revistă, — spuse consăteanul meu, încet, ca să nu-l audă cineva.

Vechiul marinar n-a greşit. După anunţarea trecerii în revistă au început să facă cu noi nişte mărşăluiri, că numai bucuroşi nu mai eram de apropiata călătorie la Ţarskoe Selo. Dis-de-dimineaţă şi pînă noaptea tîrziu ne pregăteau pentru trecerea în revistă. În sinea noastră blestemam ziua în care ne-am învrednicit de favoarea de a fi înfăţişaţi ţarului. Pedepsele curgeau gîrlă pe capul nostru. Stăteam cu rîndul la carceră. Cîţiva dintre cei mai aspru pedepsiţi în timpul pregătirilor au fost trimişi la arestul corpului de gardă al garnizoanei. Habar n-aveam cît timp va ţine această mustruluire, întrucît ziua trecerii în revistă era ţinută secret. Dar într-o bună dimineaţă ni s-a dat echipament nou-nouţ, conserve şi pesmeţi, şi ni s-a ordonat să ne umplem bidoanele cu apă. Apoi, în sunetele fanfarei am fost duşi la gară.

Înainte de a intra în vagoane, am fost percheziționați ca nu cumva să fi ascuns vreunul cartușe de război.

Trenul ne-a dus fără oprire de-a dreptul la Țarskoe Selo. Se nimerise o zi cu soare, caldă. Mantaua în bandulieră, arma, ranița de campanie cu pesmeți și conserve, bidonul cu apă, din care mi se îngăduia să bem doar la comandă, — toate astea cîntăreau destul de mult și nu era deloc ușor să le duci în spate pe o vreme ca aceea.

Aproape de palat, ne-am oprit. A răsunat comanda: „Pe loc repaus!" Am fost din nou percheziționați; ne-au pipăit ranițele, chiar și beretele.

Trecerea în revistă a început abia după o oră și jumătate de așteptare obositoare. Pe treptele largi ale scării palatului, printre coloanele înalte, s-a ivit țarul îmbrăcat în uniforma de paradă a marinei, cu gradul de căpitan de rangul întîi. Apoi veneau țarina și fetele ei, însoțite de cîteva doamne.

În urma familiei țarului veneau amirali, generali, demnitari. Vedeam pentru prima oară o suită atît de fastuoasă. Uniformele pompoase, încărcate de fireturi numai și numai de aur și argint străluceau de-ți luau ochii.

— Exercițiile de gimnastică! Executaaa-rea! — răsună comanda.

Se auzi muzica. Ca un singur om, am început cu toții să executăm figurile cu arma grea în mînă. Sudoarea ne orbea. Abia terminarăm cu gimnastica și se auzi o nouă comandă:

— Pentru defila-re...

Grea treabă: să ții pasul, să-l mănînci din ochi pe țar și să păstrezi alinierea.

Ajungînd în dreptul suitei țarului, am început să strigăm „ura" și am trecut prin fața ei cu gurile căscate, holbînd ochii și bătînd talpa din toate puterile.

Părea că totul merge cît se poate de bine. Dar iată că un marinar se împiedică de o piatră din pavaj, izbi cu capul pe cel din față și strică alinierea în rîndul său. Ne-am speriat cu toții, știind că pentru asta n-o să scape cu una, cu două. Și, într-adevăr, nici nu ne îndepărtasem bine de palat, că și veni în grabă feldwebelul și îl trăzni pe marinar cu pumnul peste față.

— Ticălosule! — urlă feldwebelul ca scos din minți. — Te-nvăț eu cum se merge!

Mi-am amintit din nou de cuvintele vechiului marinar: „O s-o pățiți cu trecerea asta în revistă..."

O săptămînă după aceea, echipa noastră a fost repartizată pe vase. Eu împreună cu un grup de vreo douăzeci de oameni am fost trimiși pe crucișătorul „Aurora", ancorat în rada portului Kronstadt.

Despre „Aurora" auzisem multe. Îndată după lansare, acest vas cuirasat a dobîndit repede gloria unui vas puternic, rapid și bine înzestrat.

VIAȚĂ DE MARINAR

Echipajul „Aurorei" ne-a făcut o bună primire.

După detașamentul-școală, unde ne scoteau din răbdări cu instrucția și ocările majurilor, feldwebelilor și chiar ale marinarilor mai vechi, pe vas respiram mai liber. Marinarii de aici s-au purtat cu noi prietenește. Ne-au introdus în viața de pe vapor, ne-au ajutat să o scoatem la capăt cu treburile care nouă, oameni de pe uscat, ne erau străine, cum ar fi pregătirea hamacului marinăresc, ne-au făcut cunoscute rînduielile de pe vas, ne-au istorisit despre călătoriile îndepărtate.

Ne-am deprins repede cu marea și mă simțeam pe apă la fel ca acasă, în munți. Curînd, ca și marinarii mai vechi, spălam și eu puntea, frecam balustrada,

făceam de gardă, luam parte la toate lucrările grele și neplăcute ale pregătirilor de atac, am învățat deservirea tunului și îmi găseam, în sfîrșit, locul ori de cîte ori se dădea alarma. Pe scurt, devenisem un adevărat marinar.

După ce m-am obișnuit cu viața de pe vas, am început să mă interesez de trecutul crucișătorului nostru. Cele mai multe, în această privință, le știa mecanicul-șef Tihonici. El servise pe „Aurora" încă din primele zile ale existenței ei și își amintea pînă și de lansarea ei pe apă.

Vasul fusese construit pe șantierul naval Novo-Admiralteiski, după proiectele unor ingineri ruși. Pe vremea aceea nici o flotă străină nu avea încă un crucișător care la o greutate atît de redusă să aibă o viteză atît de mare.

— Eu pot să spun că am luat parte la nașterea „Aurorei", că pe ea am primit botezul luptei, că ea m-a dus peste mări și oceane, — povestea deseori Tihonici, mîngîindu-și mustățile sure. Ia uitați-vă cît de lung e pavilionul „Aurorei", și ne arăta cu mîndrie spre catarg. E cel mai lung pavilion în toată flota din Baltica. De ce? Păi, pentru că în flotă așa e datina: ai făcut o cursă în străinătate, lungești pavilionul, iar crucișătorul „Aurora" îndată ce l-au eliberat din schele, a și pornit peste hotare. A brăzdat el multe mări și oceane.

Treptat am aflat toată istoria vasului. Pentru noi, tineri marinari, era interesantă și instructivă.

Deosebit de multe lucruri am aflat de la Tihonîci, care participase la războiul ruso-japonez. Își amintea tot ce privea vasul nostru. În clipele libere, bătrînul

lup de mare ne povestea despre cursele în străinătate ale „Aurorei", despre lupta de la Țusima, în care crucișătorul a reușit să evite soarta tragică a majorității vaselor escadrei amiralului Rojestvenski datorită vitezei și înaltelor sale calități tehnice și tactice.

Escadra a 2-a din Pacific a parcurs drumul spre Orientul Îndepărtat în condiții grele. Anglia și Franța i-au interzis intrarea în porturile lor, astfel că vasele rusești erau aprovizionate cu cărbune și alimente în plin larg. După o călătorie îndelungată prin cîteva mări și oceane, escadra s-a oprit lîngă insula Madagascar pentru a pune la punct vasele. Doar trebuia să ducă lupta împotriva unui dușman bine înarmat și perfid.

În strîmtoarea Țusima, escadra rusească a fost atacată pe neașteptate de către japonezi. În această bătălie, „Aurora" împreună cu crucișătorul „Oleg" a dus o luptă inegală cu patru vase inamice. Japonezii au aruncat asupra vitejilor marinari ruși o ploaie de obuze. Pe „Aurora" au fost dărîmate două coșuri, catargul principal a fost rupt, iar explozia unui proiectil a smuls puntea de comandă. Nu mult după aceea a izbucnit un incendiu. Totul s-a acoperit de fum; pe rostră * ardeau bărcile și stivele cu lemn de rezervă. Situația a devenit deosebit de amenințătoare cînd s-a stricat cîrma. „Aurora" începu să se învîrte în loc, împroșcată de obuzele vrăjmașe. Dar, datorită abnegației și eroismului electricianului Podlesnoi, cîrma a

* Rostră — porțiune pe puntea de sus, unde se depozitează piesele de schimb ale arboradei, vîsle etc. precum și bărcile ridicate din apă.

fost repede reparată. Incendiul fu și el lichidat și astfel „Aurora" își recăpăta capacitatea de luptă.

Intre timp, în ajutorul japonezilor mai sosiseră încă cinci crucișătoare. Lupta a reizbucnit și mai aprig. Acum, împotriva crucișătoarelor „Aurora" și „Oleg" porniră nouă vase inamice. Vitejii marinari ruși nu și-au pierdut însă cumpătul și au continuat cu îndârjire bătălia, provocînd japonezilor pierderi serioase: au incendiat și au scos din luptă crucișătorul greu „Idzumi". De pe urma obuzelor rusești au avut de suferit și alte vase japoneze.

Avariate în luptă, crucișătoarele „Aurora", „Oleg" și „Jemciug" au izbutit totuși să străpungă încercuirea. Pornind cu toată viteza, ele au reușit să se desprindă de vapoarele vrăjmașe și s-au îndreptat spre insulele Filipine. La Manilla, toți răniții au fost duși pe uscat, iar cei care scăpaseră nevătămați s-au apucat să facă reparațiile necesare pe vase.

În insulele Filipine, marinarii au aflat pentru prima oară de izbucnirea revoluției în Rusia și printre ei a început agitația. Pe „Aurora" cauza imediată a tulburărilor a constituit-o oprirea de către comandantul vasului a scrisorilor venite din patrie. Adunîndu-se pe puntea superioară, marinarii l-au chemat pe comandant și i-au cerut să predea de îndată scrisorile. Echipajul l-a amenințat că-l aruncă peste bord dacă nu dă curs cererii marinarilor.

Înspăimîntat, comandantul a dat alarma: „Răscoală pe vas". Pe crucișător a sosit imediat comenduirea americană a portului. Americanii au încercat să intervină în favoarea comandantului, dar văzîndu-i pe marinarii aprinși și porniți, l-au sfătuit să predea scrisorile.

După unsprezece luni de reparații, în martie 1906 „Aurora" a plecat la Libava. Crucișătorul a acostat la chei la ora două noaptea, iar la șase dimineața întregul echipaj era gata îmbarcat în vagoane și dus sub escortă spre Vilnius. De acolo, majoritatea marinarilor au fost trimiși la baterii de coastă îndepărtate, sau pe vase de însoțire, iar alții au fost îndreptați, tot sub escortă, spre casele lor.

Norocul de a se reîntoarce pe crucișător l-au avut doar cîțiva, printre care și Tihonici — desăvîrșit cunoscător al mașinilor principale ale „Aurorei".

Ceea ce ne interesa îndeosebi pe noi, matrozii tineri, era de ce fuseseră îndepărtați de pe vas toți vechii marinari după războiul ruso-japonez. În privința aceasta, însă, Tihonici tăcea. Doar o dată, întorcîndu-se de pe mal mai vorbăreț ca de obicei, ne-a povestit, privind iscoditor în jur, că în 1907 prietenul său, Roman Karpovici, a fost arestat „pentru politică", iar apoi, înaintea unei curse în străinătate, au fost trimiși de pe vas alți cîțiva marinari amestecați într-o chestiune foarte serioasă.

— Ce „chestiune"? — l-am descusut eu.

— Ai să trăiești și ai să afli tu însuți, — mi-a răspuns Tihonici.

Pe crucișător se aflau și alți marinari care își aminteau bine de Țusima și deseori ne povesteau despre eroismul de care au dat dovadă marinarii ruși în lupta cu forțele superioare ale inamicului.

Astfel, treptat, am intrat în familia celor de pe „Aurora". Viața pe vas nu era deloc ușoară. Mi-am găsit însă prieteni și cu ei mi-era mai lesne să înfrunt greutățile vieții de militar. Cel mai bun prieten pe care mi

l-am făcut pe vas a fost Vasili Krug, fiul unui argat ucrainean.

Vasili era ordonanță la salonul ofițerilor. Unii marinari îl invidiau : oricum, munca era mai ușoară acolo; alții îl priveau cu neîncredere. Erau și dintre cei care nu-l aveau deloc la inimă :

— Slugoi ofițeresc !

— Ce-i pasă, se-nvirte pe lîngă ofițeri, le face toate mendrele.

— Ce mai, un lacheu, un lingău !

Dar Vasili nu era un astfel de om. Noi, prietenii lui, știam asta foarte bine. Ce era el de vină dacă-i căzuse pe cap slujba asta pe vas ?

De la Vasili aflam primii toate noutățile, auzite de el în salonul ofițerilor. Avea acces și la biblioteca lor. Ca și mie, îi plăcea să citească. Citeam cîte o carte și apoi ne apucam să o judecăm, deseori aprinzîndu-ne și certîndu-ne.

Cel de al doilea prieten al meu, Karl Sepp, era un flăcău voinic, mult mai voinic decît mine și, spun drept, invidiam puterea lui. Karl și cu mine am devenit prieteni foarte apropiați. Era un om cu suflet, dar nu se împrietenise cu mulți. Înainte de a veni la armată, Sepp lucrase pe vase comerciale, iar în timpul iernii, cînd se întorcea din călătorii, studia cu dîrzenie la școala navală. Terminînd-o, a obținut diploma de navigator. Cu toate acestea, la recrutare, pe motiv că Sepp era „minoritar", slujbașii țarului l-au făcut simplu matroz. Sepp era un om liniștit din fire. Vorbea cu un accent străin abia simțit. Călătorind prin străinătate, învățase limba engleză și, de era nevoie, o vorbea cu destulă ușurință.

Karl putea să povestească la nesfîrșit despre obiceiurile din țările de peste mări. Atunci se însufleţea, gesticula și ochii săi albaștri scînteiau. În zilele în care nu eram de cart, ne adunam toți trei să stăm de vorbă. Karl Sepp povestea despre Estonia sa, Vasia — despre Ucraina, iar eu — despre Ural, despre Lunievka mea minieră. Se părea că sîntem oameni deosebiți, dar se vădi că aveam aceeași soartă, că viața ne făcuse parte egală. Scrisorile pe care le primeam de-acasă erau la fel de îngrijorătoare.

În timpul manevrelor din vara anului 1914, „Aurora" avea ca bază porturile baltice. La bord se aflau cadeți și guarzi marini. Împreună cu noi se găseau crucișătoarele „Rossia", „Diana" și cîteva nave-școală. Se zvoni că în curînd vom pleca într-o cursă în străinătate. Marinarii erau bucuroși să plece în alte țări. Vasili, tușinîndu-și mustața, spuse:

— Pe mal o să coborîm laolaltă... Tu, Karlușa, știi rînduielile de prin țări străine și ne vei călăuzi...

— Bine, — răspunse Sepp, bucuros. Îi făcea plăcere că poate fi de folos prietenilor săi.

Dar iată că pe neașteptate vasele au început să ridice pe punte șalupele și bărcile. S-a dat alarmă de luptă. Pînă seara vasele erau pregătite de război, iar cînd s-a întunecat, „Rossia", „Diana" și „Aurora" au ridicat ancora și, cu luminile stinse și cu viteza maximă, s-au îndreptat spre Reval. Acolo am încărcat în mare grabă cărbune și în cursul aceleiași nopți am plecat spre Kronstadt.

— Ce oare să însemne toate astea ? — ne întrebam unul pe altul.

Prin încăperile echipajului se răspîndi zvonul că ar fi izbucnit războiul. Nimeni nu știa însă cine a fost primul care a rostit cuvîntul „război". Neliniștea și tulburarea cuprinseseră și rîndurile ofițerilor. Ingrijorați și dezorientați alergau de colo-colo pe punte învîrtindu-se împreună cu marinarii pe lîngă tunuri. Din clipa în care se dăduse alarma de luptă în portul din Baltica, și pînă la sosirea la Reval, starea de alarmă nu încetase. Același lucru s-a repetat și în timpul drumului de la Reval la Kronstadt. Focurile de poziție și farurile de pe mare erau stinse; aceasta ne-a confirmat tuturor și mai mult că era vorba de război.

Unde dispăruseră glumele și discuțiile vesele din jurul „fitilului" * ? La Reval, marinarii nu au fost învoiți în oraș; Krug însă, îndeplinind un ordin pe uscat, a cumpărat un ziar și astfel am aflat că în Serbia a fost ucis moștenitorul tronului austriac, că e posibil ca Austria să declare război Serbiei și că Rusia va trebui să apere această mică țară slavă.

— Se-ncurcă iețele, fraților... Boierii se iau la harță și noi o să ne-alegem cu cucuie, — spuse Krug după ce ziarul fusese citit de la primul la ultimul rînd.

Ne-am pus pe sfat. Deosebit de vorbăreț s-a arătat în ziua aceea tunarul Alexei Ivanovici Starkov, un om la prima vedere foarte aspru, dar săritor la nevoie și bun la suflet ca piinea caldă. Era un matroz înalt, cu trăsături energice și cu niște ochi întunecați, care parcă te sfredeleau. Printre marinari se bucura de mare autoritate.

---

* E vorba de un fitil special răsucit din cînepă. Arde totdeauna mocnit, deasupra unui vas cu apă. Folosește la aprinderea țigărilor. (n. t.)

— Iată ce-i, fraților, — zise el, lăsîndu-și mîna grea pe umărul meu. Nu stați cu gura căscată cînd vi se vorbește de acest război. Războiul ăsta-i tot așa de nedrept ca și cel ruso-japonez. Cui îi trebuie războiul ? Poporului ? Nu, poporul nu vrea să se războiască. Războiul le trebuie capitaliștilor. — Alexei Ivanovici coborî glasul și privi în jur să vadă dacă nu trage cineva cu urechea. — Capitaliștii se îmbogățesc de pe urma războiului — continuă el — averea lor crește, iar noi, cum ar veni, murim sau ne schidolim pentru ei. Iacă, vedeți și voi cum stau lucrurile...

— Alioșa Dimov — un miner de la noi — tot așa spunea de războiul cu japonezii : capitaliștii s-au îmbogățit de pe urma lui — observai eu.

— Om cu cap consăteanul tău — rosti Starkov.

Am prins drag de acest marinar și îi sorbeam cuvintele pline de înțelepciune. Stătusem de vorbă cu el și mai înainte. Era un muncitor ca și mine — pînă la venirea în flotă lucrase într-o fabrică și fusese unul din conducătorii muncitorilor de-acolo. Starkov mi-a cucerit repede încrederea și îi împărtășeam chiar cele mai tainice gînduri ale mele. Alexei Ivanovici mă asculta cu luare-aminte, iar în ochii lui adînci și întunecați se citea compătimirea.

— Da, Sașa, n-ai avut o viață prea veselă, dar aici pe vas nu te apuca să-ți destănui gîndurile oricui ; înțelegi, sînt destule javre care să ducă mai departe ce aud, — se întîmpla să-mi răspundă cînd îmi deschideam sufletul în fața lui...

Ajungînd la Kronstadt, în cel mai scurt timp ne-am completat rezervele de muniții, după ce în prealabil am descărcat lucrurile și materialele inflamabile. Am

predat și bărcile, oprind cu noi numai două șalupe cu aburi. Tot în port ne-am descotorosit și de cadeții și guarzii marini care se găseau pe vas pentru un exercițiu de navigație.

Prinși în munca grea a pregătirilor de luptă, nu aveam putința să aflăm amănunte despre cele ce se petrec în lumea largă, deși ne dădeam seama că războiul și izbucnise. Marinarii nu citeau ziare, lucrul fiind interzis cu desăvîrșire de comandament; la cei cu mai multă învățătură superiorii se uitau pieziș, căci matrozul care citește e, cică, un viitor rebel. Dar iată că echipajul a fost aliniat pe șcanțe * și comandantul vasului citi proclamația țarului despre începerea războiului cu Germania. Comandantul mai ținu o cuvîntare, chemîndu-i pe marinari să-și apere credința, țarul și patria de dușmanul care ne atacase. După cuvîntarea comandantului, ofițerii, subofițerii și șefii de echipaj au strigat „ura", dar glasurile matrozilor se auzeau răzlețite. Se simțea un fel de șovăială.

„Aurora" a început să încarce cărbune, care a fost pus nu numai în cală, dar și pe puntea superioară. Apoi am ridicat ancora și în siajul ** „Rossiei", însoțiți de torpiloare, am ieșit din rada Kronstadtului.

Pe întinsul mării, cît cuprindeai cu ochii, nici un semn de viață. Pînă departe, acolo unde marea dă mîna cu cerul nu se mai zărea drumul de fum al vaselor comerciale, nici nelipsitele vase pescărești.

---

* Șcanțe — partea de mijloc a punții superioare a vasului, unde se face apelul echipajului și au loc trecerile în revistă (n. t.)

** Siaj — dîră lăsată pe linia chilei de un vas în mișcare. In siaj — în șir cu vasul din față. (n. t.)

Am trecut pe lîngă insula Wulf.

Pe la amiază, dinspre sud-est s-au zărit niște dîre de fum. Ofițerii de pe punte au început să se agite, cercetînd necontenit marea cu binoclurile. Gornistul a sunat alarma. Marinarii s-au împrăștiat repede pe la posturile de luptă. De la un tun la altul trecu vestea că la orizont s-au ivit vapoare nemțești. În așteptarea ordinului de luptă, fețele marinarilor s-au înăsprit.

Comandantul de baterie se apropie de tunuri.

— Înălțimea voastră, de ce nu angajăm lupta cu inamicul? — întrebă tulburat tunarul Ogniov, arătînd spre fumuri.

— Ala nu-i inamic. Sînt vase de-ale noastre: puitorul de mine „Amur" și niște torpiloare. Și apoi nu-i treaba ta să te gîndești la asta! — și comandantul de baterie îi întoarse cu dispreț spatele depărtîndu-se.

— Va să zică așa — rosti cu obidă Ogniov. Să ne vărsăm sîngele, asta-i treaba noastră, dar să chibzuim ne este oprit!

— Știți de ce am venit încoace? — șopti Krug, abătîndu-se din drum pe la noi și trăgînd cu ochiul în jur dacă nu sînt ofițeri prin apropiere.

— De unde să știm? Noi nu avem voie să știm și nici să gîndim, — răspunse liniștit Sepp. Dar dacă știi ceva dă-i drumul.

Krug, trecînd cu vederea ironia lui Karl, șopti:

— „Amur" minează canalul spre Danzig, iar noi îl acoperim... Dacă apare dușmanul, lovim... S-a-nțeles?

— S-a-nțeles, da-i păcat că nu sînt nemții prin preajmă. Nu strica să ne încercăm puterile. Și își însoți cuvintele cu un gest semnificativ, strîngînd pumnii și făcînd să-i joace mușchii puternici.

Starkov observase de mult prietenia mea cu Krug, dar nu lăsase niciodată să se vadă că s-ar interesa de Vasea. Odată, fiind de cart împreună cu Starkov, l-am văzut pe Vasili ieşind pe punte foarte tulburat.

— Incotro, Vasea ? il iscodii eu.

— Nicăieri, — răspunse el, apropiindu-se de noi. Tocmai am terminat romanul „Mama" de Maxim Gorki. Aşa carte, zic şi eu ! Ascultă, Alexei Ianovici, — se adresă lui Starkov — nu mai ai cumva ceva de citit ? Numai să fie despre revoluţie.

— Ce-i cu tine, flăcăule, te-a prins dorul de „Volhov" ? Dacă nu bagi de seamă, nu-i prea greu să nimereşti acolo, — îi răspunse Starkov.

Ştiam că docul „Volhov" servea drept închisoare plutitoare pentru marinarii suspecţi şi că arestaţii erau supuşi unui regim neomenesc. Am schimbat o privire cu Krug ; avertismentul dat de Starkov era limpede. După ce Vasea s-a îndepărtat, Starkov spuse, uitîndu-se in urma lui :

— Bun flăcău, numai că nu-i prudent şi ar putea să cadă rău. Am avut un prieten, Goşkov, care avea aceeaşi meteahnă. Fusese ordonanţă pe vasul-şcoală „Amiral Kornilov". Micimanul Poniutin a prins pică pe el şi nu-l avea la inimă pentru că era un băiat cu carte. A început să-l năpăstuiască şi să-şi bată joc de el. Goşkov însă era mîndru şi nu se lăsa umilit. Intr-o zi i-a smuls revolverul şi l-a împuşcat pe loc. Iată ce lucruri se petrec la noi, în flotă, Saşa.

Imi aduc aminte că într-un rînd, cînd acostasem la Reval, pe crucişător au fost aduşi marinari rezervişti. După terminarea lucrului am coborît împreună cu Sepp în încăperile echipajului, unde erau instalaţi o parte din noii sosiţi şi l-am văzut pe Starkov îmbrăţişînd un

matroz înalt, încărunțit pe la tîmple. Bucuria le strălucea în ochi așa cum se întîmplă numai la întîlnirea unor vechi prieteni.

— Sașa, — mi se adresă Starkov, — faceți cunoștință — ăsta-i Davîdov, prietenul meu, un acordeonist fără pereche.

Mai tîrziu am aflat că înainte de a veni în flotă, Starkov și Davîdov lucraseră împreună la aceeași fabrică.

...Și astfel, zilele și lunile de război se scurgeau liniștite. Crucișătoarele patrulau fără răgaz. Doar din cînd în cînd ne duceam la Reval după cărbuni și apă de băut.

Într-una din zile „Aurora" împreună cu „Rossia" au plecat în patrulare, urmînd să le schimbe pe „Gromoboi" și „Pallada".

Se făcuse ora prînzului și gornistul a dat semnalul de masă.

— Lingura și strachina, ciorba este gata! se auzi glasul lui Sepp, cîntînd vesel după goarnă, zicala auzită de curînd de la Davîdov.

Karl, care în ziua aceea era de serviciu la masă și voia să-și hrănească tovarășii din grupă cu o mîncare mai grasă, înșfăcă în grabă marmita și o rupse la fugă spre cambuză ca să fie primul la ciorbă.

Profitînd de vremea prielnică, noi matrozii ne-am căutat locuri mai bune pe puntea superioară, la umbră, în spatele blindajelor tunurilor, pe parîmele afeturilor, iar unii chiar de-a dreptul pe jos.

Sepp, cu mine și cu alți cîțiva camarazi ne-am așezat pe puntea dinainte. Deodată, în fața noastră, la orizont, s-au ivit, venind din direcții opuse, vasele pe care trebuia să le schimbăm. În timp ce gornistul sună

semnalul pentru „întîmpinare", crucișătoarele s-au împrăștiat. Dar n-au apucat să se îndepărteze unul de altul, cînd deodată a răsunat o explozie puternică și pe locul unde se afla „Pallada" s-a ridicat o uriașă coloană de fum și apă, aidoma unei ciuperci gigantice. Eram martorii pieirii tragice a crucișătorului, care fusese atacat pe neașteptate de submarine nemțești.

Cînd fumul s-a risipit dus de vînt, pe valuri pluteau frînturi din lemnul punții și cîteva berete marinărești. Era tot ce mai rămăsese din vas.

Îndurerați, cu fețele întunecate, ne-am plecat capetele în semn de ultim salut pentru camarazii dispăruți. Așa-i moartea marinarului. Cinci sute de oameni au pierit într-o clipă în valurile mării.

Comandantul nostru, înspăimîntat de catastrofa în care a pierit „Pallada", a dus „Aurora" în labirintul insulițelor de coastă Abo-Alande, unde crucișătorul a rămas două săptămîni încheiate. Trebuia însă să ajungem la baza noastră. Pentru asta a fost aleasă o noapte mohorîtă și furtunoasă și, cu viteza maximă, am pornit spre Reval. Spre dimineață crucișătorul se și afla în rada principală a Revalului. Abia a fost tras la bordul „Aurorei" un șlep mare cu brichete de Cardiff că s-a și dat adunarea. Ni s-a atras atenția că acest combustibil era toxic și marinarii care îl încărcau puteau să-și piardă pentru cîtva timp vederea. Praful brichetelor pătrundea atît de adînc în piele încît după o săptămînă întreagă de spălat tot nu se lua. Noi însă ne grăbeam să terminăm cît mai curînd, și ridicam nori de praf. Trăgeam nădejde că după ce isprăvim încărcarea cărbunelui și curățenia vasului vom primi învoire să coborîm pe țărm. Ni se acrise de atîta mare și abia așteptam să simțim pămîntul sub picioare.

Pînă acum se întîmplase de mai multe ori să ancorăm în rada portului Reval, însă niciodată nu am fost învoit să cobor pe țărm și să mă duc în oraș. Dar de astă dată mi s-a îngăduit! Împreună cu mine a fost învoit și Karl Sepp.

Am coborît pe chei. Cu toate că în port se aflau multe vase estoniene, nu se simțea nici un fel de activitate. Totul în jur parcă încremenise.

— Da, ăsta-i războiul, — zise cu amărăciune Karl.

Ne-am îndreptat spre orașul vechi. De obicei ofițerii nu prea veneau pe aici, astfel că eram mai feriți de întîlnirile neplăcute cu ei. Pe ulicioarele astea strimte, marinarii se simțeau mai în largul lor decît în îmbulzeala de pe străzile și piețele noului Reval.

— În sfîrșit o să petrecem și noi puțin, — spuse Sepp zîmbind cu vădită mulțumire. Cam de mult n-am mai fost pe uscat.

Cînd să apucăm pe o străduță îngustă, am zărit o mulțime adunată într-un loc. Două namile de sergenți de stradă tîrau un om însîngerat, care se zbătea strigînd ceva în limba estonă.

Lumea înghesuită în jur comenta cu aprindere întîmplarea.

— R-r-risipiți-vă, altfel o să fie mai rău! — urlă un mustăcios roșcat, păzitor al ordinei publice, ducînd mîna la sabie. — Vă previn!

— Ce-or fi avînd cu el? — l-am întrebat pe Karl.

— Păi nu vezi? Nemernicii! În loc să-l aresteze pe bătăuș îl tîrăsc la poliție pe cel nevinovat.

Bietul om, umplut de sînge, continua să strige nădăjduind să fie scăpat. Indignat, Karl se și pregătea să intervină. Eu însă l-am oprit:

— Nu te amesteca. Nici lui nu-i ajuţi şi apoi intri şi tu la apă !

— Dă-mi drumul ! Lasă-mă în pace ! — se smuci Karl, pălind de furie.

— Ce dracu, uiţi că sînt timpuri de război şi că eşti militar ! ?

— Inainte de toate sînt om... şuieră el ameninţător printre dinţi.

Spre cel bătut alergă o fetiţă. Sergentul cel roşcat o îmbrînci la o parte.

— Tăticule ! — strigă bietul copil izbucnind în plîns.

Karl se apropie de ea şi încercă să o mîngîie.

— Ce s-a întîmplat aici ? — am întrebat pe un cetăţean care fusese de faţă.

— O încăierare ca toate încăierările. După ce că a fost bătut, tot pe el l-au arestat. Uite, îi vezi pe cei trei de colo ? Pe unul din ei îl ştiu bine, e odrasla unui antreprenor bogat din oraş. Un derbedeu, o puşlama de care poliţia nici nu s-atinge. Taică-su l-a aranjat pe la transporturile militare ca să-l scape de armată. Şi cum serviciul de transporturi rămîne în port, el îşi arată puterea prin circiumi.

La apariţia patrulei călare, însărcinată cu menţinerea ordinei în port, mulţimea a început să se împrăştie.

...Ne-am înapoiat pe „Aurora" tăcuţi, cu inima strînsă de durere. Vedeam încă o dată că viaţa nu-i aşa cum ne-o zugrăvise preotul de pe vas, cînd ne-a cerut să ne supunem şi să-i slujim cu devotament tătucului ţar.

In 1915, forţele principale ale flotei ruseşti din Baltica se găseau în rada portului Helsingfors. Pe

cîteva vase se făceau reparaţii curente, dar majoritatea aveau deplina capacitate de luptă.

O dată, Krug, indeplinind un ordin al ofiţerilor în oraş, s-a întors foarte tulburat. Întîmplător mă aflam în serviciul de cart şi văzînd starea în care se înapoiase prietenul meu am găsit o clipă potrivită şi l-am întrebat ce-i cu el.

— Cei de pe „Gangut" se răscoală... dar las' că-ţi explic mai tîrziu, — îmi şopti Vasili, coborînd apoi pe puntea inferioară. După o jumătate de oră Krug veni iar sus, se duse în spatele unui scut de tun şi-mi făcu semn să-l urmez.

— Pe „Gangut" marinarii au refuzat să mănînce prînzul pentru că era gătit cu carne stricată, — îmi spuse el în şoaptă. Cei mai activi au fost arestaţi. Nemulţumirea s-a întins şi în rîndul celorlalte echipaje. Marinarilor nu li se mai dă drumul pe ţărm — doar subofiţerii mai au voie... Şi la noi o să suspende învoirile.

Cum am ieşit din schimb, le-am şi comunicat lui Starkov şi Davîdov evenimentele de pe „Gangut".

— Să-i anunţăm pe toţi ; dacă va fi nevoie, trebuie să-i sprijinim pe cei de pe „Gangut", — propuse Starkov cu hotărîre în glas.

— Aşa-i, Alioşa, — întări Davîdov.

Cînd comandanţii ne-au adunat pe dunetă şi au împărţit cartuşe de război, cu toţii am înţeles că vom fi duşi să-i reprimăm pe cei de pe „Gangut".

— Camarazi, vor să ne trimită împotriva fraţilor noştri marinari ! — izbucniră glasuri revoltate.

— Ce sîntem noi, marinari sau jandarmi ? Să ne trimită împotriva nemţilor, nu împotriva alor noştri.

— Nu mergem pe „Gangut" şi gata ! — rosti tare tunarul Ogniov.

— Aşa-i ! Nu mergem ! Nu sîntem jandarmi ! — îl sprijini Vekşin. În ochii săi cenuşii scînteia dîrzenia.

— Gura în front ! Ce tot crîcniţi ! ? — strigă şeful de echipaj Didenko, pălind la auzul strigătelor de revoltă ale marinarilor.

Războiul dura de mai bine de un an şi el încă nu izbutise să se evidenţieze în faţa marinarilor. Trecînd în lungul frontului, Didenko se uită cercetător la fiecare, căutînd să afle care dintre marinari aţîţă la răscoală.

Marinarii tăcură. Între timp sosise ofiţerul de serviciu. Şeful de echipaj se repezi spre el şi, speriat, îi raportă ceva cu glas scăzut. Cuvintele plutonierului aveau un asemenea efect asupra ofiţerului, încît pe chipul său, pînă atunci încrezut şi plin de trufie, se citea groaza.

Abia isprăvi Didenko de raportat că ofiţerul dispăru ca din puşcă prin trapă.

După cît se părea şi comandamentul „Aurorei" o cam băgase pe mînecă de teama marinarilor înarmaţi. Imediat s-a dat comanda să rupem rîndurile şi astfel n-am mai fost trimişi împotriva celor de pe „Gangut". Ni s-a ordonat să depunem armele în piramide şi să predăm subofiţerilor cartuşele de război.

Încercarea de a ridica pe cei de pe „Aurora" împotriva revoltaţilor de pe „Gangut" eşuase. Pe „Gangut" însă au fost răspîndite zvonuri provocatoare, precum că o parte din echipajul „Aurorei" ar fi participat la arestarea marinarilor nemulţumiţi. Era metoda obişnuită de aţîţare a unui echipaj împotriva altuia.

Pe la sfîrşitul anului 1915, pe vas a început să se discute că toţi marinarii tineri proveniţi din detaşa-

mentul-şcoală de puşcaşi marini vor da un examen. Cei care vor reuşi vor fi înaintaţi subofiţeri. Aceste zvonuri m-au pus pe gînduri. Dacă iau examenul, o să fiu trecut în rîndul „şefilor" şi mă vor sili să mă port la fel ca şeful de echipaj Didenko. Iar dacă am să încerc să mă port omeneşte cu marinarii, comandamentul vasului o să mă înlăture.

Ce să fac? M-am hotărît să vorbesc cu vechiul marinar Andrei Podolski, a cărui părere o preţuiam întotdeauna.

— Ce mai stai la gînduri? — spuse el. N-ai să mai munceşti, o să faci mai rar de cart, alţii în locul tău o să frece balustrada şi o să spele puntea, iar la două zile o învoire pînă la miezul nopţii... Ce mai tura-vura, trai nu glumă... Ai să devii şi tu un slujbaş zelos ca Didenko.

— Asta niciodată — izbucnii eu revoltat. De muncă nu mă tem...

Atunci Podolski mă privi serios şi mă bătu pe umăr:

— Am glumit, frăţioare. Da, nu-i în firea ta să te amesteci cu javrele. Ştiu că-ţi place să munceşti... încearcă să nimereşti în echipa de la maşini. O să fie mai bine de tine. Iar la examen fă pe prostul.

Peste cîtăva vreme, tuturor marinarilor care fuseseră în detaşamentul-şcoală de puşcaşi marini li s-a ordonat să îmbrace uniforma neagră şi să se înfăţişeze înaintea unei comisii speciale condusă de prim-adjutantul comandantului vasului.

Oamenii erau chemaţi cîte unul la masa comisiei care se instalase solemn pe puntea unde se ţineau slujbele.

— Nevolin! — îmi auzii eu numele.

M-am apropiat după toate cerințele regulamentului străduindu-mă să mă port în așa fel ca să nu fiu bănuit că vreau să mă sustrag de la înaintarea în gradul de subofițer. La întrebările comandantului de companie am răspuns aproape corect, întrucît el mă cunoștea din treburile de fiecare zi. Cînd însă a început să mă întrebe prim-adjutantul, i-am răspuns brambura, sau mă făceam că am uitat, ori că nu știu.

Matrozii care stăteau mai la o parte făceau haz pe seama mea.

— Gura, mîrlanilor! — strigă prim-adjutantul și, adresîndu-se comandantului meu de companie, care în timp ce răspundeam schimba fețe-fețe, îi spuse: — „Ei, ce zici? bine îți instruiești oamenii...

— Dar el parcă s-ar... Ce-i cu tine azi Nevolin?

Am încercat să îndrug ceva, dar asta n-a făcut decît să-l înfurie pe președintele comisiei, care mîrîi clocotind de furie:

— Șterge-o, dobitocule!

— Am înțeles, înălțimea voastră, — i-am răspuns eu, făcînd stînga-mprejur.

Pe semne că nu prea mă arătasem jignit de înjurătura prim-adjutantului, căci mai tîrziu, Andrei mă dojeni pentru asta:

— Nu te-ai purtat cu destulă grijă...

Duminica următoare s-a citit în fața frontului ordinul de înaintare în gradul de subofițer. Eu nu figuram în acest ordin. Peste cîtăva vreme, la cererea mea, am fost trecut în cală, ca mașinist la aparatele de desărare a apei, acolo unde era de serviciu Sepp.

Aproape tot anul 1916 am patrulat împreună cu cuirasatul „Slava" în regiunea golfului Riga, respingînd

atacurile inamicului care încerca să străbată în apele ruseşti. Abia tîrziu, în iarnă a devenit cu putinţă să intrăm în reparaţie. Mergea vorba că vom pleca pentru reparaţii la Petersburg. Bucuria noastră nu mai cunoştea margini.

Intr-o duminică, înainte de a părăsi golful Riga, pe cînd „Aurora" stătea ancorată lîngă o insuliţă pustie, o parte din echipaj a fost învoit pe ţărm ca să se plimbe. Printre cei învoiţi mă găseam şi eu, împreună cu Starkov, Davîdov, Sepp şi Podolski.

După dejun, două bărci cu marinari s-au îndreptat spre o insulă, acoperită toată de o pădure tînără. Cînd bărcile se înfipseră în ţărmul nisipos, Starkov îmi şopti la ureche, fără să bage de seamă cei din jur :

— Ne întîlnim pe limba aia de pămînt. Eu am transmis mai departe lui Podolski şi Sepp.

Ajunşi la locul arătat, ne-am aşezat pe nişte bolovani şi am aşteptat.

— Ia priviţi, fraţilor, ce-o fi asta ? — strigă Podolski, — parcă-i o scrisoare bătută la maşină.

Tocmai ne pregăteam să citim hîrtia, cînd dinspre liziera pădurii se auzi un acordeon şi curînd se ivi un grup de marinari în frunte cu Davîdov şi Starkov.

Podolski ascunse hîrtia în buzunar.

— Mi se pare că e un manifest — îmi spuse el cu glas scăzut.

— Să i-l arăţi şi lui Starkov.

— Negreşit.

— Aţi şi ajuns, fraţilor ? Dar repede aţi mai mers. Trebuia să vă mai fi plimbat, — spuse Davîdov, privind pe jos, ca şi cum şi-ar fi căutat un loc să se aşeze.

Tot atît de îngrijorat se uita şi Starkov. Podolski se apropie de el şi îi vorbi ceva în şoaptă.

— Ce spui, ai găsit un manifest ? — întrebă Starkov cu voce tare. — Păi arată-l, să aflăm şi noi ce-i aia ?

Şi începu să citească manifestul pe care-l găsisem.

— „Tovarăşi soldaţi şi marinari ! Războiul durează de trei ani şi tot nu i se vede sfîrşitul. Oricît s-au străduit clasele dominante şi slugile lor să tulbure conştiinţa popoarelor cu veninul urei sălbatice, ele n-au izbutit să ascundă adevărul : războiul este dus nu de popoare, ci de guverne şi de clasele conducătoare ; este dus nu în interesul poporului, cum strigă scribii vînduţi în ziarele vîndute, ci în interesul guvernelor, în interesul fabricanţilor capitalişti şi al moşierilor din toate ţările beligerante...

Tovarăşi ! Noi sîntem carne din carnea şi os din osul poporului ! Locul nostru este alături de el, în rîndurile sale. Împreună cu muncitorii trebuie să ne pregătim pentru asaltul hotărîtor împotriva bandei de asupritori care jefuiesc ţara şi împing întreaga omenire în prăpastie. Nu există forţe să ne învingă. Măturînd pe toţi asupritorii şi impilatorii, ne vom croi drum spre o pace şi o libertate veşnică.

Cu toţii, tovarăşi, la luptă !

Jos războiul criminal !

Jos monarhia !

Trăiască a doua revoluţie rusă !"

Colectivul de conducere al organizaţiei militare din Kronstdat al P.M.S.D.R. (b)".

După ce Starkov a terminat de citit, marinarii au rămas mult timp ca vrăjiţi. Numai Davîdov mai cînta la acordeon, atingînd clapele parcă cu o mulţumire deosebită.

— Hîrtia asta ar trebui distrusă — propuse unul dintre marinari.

— De ce s-o distrugem, — zîmbi Davîdov cu şiretenie — las' s-o citească şi alţii.

In clipa asta, la liziera pădurii se arătă o patrulă condusă de un ofiţer. Unul dintre noi porni un cîntec voinicesc, iar altul începu să joace. Cînd ajunseră lîngă noi, ofiţerul ne cercetă pe rînd cu o privire neîncrezătoare, rămase puţin, fumă o ţigară şi plecă mai departe.

Cînd patrula dispăru în pădure, Davîdov începu să cînte încet:

Voi jertfă căzut-aţi în lupta cea grea
Din dragoste pentru dreptate.
Voi totul aţi dat, ce-aţi avut, pentru ea;
Viaţă, avînt, libertate.

Dar jertfele voastre nu pier în zadar;
Jurăm pe-ale voastre morminte
Că flamura luptei, nălţa-o-vom iar,
Vom merge mereu înainte!

Era un cîntec eroic din prima revoluţie rusă. Noi, marinarii, şedeam şi ascultam, strîngînd pumnii şi legănîndu-ne în ritmul melodiei.

— Destul, — spuse Starkov. Sîntem urmăriţi. Mai bine hai să cîntăm „Variag".

...Ne-am întors pe vas înainte de asfinţit, veseli şi însufleţiţi. Se pare însă că şefii adulmecaseră ceva în privinţa manifestului. Supravegherea noastră s-a înteţit. Percheziţiile se ţineau lanţ, iar după cîtva timp, pe neobservate, fără prea multă zarvă, au dispărut Starkov şi Davîdov. Fuseseră arestaţi. L-am rugat pe

Krug să afle cu orice chip unde se găsesc cei doi prieteni ai noştri. Vestea care am primit-o despre ei ne-a umplut de amărăciune: amîndoi fuseseră mutaţi, ca suspecţi, într-un batalion de pedeapsă şi trimişi pe front. Amintirea acestor luptători modeşti pentru fericirea poporului a stăruit multă vreme în inimile noastre.

La sfîrşitul lui septembrie 1916 „Aurora" a încărcat cărbune şi a plecat spre Kronstadt pe o rută nouă: strîmtoarea dintre insula Moon şi ţărm. Locul „Aurorei" în rada portului Riga îl luă crucişătorul „Amiral Makarov". Condiţiile de navigaţie pe această rută erau grele. De cîteva ori ne-am împotmolit în bancuri de nisip, iar la intrarea în golful Finic am nimerit într-o furtună crîncenă.

Pe o astfel de vreme eu deveneam parcă alt om. Zbuciumul mării dezlănţuite îmi crea o stare de spirit deosebită, de avînt. Se spune că adevăratul marinar pe furtună se cunoaşte. În astfel de situaţii obişnuiam ca împreună cu Vasili să-l privim pe şeful nostru de echipaj, Didenko, care se pierdea cu firea. Acest om laş, furtunos pe vreme liniştită, arăta jalnic pe timp de furtună. Şi nici nu-i de mirare: pe o astfel de vreme nu-s de folos nici strigătele, nici pedepsele.

Mi-aduc aminte ca azi. Era o noapte întunecoasă. Înaintam cu toate luminile de poziţie stinse. Valuri reci şi spumegînde izbeau nava cu zgomot dinspre babord. Senzaţia pe care ţi-o dădea tangajul era ca şi cum te-ai fi aflat într-un leagăn uriaş căruia o mînă puternică îi făcea vînt din ce în ce mai tare. Valurile, lucind fosforescent stropeau atît pe marinarii de cart, cît şi pe cei de schimb la tunuri.

Un astfel de val îl împroşcă din cap pînă-n picioare pe şeful nostru de echipaj, care trînti o înjurătură grosolană şi căută în jur pe cineva să-şi verse necazul, dar din fericire nu găsi pe nimeni. Intre timp vasul se legăna tot mai puternic de pe o parte pe alta. Deodată, la rostră începu să trosnească şi să zdrăngăne ceva. Marinarii de cart, şi o parte din cei de serviciu la tunuri, se repeziră într-acolo. Imediat se auzi tunînd comanda ofiţerului de cart:

— Toată lumea pe punte!

La luminatoare, fluierele plantoanelor nu mai conteneau:

— Toată lumea pe punte! Toată lumea pe punte!

Zăpăciţi de somn, obosiţi, marinarii fugiră pe scanţă şi încheiară frontul.

M-am îndreptat spre rostră şi am văzut că din cauza înclinării puternice o şalupă cu vîsle sărise din scripeţi şi acum, atîrnînd pe palane *, se zbătea şi scîrţîia de parcă ar fi gemut un om.

Nu puteau învinui decît vîntul dezlănţuit. Insă şeful de echipaj Didenko, udat cu dărnicie de valul care-l muiase, ardea să-şi descarce mînia asupra cuiva. Nefericitul care-i căzu sub mînă fu marinarul Osipenko.

— Ţi-am spus să întăreşti şalupa?! — urlă el fără să vadă măcar, din pricina întunericului, la cine strigă. — Iar tu, ce-ai făcut?! — Şi deodată îl izbi cu pumnul în cap pe Osipenko, care nu avea nici o vină.

— Ce-i asta, fraţilor?! — se auziră glasuri revoltate.

---

* Palan — sistem de cabluri şi scripeţi pentru ridicarea greutăţilor. (n. t.)

— De ce-şi bate lepra asta joc de noi ?

— Cine i-a dat dreptul ?

— Atinge-l, tîrîtura ! — izbucni un glas răguşit. In clipa aceea se ivi locţiitorul comandantului, locotenentul major Ogranovici.

— Garda la mine ! — strigă el.

Comandantul gărzii se găsea în apropiere.

— Luaţi-l ! arătă Ogranovici spre Osipenko. — Şef de echipaj ! — se adresă el lui Dîdenko, vînăt de spaimă, să se fixeze şalupa ! Rămîn cei de cart, ceilalţi sînt liberi !

Intîmplarea cu Osipenko a revoltat pe toţi marinarii de pe „Aurora", dar cui să te plîngi, cui să-i spui ?

Avea dreptate tîmplarul nostru de pe vas, Timofei Lipatov, cînd spunea : „Pe corabie, fraţilor, şobolanii trăiesc mai bine ca marinarul... Dar nu-i nimic : o să plătească ea, mîţa, pentru toate lacrimile pe care le-a vărsat şoricelul...". După această întîmplare, Lipatov veni la noi în dormitor, se aşeză, oftă de cîteva ori, şi, privind în jur dacă nu-i cineva „de prisos", spuse :

— Eh, fraţilor, hai mai bine să cîntăm ceva despre viaţa de marinar — şi porni să cînte încet :

Că şi tu eşti om nu vor să ştie,
Vai de tine, sărman marinar.
Greu e, frate, la militărie,
Duci în spate doar lipsuri şi-amar.
Te-au luat timpuriu la armată,
Doar doi fii a avut tatăl tău,
Şi-ai plecat lăcrimînd de acasă,
Blestemîndu-l pe ţarul călău...

In dormitor intră Krug. Ascultă cîntecul pînă la sfîrşit şi apoi începu şi el să cînte cu o voce plăcută de tenor :

Plină-i burta, simt că-mi crapă!
Mănîncă şi nu mai cere!
Nikoluşka, vezi, ne-ndoapă
Ca vite pentru tăiere...
Terci de mei — negru ca smoala...
Untul — parc-ar fi catran...
Şi în loc de ceai, cicoare
Fierbe-n ceainicul avan.

Am mai cîntat un cîntec, apoi, din vorbă în vorbă, începu o discuţie aprinsă despre război şi despre cei care au nevoie de el.

Pînă atunci m-am întîlnit destul de rar cu Lipatov. El îşi vedea de treaba lui, eu — de a mea. Însă întîmplarea cu Osipenko şi discuţia aprinsă din dormitor mi-au deschis ochii asupra acestui om liniştit, mai mare ca mine cu vreo trei, patru ani. Lipatov se străduia să nu-şi impună niciodată părerile, dar asupra marinarilor avea o mare înrîurire. După discuţia cu el, eu, Vasia Krug şi Karl Sepp am început să căutăm tot mai des să-l întîlnim.

— Înţelegi, Saşa, — spuse odată Karl, după ce îl ascultase pe Timofei Lipatov, vorbind despre război şi participarea noastră la el, — mie mi se pare că tîmplarul ăsta nu-i un om simplu. Şi totuşi, după cîte arată nu are mai multă carte decît noi doi, dar uită-te cît de înţelept lămureşte toate.

— Nu ştiinţa de carte e totul, Karl. Poţi să citeşti şi o mie de cărţi şi tot prost să rămîi. Oare cîţi ofiţeri n-ai văzut tobă de carte şi tot nu-i nimic de capul lor ?!

— Unora ca Timofei ar fi trebuit să li se dea învăţătură! — spuse Vasili.

— Aşa-i! Ia să fi fost Lipatov comandant, ce viaţă ar fi dus marinarii, — întări Karl.

— Dar parcă tu, Karluşa, nu ai putea comanda vasul? Doar ai şi diplomă de navigator! — adăogai eu privindu-l întrebător.

— Nu, n-aş putea... Eu am navigat pe vase de comerţ, iar aici e cu totul altceva... Trebuie să mai învăţ...

Cîteva zile mai tîrziu, într-o seară în care nu eram de cart, am stat de vorbă cu Lipatov şi l-am cunoscut mai îndeaproape.

Timoşa Lipatov abia împlinise zece ani cînd a părăsit sătucul Otormo din gubernia Tambov. Prea trăiau mulţi oameni săraci în sat, prea erau multe guri înfometate în familia Lipatovilor! Şi astfel, Timoşa a plecat la Moscova. Unde să se aciuiască? „Desigur pe la vreo franzelărie; muncind la pîine n-am să flămînzesc", — gîndea el. S-a băgat la brutăria lui Sevaştianov, în piaţa Arbat. Într-o zi de toamnă, cînd Timofei ducea franzelele din brutărie în prăvălie, coşul greu s-a răsturnat şi franzelele au căzut în noroi. Atîta a trebuit, că a şi fost gonit din brutărie. Pîinea stăpînului s-a dovedit peste măsură de amară.

Şi astfel a fost nevoit să o ia de la capăt, angajîndu-se într-un atelier de tîmplărie. Voinic era, isteţ era, aşa că nu i-a trebuit mult să înveţe noua meserie. Nici aici n-a făcut însă purici. În 1904 cînd a izbucnit greva din Krasnaia Presnia, Timofei, care avea atunci şaisprezece ani şi lucra la fabrica de mobilă „Polenbach", a împărţit manifeste. Pentru asta a fost dat afară.

Cu chiu cu vai a izbutit să se angajeze la atelierul de tîmplărie al şcolii de fete de pe Solianka. Dar şi de

acolo l-au concediat, pentru legături cu oameni „suspecți".

Numai chemarea în armată a pus capăt peregrinărilor flăcăului. Timofei Lipatov a fost trimis la școala navală militară din Oranienbaum. În februarie 1910 l-au repartizat pe crucișătorul „Aurora", unde pentru el a început o viață nouă.

În mai 1910 „Aurora" a plecat într-o cursă în străinătate cu guarzii marini — viitorii ofițeri ai flotei. Timofei a fost și el în străinătate. Mi-a povestit, printre altele, cum în portul Messina, marinarii „Aurorei" cu riscul vieții au stins un incendiu, în timp ce toate celelalte vase străine au fugit în larg.

În 1914 Lipatov urma să fie trecut în rezervă, dar a izbucnit războiul și a rămas pe crucișător.

— Iar ce-a fost mai departe, — spuse Timofei trecîndu-și mîna prin păr, — știi și singur. Doar trăim unul sub ochii celuilalt.

După discuția asta ne-am apropiat și mai mult unul de altul. Cînd mi-era sufletul greu, la Lipatov găseam înțelegere și un sfat folositor.

În cele din urmă am ajuns la Kronstadt și am început să descărcăm muniția, aparatura de comandă etc., pentru a ușura vasul la trecerea prin canalul maritim spre Petrograd, canal care nu era destul de adînc. În timpul operațiilor de descărcare, Didenko și-a rîs din cale afară de marinari. Nu s-a oprit nici să-i lovească. Nimic nu-i era pe plac.

— Vă-nvăț eu cum se slujește în flotă ! — striga el cu înverșunare. — Inc' o dată ! — și bărbuța lui de țap tremura de mînie.

De cîteva ori am luat de la început aceeaşi treabă. Didenko avea ce avea mai ales cu Osipenko, pe care îl ura din noaptea aceea furtunoasă. Osipenko se deosebea nu numai printr-o mare rezistenţă, ci şi prin tăcerea şi supunerea lui care te uimeau. Asta îl scotea din sărite pe şeful de echipaj.

— Va să zică aşa, ticălosule, nici nu-ţi pasă?

— De cine? — întrebă liniştit Osipenko.

— De mine, de şeful tău de echipaj, — urlă Didenko. Aşadar cuvintele mele îţi intră pe-o ureche şi-ţi ies pe alta? Dar las' că-ţi vin eu de hac! Să nu zici că nu ţi-am spus...

Odată Didenko a ordonat să i se pună matrozului Osipenko în spate o greutate deosebit de mare: un sac pe care nu l-ar fi putut ridica nici doi oameni. Cu această povară Osipenko a urcat scara spre trapă. Dar fiind copleşit de greutatea peste puterile lui, se prăbuşi împreună cu sacul. Căzînd, şi-a spart capul şi şi-a scrîntit mîna. Dar pentru şeful de echipaj, care văzuse totul, şi asta era prea puţin. Se apropie în fugă de marinarul întins pe jos şi-l izbi cu piciorul.

— Asta-i prea de tot! — îşi ieşi din fire Lipatov, care tocmai trecea întîmplător pe acolo. — De ce tăceţi din gură? — mi se adresă el. De tulburare îşi dete bereta ba pe ceafă, ba şi-o împinse pe frunte şi strînse pumnii săi puternici.

Am lăsat totul baltă şi am alergat spre sărmanul Osipenko care se schilodise, l-am ridicat şi l-am dus la infirmeria vasului.

— Nu-ţi pierde cumpătul — îi şopti Karl posomorît lui Lipatov — n-o să-i rămînem datori. Aşa-i, Saşa? mi se adresă el.

— Vine ea vremea să ne socotim, — i-am răspuns eu.

— Of, fraţilor, — oftă Vasili, cînd i-am povestit ce i s-a întîmplat lui Osipenko. — Pînă la dumnezeu, ne omoară sfinţii... Mult mai aşteptăm pîn' s-o termina cu batjocura asta ?...

Ne-am hotărît să acţionăm în comun şi să-l învăţăm minte pe şeful de echipaj.

„Aurora" n-a putut trage la cheiul de amaraj din cauza adîncimii reduse. Pentru comunicarea cu malul se folosea un barcaz de fier care era tras cu o frînghie de la vas la chei. Nu-mi amintesc cui i-a venit întîi gîndul, însă am hotărît să ne răzbunăm pe şeful de echipaj pentru toate, dar mai ales pentru batjocorirea tăcutului Osipenko.

Şeful de echipaj participa totdeauna la transportarea încărcăturilor la mal. Într-o astfel de împrejurare ne-am şi pus în aplicare planul.

Cînd barcazul a atins cheiul şi Didenko vru să sară pe mal, noi am împins brusc barcazul şi şeful de echipaj zbură peste bord în apă, unde s-a bălăcit multă vreme. Matrozii nu izbuteau cu nici un chip să „găsească" cangea de abordaj, care fusese ascunsă intenţionat.

— Sepp, scoate-l pe Didenko, — strigam eu, alergînd de colo, colo, cu mutra unui om disperat.

— Nevolin, adu colacul de salvare ! Aruncă-l mai repede ! — strigară camarazii.

Am apucat colacul de salvare, dar l-am aruncat cu atîta „zel", că a nimerit mult mai departe de şeful de echipaj, decît se afla barcazul.

Didenko se bălăcea în apa rece și murdară a portului. Zadarnic se străduia să se prindă de bordul înalt al barcazului că nu ajungea, iar pe peretele murdar și lunecos al cheiului de asemenea nu era nimic de care să se apuce. Începu să se înspăimînte și groaza i se întipărise pe fața palidă și desfigurată, mînjită de apa murdară. Bărbia i se acoperise de păcura care plutea în cercuri pe lîngă locurile de acostare.

In cele din urmă, marinarii s-au îndurat și i-au întins cangea de abordaj. S-a prins de ea tremurînd tot. L-am ridicat pînă aproape de bord dar cînd să se urce pe barcaz ne-am prefăcut că nu-l mai putem ține și am dat drumul căngii. Șeful de echipaj nimeri din nou în apa murdară. I-am întins iarăși cangea și l-am ridicat, dar de data aceasta, pe semne sleit de puteri, își dădu singur drumul. Nu știu cum s-ar fi terminat totul, dacă n-ar fi trecut o șalupă care l-a scos din apă. Ne așteptam la înjurături, la pedepse și la tot felul de mizerii, dar, spre mirarea noastră, Didenko a tăcut. Se temea pe semne să nu-și puie în cap echipajul.

Peste cîteva zile de la această întîmplare Vasili m-a chemat deoparte :

— Se pare că cineva a tras cu urechea și a comunicat șefilor că în rîndurile echipajului și-a făcut cuib duhul răscoalei, — îmi spuse el în șoaptă, foarte tulburat. — Ei nu știu însă cine-i capul și oamenii lor au și început să mișune printre noi.

In aceeași zi, Lipatov, Sepp și alți marinari au aflat că sub pretextul inspectării echipamentului pe vas va avea loc o percheziție.

— Scoate totul, totul ! — striga șeful de echipaj

la marinari, străduindu-se să dea mai multă asprime glasului său hîrîit.

Matrozii şi-au scos lucrurile din lădiţe. Mi-am dat şi eu la iveală avutul. Alături de echipamentul nou am pus caseta cea dragă pe care mi-o dăruise bunicul şi am aşteptat ca feldwebelul Golubev să cerceteze personal lucrurile mele de marinar.

Feldwebelul mi-a cotrobăit prin toate lucrurile, examinîndu-le multă vreme. Totul părea în ordine.

— Dar asta ce-i ? — întrebă el deodată.

— O casetă, domnule feldwebel !

— Dobitocule ! Văd şi eu că-i o casetă... Deschide-o ! Ce-ai în ea ?

Am început să caut cheiţa, dar, cum se întîmplă în astfel de împrejurări, nu era chip s-o găsesc. Cu cît o căutam mai mult, cu atît feldwebelul devenea mai sigur că în casetă se află niscaiva manifeste care îndeamnă la răzvrătire. A trecut un minut, au trecut două — cheia nu-i şi nu-i. Marinarii îşi aşteptau rîndul, cu lucrurile scoase din cufere.

— Zece ore de planton ! — urlă feldwebelul înfuriat.

Golubev scoase repede un cuţit marinăresc, băgă lama sub capac şi, apăsînd pe mîner, smulse o bucăţică de lemn din casetă. In clipa aceea, cînd caseta mea începuse să pîrîie, am descoperit în buzunarul bluzei cheiţa rătăcită.

— Iat-o !

— Aha, acum, în sfîrşit, ai găsit-o... — şuieră el printre dinţi, bucurîndu-se dinainte de izbîndă.

Numai că în casetă nu descoperiră nimic în afară de scrisori, fotografii şi cîteva schiţe pe care le desenasem în timpul liber.

— Halal pictor! Doar să-ncurci lucrurile ştii. Las' că ţi-oi arăta eu, dobitocule! Dacă n-ai nimic acolo, ce-i obiceiul ăsta tîmpit să-ncui cu cheia?!

Percheziţia a continuat. Feldwebelul a cercetat lucrurile cu de-amănuntul şi s-a convins că nu o să găsească nimic în cuferele noastre.

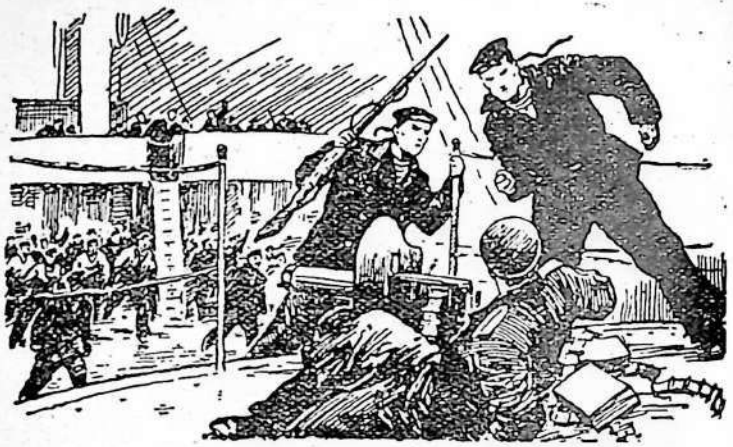

POPORUL S-A RĂSCULAT

Nu întîmplător era comandamentul nostru atît de îngrijorat !...

Cu toate străduinţele lor de a ne izola de lumea din afară şi de evenimentele ce aveau loc în Rusia, care sîngera de trei ani, noi continuam totuşi să fim legaţi prin mii de fire de fraţii noştri de pe front, de rude şi de cei apropiaţi, rămaşi în spatele frontului.

Aflasem că la Petrograd au loc greve şi demonstraţii pentru încetarea războiului, că încă în ianuarie 1916, soldaţii s-au alăturat muncitorilor care manifestau cu steaguri roşii, aflasem că cei de pe front nu vor să mai lupte pentru interese străine.

După cît se părea, noiembrie 1916 nu se deosebea cu nimic de noiembrie al anului trecut. Aceleaşi ceţuri

de nepătruns, aceeaşi culoare plumburie a apei, aceleaşi vînturi tăioase...

Noi, însă, cei de pe „Aurora" eram bine dispuşi, nu-i vorbă că şi aveam de ce : crucişătorul sosise la gurile Nevei.

Iată, în faţă s-a ivit şi cheiul Lesnaia. La ţărm, sumedenie de vase capturate ! Unele au şi primit denumiri noi.

In dreapta se profilează Uzina Franco-Rusă, unde va fi reparat crucişătorul nostru.

„De-am rămîne cît mai mult aici" — gîndeşte în sinea lui fiecare.

Am acostat exact în dreptul atelierelor uzinei. Şi iată că n-a trecut bine nici o săptămînă şi pe vas s-au şi ivit reparatorii.

Gerurile iernii au ferecat apele Nevei sub o carapace de gheaţă. Pentru încălzirea crucişătorului nostru, a fost ataşat de bordul lui un vapor care ne furniza aburi, deoarece instalaţia de încălzire a vasului nu funcţiona în timpul reparaţiilor.

Reparaţia aparaturii de desărare a apei, la care lucram eu şi Karl Sepp, era condusă de unul dintre cei mai experimentaţi muncitori ai uzinei, Afanasi Silîci Permiakov, un om între două vîrste, modest şi tăcut. Războiul care se prelungea, munca excesivă şi hrana neîndestulătoare l-au îmbătrînit înainte de vreme şi în păr îi luceau fire argintii. Cu toate acestea era plin de energie şi vioiciune, nu-şi plîngea soarta şi se străduia să-şi ascundă sărăcia în care se zbătea.

Odată, după ce împărţisem cu el bucatele noastre sărăcăcioase, Afanasi Silîci ne-a spus foarte mişcat :

— Vă mulţumesc, prieteni. Nici nu vă închipuiţi cît îi este acum de greu muncitorului, cît amar duce el în spate!

— Cum să nu ne închipuim, Afanasi Silîci? — a intervenit Karl plin de înţelegere. — Crezi că noi n-avem ochi să vedem?

— Noi, bărbaţii, o mai ducem cum o mai ducem — zise necăjit meşterul —, dar femeilor tare le este greu. Pe mal n-aţi fost încă? Aţi văzut ce-i în oraş? Dacă aţi şti cum arată acum Petrogradul!

— Ştim! — m-am băgat şi eu în vorbă. Oraş istoric, capitală!

— Numai că în capitala asta vezi pretutindeni acelaşi lucru: cozi şi iar cozi! Se aşează nevastă-mea de cu seară la rînd, stă toată noaptea pînă dimineaţa, şi tot fără pîine se întoarce. Fuge la altă coadă, stă şi acolo pînă se-nnoptează, şi pînă la urmă capătă acelaşi răspuns: „N-avem şi nici nu ştim dacă o să primim". Şi suferă sărmana că nu poate să mă hrănească cum se cuvine! Cum o s-o mai ducem aşa, nu ştiu!

— Războiu-i de vină pentru toate astea, — oftă Karl dus pe gînduri.

— Numai că războiul nu vine aşa, din senin, — i-am răspuns eu. — Este cineva care îl porneşte, care are nevoie de el...

— Bineînţeles, dar nu noi matrozii sîntem aceia.

N-am izbutit să vorbim însă mai pe îndelete, căci şeful de echipaj Didenko trecu pe lîngă noi.

Credeam că măcar în timpul reparaţiilor Didenko o să se mai astîmpere, dar el, ca şi mai înainte, căuta să intre sub pielea şefilor, spionîndu-ne fiecare mişcare. L-am prevenit pe Afanasi Silici că trebuie să

fie cu ochii în patru cînd e de față șeful de echipaj, cu atît mai mult cu cît de la sosirea „Aurorei" la Petrograd s-a întărit supravegherea echipajului.

După ce ne-am cunoscut mai bine, Permiakov a devenit mai deschis. Ne-a povestit despre viața muncitorilor, despre cele ce se petrec în oraș; într-un rînd ne-a arătat un manifest în care se spunea că pe zi ce trece viața devine mai grea, că starea îngrozitoare a foametei se întinde amenințătoare asupra Rusiei. „...Destul cît am răbdat și am tăcut! — îndemna manifestul. — Trebuie să luptăm împotriva războiului, împotriva tuturor sistemelor de asuprire și jaf".

Era un manifest al comitetului din Petrograd al bolșevicilor.

În primele zile de ancoraj nu am fost învoiți pe mal, și Afanasi Silîci era singura noastră legătură cu muncitorii Petrogradului, care se pregăteau pentru marile lupte.

Împărțeam cu el și ultima bucătură de pîine. La fel au făcut și alți marinari de pe vasul nostru; Afanasi Silîci și-a dat seama că marinarii sînt prietenii muncitorilor și că nici ei nu vor războiul.

Îmi amintesc bine cum într-o bună zi, Afanasi Silîci a adus un ziar. Eu și Karl l-am citit pe rînd, ferindu-ne de priviri străine. Era ziarul bolșevic „Soțial-Demokrat". În sfîrșit, acum ne-am dat seama de ce se temea așa de mult comandamentul de contactul dintre noi și muncitori.

Pe zi ce trecea, nemulțumirile în rîndurile echipajului creșteau. Pricini pentru asta erau din plin. Pentru lucrările de reparații, marinarilor li se cuvenea

o plată din partea uzinei. Plata aceasta o încasa însă comandamentul. Pe deasupra a mai fost închisă și prăvălioara de pe vas, unde cumpăram uneori cîte ceva pentru noi, iar deseori pentru muncitorii care lucrau la reparațiile de pe „Aurora".

Intr-un rînd, Karl a venit foarte abătut la instalația de desărare a apei. Îndată ce l-am văzut mi-am dat seama că nu-i în apele lui și l-am întrebat:

— Ce-i cu tine, Karl?

— Mi-au dat trei zile de carceră, — bombăni el.

— Da' cu ce-ai păcătuit?

— Feldwebelul mi-a cotrobăit iar prin lădiță și a dat peste pîinea pe care o păstram pentru Afanasi Silîci.

— Doar știi foarte bine că este oprit, așa că nu te mai mira!

— Dar e rația mea! — se revoltă el. — Am sau nu dreptul să fac cu ea ce vreau?

— Nu, n-ai. Și potolește-te, — mi-am sfătuit eu prietenul, — nu te enerva. Lasă... Nu-i prima oară că ne fac mizerii... Și-apoi o să-ți vină și ție rîndul odată și-odată să le amintești de aste trei zile...

Într-una din duminici Karl și cu mine am primit o învoire pe țărm. Prima învoire, atît de așteptată!

Cum s-a schimbat Petrogradul! Nu l-am mai recunoscut. Străzile și bulevardele, altădată zgomotoase și elegante, deveniseră posomorîte; la prăvăliile de pîine, închise, erau cozi nesfîrșite. Bătrîni și femei, înfășurați pe deasupra paltoanelor în broboade și pături, își așteptau rația sărăcăcioasă... Posaci, necăjiți, oamenii stăteau de-a lungul pereților, abia ținîndu-se pe picioare din cauza slăbiciunii. La fiece

pas întîlneai cerșetori învinețiți de frig și tremurînd de foame, dintre care cei mai mulți erau invalizi de război. Pe pieptul unora luceau Crucea Sf. Gheorghe* și medalii.

N-am putut să hoinărim mult pe străzile Petrogradului, deoarece voiam să-l vizităm pe Permiakov.

Acasă la el, Afanasi Silîci ne-a întîmpinat ca pe niște rude dragi. Era supărat că nu poate să ne primească cum se cuvine.

— Ce să-i faci, așa-s vremurile, — oftă el.

— Luați loc, fiilor, așezați-vă, — ne îndemnă cu blîndețe nevasta lui Afanasi Silîci. Stați jos și spuneți-mi și mie ce mai știți, că de la mosul meu nu pot să scot o vorbuliță.

— Și ce vrei să afli de la ei? Muncim, și asta-i tot...

— Asta știu și eu... — nu conteni nevasta, — dar cum trăiți?

Vecinii, aflînd de sosirea noastră, se adunară unul după altul în locuința strîmtă a lui Silîci. Și dintr-una într-alta, s-a aprins o discuție pe șleau, și fiecare voia să întrebe sau să spună cîte ceva.

— Poate că acolo, la voi, pe „Aurora" se știe cînd o să se sfîrșească cu războiul ăsta blestemat? — se interesă un muncitor vîrstnic, un cunoscut de-al lui Afanasi Silîci.

— Și oare copiii noștri s-or întoarce curînd acasă? — îl sprijini o bătrînică din vecini. — Ce mai în sus și-n jos, nu mai putem trăi așa. Înainte te mai duceai pe la țară, luai cu tine boarfele ce bruma ți-au

* Crucea Sf. Gheorghe — decorație țaristă care se acorda pentru fapte deosebite de eroism. (n. t.)

mai rămas și le schimbai pe cartofi sau pe ceva crupe. Dar acum și cu asta s-a sîrșit. Iată, mai dăunăzi am fost în sat și abia l-am înduplecat pe un țăran să ia o hanță de-a lui răposatu' bărbatu-meu... Și ce mi-a dat în schimb? Nici n-ai ce vedea!

Am ascultat cu atenție, privind cu milă fața chinuită a bătrînei. I-am spus cu compătimire:

— Ei, mătușico, nu prea ești bun negustor. Ar trebui să mai înveți de la miniștri cum fac ei negoț cu sîngele nostru. Așa negoț mai zic și eu, să te minunezi, nu alta...

In cameră au intrat două fete. Una din ele, Liza, era înaltă și bălaie; am recunoscut ușor în ea pe fata lui Afanasi Silîci. Pe cea de a doua o chema Natașa. Am făcut cunoștință. Natașa și Liza se purtau modest și cu demnitate. Am băgat de seamă că lui Sepp i-a plăcut Natașa. Avea chipul gingaș, sculptat parcă în marmură, cu nasul puțin în vînt; în conturul hotărît al gurii ghiceai dîrzenie și seriozitate, iar ochii albaștri erau puțin umbriți de tristețe.

Karl zăbovea deseori cu privirea asupra Natașei. Cînd însă fata îl privea, el se înroșea și se fîstîcea. In seara aceea am aflat că Liza și Natașa sînt prietene nedespărțite și că amîndouă lucrează la fabrica „Treugolnik". Judecata lor sănătoasă, informația completă pe care o aveau despre cele ce se petrec în oraș, ne-au uimit.

Cînd ne-am întors pe vas eram parcă alți oameni. Din discuția cu vecinii lui Permiakov și cu fetele am aflat multe lucruri, care nu ajunseseră pînă la noi.

Contactul tot mai des cu muncitorii a avut o influență dintre cele mai bune asupra marinarilor. Mulți au devenit mai deschiși, mai îndrăzneți. Cu totul altfel începură să înțeleagă matrozii cuvintele lui Timofei Lipatov și Alexandr Belîșev, prietenul său.

Pînă la intrarea în flota din Baltica, Alexandr Belîșev lucrase ca strungar la o uzină textilă din regiunea Ivanovo. Despre mare și despre vapoare avea o imagine destul de vagă. E drept că nu-și ascundea invidia față de cei ce purtau uniforma marinei. Viața în flotă i se părea floare la ureche. Dar cînd i-a sosit vremea de armată și Belîșev a nimerit la marină, ca matroz pe un vas, s-a convins repede că în flotă viața nu-i chiar așa de ușoară.

Odată cu Belîșev au intrat în flotă și alți tineri muncitori: din Ivanovo, din Moscova, din Petrograd. Toți aveau aceeași soartă, aceeași situație, aceleași gînduri. Iată de ce prietenia dintre Belîșev și Lipatov s-a statornicit atît de repede și atît de temeinic.

Deși tineri, se descurcau binișor în problemele politice și și-au însușit mai repede ca alții adevărul cuvîntului bolșevic.

In jurul lui Lipatov s-a grupat partea cea mai conștientă a matrozilor din trupă, a tunarilor, semnalizatorilor și timonierilor, iar de Belîșev s-au apropiat mașiniștii și fochiștii.

Belîșev era prudent, și de aceea greu să fie prins de informatori și provocatori, care se aflau destui și pe vasul nostru.

Vasili Krug l-a înțeles și l-a prețuit mai repede decît alții pe Belîșev. Iar noi ne-am alăturat părerii

lui Vasea. Belîșev știa mai bine ca oricare altul ce se întîmplă pe vas, ce se petrece în țară.

— De grevă ați auzit? — ne-a întrebat el cînd ne-am înapoiat din oraș.

— Ce grevă?

— In legătură cu marinarii noștri din Kronstadt care urmează să fie judecați pentru agitație politică. Zeci de mii de muncitori s-au ridicat în apărarea lor... Iar voi ați fost pe mal și nu știți nimic.

— Asta-i strașnic, bravo muncitorilor! — exclamă Karl, frecîndu-și mîinile. — Trebuie să-i sprijinim.

— Nu vă pripiți, băieți, încă n-a sosit ceasul, — spuse liniștit Belîșev.

Cea de a treia lună a staționării vasului la Uzina Franco-Rusă a adus atîtea evenimente, încît nu-i cu putință să mi le amintesc pe toate la rînd.

Viața noastră pe „Aurora" devenea tot mai grea. Comandamentul, neliniștit de starea de spirit a echipajului, a restrîns legăturile cu uscatul, adică cu muncitorii și pedepsea cu asprime cea mai mică încălcare a disciplinei, socotind că astfel îi va intimida pe matrozi. Ne era din ce în ce mai greu să suportăm o astfel de situație.

Dar toate astea parcă piereau undeva departe cînd aflam vești despre evenimentele de pe front sau din Petrograd.

— In cartierul Viborg muncitorii au declarat din nou grevă — ne comunică Krug, care se ducea deseori pe mal cu însărcinări din partea ofițerilor. — La demonstrația făcută de muncitori au luat parte și soldați.

— Și bine au făcut, — spuse cu hotărîre Karl. Pe dig m-am întîlnit cu un consătean. E într-un detașament în refacere. Mi-a povestit cum merg treburile pe front. E rău de tot, gloanțe nu-s, puști n-au, în schimb slujbe și popi — pînă peste cap... Fără rost își varsă sîngele soldații noștri...

— Poporul a ajuns la capătul puterilor — încheie îndîrjit Vasea, — nu mai poate răbda.

Odată, veni pe „Aurora" unul nou, Matvei Osina. Era un marinar chipeș, cu ochi negri și o mustăcioară scurtă; ne-a plăcut de îndată. Cînta minunat cîntece populare acompaniindu-se la acordeonul pe care-l adusese cu sine pe vas. Înainte vreme fusese pe „Baian", apoi, după o boală, a fost în garnizoana Kronstadtului, de acolo fiind trimis pe „Aurora". Nu fusese pedepsit niciodată. În serviciu era conștiincios și supus, dar sub smerenia aparentă se ghicea un adevărat suflet marinăresc. Matvei Osina parcă s-ar fi născut pe mare.

Nu prea eram lămuriți ce fel de om e, dar am băgat de seamă că de la bun început s-a împrietenit cu Belișev și Lipatov și asta ne-a întărit încrederea în el. Se vede că se simțea atras către noi și deseori se alătura grupului nostru. E drept că la început nu ne hotăram să vorbim deschis în fața lui, dar odată, cînd discuția a ajuns, din obișnuință, la război, a spus:

— Da, am avut ocazia să mă întîlnesc cu mulți infanteriști și am văzut că soldatul rus de mult vrea să pună capăt războiului ăsta. Pe front au înțeles unde-i adevărul și unde-i minciuna. Strivi mucul de țigară și, privindu-ne, continuă liniștit: — N-o să

mai ție mult!... Iată, luați și citiți... Dar dacă este găsit, gura! Nici voi nu mă cunoașteți, nici eu pe voi. S-a-nțeles?

Era micul ziar „Priboi", care apărea în vremea aceea la Helsinki și la care colaborau bolșevicii. În el era caracterizată pe scurt, dar precis și limpede, situația din Rusia. Partidul bolșevicilor îi chema pe soldați și pe marinari să pună capăt războiului, să răstoarne dinastia Romanovilor.

Și, treptat, cercul prietenilor mei pe „Aurora" s-a lărgit tot mai mult. Un loc deosebit printre ei l-a ocupat Senea.

Băiatul fusese adus pe „Aurora" de Afanasi Silîci.

— Cum ai să muncești, Semeon Lukici, așa o să te prețuim — glumi el adresîndu-i-se lui Senea.

— De tragi la lene, n-o să fie nimic de capul tău și n-ai să ieși nici maistru și nici măcar matroz; dacă ai să fii însă stăruitor și-ai să bagi la cap, nu m-ar mira să ajungi și amiral, că doar nu poți să devii amiral fără să cunoști pe de rost treburile marinărești. Așa-i?

— Ba bine că nu, îi luă vorba din zbor Karl. Dar tu ce crezi? — spuse el punînd mîna pe capul bălai și ciufulit al lui Senea.

— Păi noi, — răspunse cu o voce groasă Senea, privindu-și fîstîcit mănușa, — noi n-avem nimic împotrivă.

— Care noi? — zîmbi Matvei Osina, răsucindu-și mustața.

— Noi... adică noi, — arătă Senea spre sine, fîstîcindu-se și mai tare.

— Ei, fugi de-aici! Noi! — hohoti Karl. — Întocmai ca țarul: noi, Nikolai al doilea, — și așa mai departe...

— Nu rîde pînă nu vezi! Mai bine puneți-mă la treabă și după aia o să stăm de vorbă.

— Eu l-am cunoscut pe taică-su, avea mîini de aur, — povesti posomorît Afanasi Silîci. — A lucrat pe vremuri în Ucraina, la Șantierul din Nikolaev. Bun maistru, n-am ce zice. Apoi soarta l-a azvîrlit la Petersburg. Tocmai dăduseră „Aurorei" drumul pe apă. Aici la noi s-a și însurat. De atunci a lucrat la „Franco-Rusă", pînă l-au trimis pe front... Era un om dîrz... A murit...

Senea stătea întors, fără să privească la nimeni.

— Dar mama unde-i? se interesă Matvei.

— Au luat-o... — oftă Senea. — Au venit, au răscolit toată casa, pînă și scîndurile din perete le-au smuls. Și... la urmă au dus-o.

— Unde? — îl iscodi Karl.

— Hai, lasă, să nu mai vorbim despre asta, se amestecă Afanasi Silîci. Au luat-o și au dus-o, iar flăcăiașul nu vrea să stea cu mîinile-n sîn, așa că o să ne-ajute nouă. Așa-i, Semeon Lukici?

— Întocmai! Numai că te rog mult, nene Afanasi, nu-mi mai spune Semeon Lukici. Las' să fiu pur și simplu Senea. Doar nu-i cine știe ce scofală de noi. Asta cînd o să mai creștem...*

— Fie și așa, — spuse Matvei și scoțînd din buzunar o bucățică murdară de zahăr, i-o întinse lui Senea cu ocăzia cunoștinței.

---

* Pomenirea alături de pronume a pronumelui tatălui este un semn de respect. (n. t.)

— Dar ce-s eu, copil? — zîmbi băiatul după ce luă însă zahărul.

Senea nici nu împlinise cincisprezece ani. Rămînînd fără tată, și-a luat asupră-și toate grijile casei. Mama lucra pînă seara tîrziu, iar uneori nici nu venea acasă. Pe atunci Senea încă nu știa că mama lui, o femeie modestă, tăcută, care părea că nu se interesează de nimic, duce o intensă muncă revoluționară la fabrică și în oraș, că este foarte prețuită la comitetul de partid. El nu bănuia că acasă la ei, într-o magazioară părăsită din curte, sub bușteni, sînt ascunse manifeste și broșuri. Abia mai tîrziu a înțeles el de ce mama, îmbrăcîndu-și vechiul cojoc al tatei, se ducea atît de des în această magazioară.

Cînd a fost arestată, Senea, devenit parcă dintr-odată matur, a întrebat-o: „Dar eu ce mă fac?" — „N-ai să te prăpădești, fiule, oamenii buni n-o să te lase să mori de foame..."

Și iată că acum unul dintre acești oameni buni l-a adus cu sine pe „Aurora". De la tatăl său Senea moștenise dragostea de muncă și un zel deosebit. Nu trebuia să-i spui: dă-mi ciocanul, dă-mi cheia. Senea parcă lucrase toată viața la repararea vaselor și era un ajutor desăvîrșit.

— Tu, Senea, nu obosești niciodată? — îl întrebă Karl într-o seară, privindu-l cu drag.

— De ce? Dacă aș tăia lemne sau aș sparge gheață ar fi altceva. Dar aici, printre mașini...

Era limpede că băiatul îndrăgise uzina, și mai cu seamă „Aurora".

Odată, venind pe crucișător, Senea mă trase mai la o parte și-mi șopti:

— Nene Saşa, am să-ţi spun ceva, vino mai încoa'...

M-am dus cu el într-un loc mai întunecos.

— Ei, ia s-auzim!

— Nene Saşa... aseară a venit o prietenă de-a mamei şi mi-a spus: „Du hîrtia asta marinarilor!" — Cui? — am întrebat eu. Dar ea de colo, ţîfnoasă: „Că tare mai eşti de cap! — aşa vorbeşte ea cu mine. — Ce dracu, nu-nţelegi singur? O dai cui se cuvine, unuia de-ai noştri. Numai ai grijă să n-o păţeşti..." Şi iată, eu m-am tot gîndit ce să fac cu ea şi pînă la urmă m-am hotărît să ţi-o dau dumitale. Iar dumneata, cum ai să socoţi, aşa ai să faci.

— Ei hai, ia să văd ce hîrtie-i aia?

— Numai să nu-i spui lui Afanasi Silîci. E om aspru... — Şi Senea băgă mîna sub stratul gros de vată al scurtei lui taică-său şi scoase o hîrtiuţă împăturită.

Era un manifest al Comitetului din Petrograd al bolşevicilor, manifest în care partidul chema la transformarea grevei care începuse, într-o acţiune politică generală pe întreg Petrogradul. Manifestul se termina cu trei lozinci scurte: „Jos ţarul! Jos războiul! Pîine!" După ce l-am citit, m-am dus să i-l arăt şi lui Lipatov, însă pentru el n-a fost o noutate:

— L-am citit şi eu... Crezi că numai tu ai prieteni pe mal? Noi, frăţioare, avem legături solide... Doar trăim aceeaşi viaţă, avem aceleaşi gînduri... e limpede? Numai ai grijă să nu te fi urmărit vreo viperă. Dar pot să ştiu şi eu cine ţi-a trimis darul ăsta?

I-am povestit de Senea Burlacenko.

— Ei, cum ţi se pare puştiul?

— Flăcău de nădejde! — încuviință Lipatov zîmbind. Tînăra generație, Sașa, trebuie să fie de nădejde.

Ziua următoare am fost învoiți pe mal. Împreună cu noi a venit și Matvei Osina. Am mers toți trei să vizităm familia lui Permiakov.

Acasă la Afanasi Silîci am fost primiți cu multă prietenie de către Liza și mama ei. Permiakov era plecat, însă gazdele s-au grăbit să ne asigure că se va întoarce curînd și ne-au rugat să luăm loc.

Aflînd că Osina este acordeonist, Liza a alergat în vecini și a venit cu un acordeon. Matvei nu s-a lăsat rugat și a cîntat cu atîta pasiune încît Sepp nu s-a mai putut stăpîni și a început să joace. Toți eram foarte bine dispuși, dar mai cu seamă Matvei. Pînă și Liza, fata aceea serioasă, cum o cunoscusem la prima noastră întîlnire, făcea glume și rîdea tot timpul.

Din păcate, din ziua aceea au încetat aproape toate învoirile. Comandantul „Aurorei" se străduia în fel și chip să împiedice legătura noastră cu orașul. Însă cu toate măsurile aspre ale șefilor, matrozii plecau în oraș fără învoire, prin vaporul care fusese alipit crucișătorului pentru a-i furniza aburi. Pe o scară de frînghie coborau pe gheață și p-aci ți-e drumul. Cei rămași pe vas se străduiau să procedeze astfel încît plecarea tovarășilor lor să nu fie observată.

Pe calea aceasta a plecat în oraș de cîteva ori și Osina, și la întoarcere ne aducea salutări de la Liza.

Și iată că sosi și februarie 1917...

Pe „Aurora" lucrările de reparare înaintau destul de încet, și, colac peste pupăză, iată că într-o zi geroasă muncitorii nu s-au mai prezentat la lucru pe vas; se răspîndise vestea că ar fi intrat în grevă. Aceasta nu ne-a mirat, deoarece în vremea aceea în Petrograd grevele se țineau lanț. Ne surprinse însă ordinul dat de comandantul vasului care suna categoric: puștile în piramidă de pe puntea bateriilor să fie ridicate și depuse în cala de muniții, iar cala încuiată cu lacătul și la luminatoare să fie postate santinele.

Acest ordin i-a întărîtat pe marinari.

— Ce-i asta, ei umblă cu revolvere, iar echipajul l-au dezarmat? — s-a revoltat Karl.

— Dimpotrivă, l-au înarmat, — i-a răspuns Matvei Osina.

— Tu toate le iei în rîs, Matvei, — am intervenit supărat — numai că nouă nu ne arde acuma de glumă. Nu vezi că ne-au dezarmat pe toți, pînă la unul?

— Iar eu îți spun că ne-au înarmat pe toți pînă la unul.

— Cu ce?

— Cu ură.

— Ce armă mai e și asta? — zise mirat Karl.

— Ce dracu nu-nțelegeți? — s-a răstit la noi cu glas scăzut Belîșev, care se apropiase. Asta-i cea mai bună dovadă că se tem de noi. Se tem să nu-i sprijinim pe muncitorii aflați în grevă.

— Ai dreptate.

De la Belîșev am aflat că nu numai uzina noastră se află în grevă.

— Tot orașul e în grevă — ne informă el. — Au loc demonstrații. Muncitorii cer pîine și încetarea războiului.

— Strașnic! — se bucură Karl, cu ochi strălucitori.

— Aici, pe crucișător, sîntem într-adevăr rupți de lumea de afară — se plînse Matvei de soartă. — Dar acolo... — arătă el spre oraș.

— Acolo poporul nu mai poate răbda, iată ce-i acolo! — interveni Belîșev și adăugă: — Au chemat soldați la uzină pentru „ordine". Mă tem, fraților, că și pe noi o să ne trimită împotriva greviștilor.

— Nu te teme, — spuse cu hotărîre Vasili Krug, — n-o să ne trimită!

Seara — aceasta era în 26 februarie — marinarii care nu erau de cart s-au adunat sub puntea mijlocie. Vremea era liniștită, frumoasă, parcă venise o primăvară timpurie. Marinarii stăteau tăcuți, ascultînd zgomotul salvelor de pușcă și de mitralieră care ajungea pînă la ei, și priveau licăririle purpurii ale incendiilor care pîlpîiau în depărtare.

— Ce o mai fi și pe acolo?... întrebă cineva cu o voce în care se simțea neliniștea.

— Se pare că s-a răsculat poporul... se dau lupte...

— Locul nostru acolo-i...

— Și cu ce te duci, cu pumnii?

Ofițerii s-au strîns și ei pe paserelă, discutînd ceva cu aprindere și făcîndu-se că nu bagă în seamă pe matrozii care se adunaseră. Altădată, în astfel de împrejurări urma strigătul amenințător: „Ce v-ați adunat?... Coborîți! Șef de echipaj, risipește-i!"

Venindu-mi înlocuitor de cart, m-am urcat pe punte. Sus îmi ieși înainte Belîșev. Nu pot să spun că eram tot atît de apropiat de el ca de Vasea, Karl și Lipatov. Belîșev se arătase un om foarte prudent. De astă dată însă veni către mine și îmi spuse cu glas tare:

— Vino să vezi ceva, însă în liniște. Uită-te pe furiș sub puntea mijlocie, — și la aceste cuvinte Belîșev mă împinse ușor.

— Am înțeles.

— Încă n-ai înțeles nimic. Abia acolo ai să pricepi.

Am coborît. Marinarii care se adunaseră discutau ceva cu aprindere. Se aflase că pe „Aurora" sînt închiși arestați din oraș. Astăzi au și fost aduși trei Unul din ei a izbutit să transmită o hîrtie prin care ne chema să ne alăturăm muncitorilor din Petrograd, aflați în grevă.

— Fiți atenți, — spuse Belîșev, ridicînd mîna. — Povestește, Timofei, ce s-a întîmplat acolo.

— Ce să se întîmple? O ticăloșie, fraților, asta s-a întîmplat. O mare ticăloșie și porcărie, — spuse Lipatov cu vocea întretăiată de indignare. — Muncitorii au trimis la noi o delegație, cu rugămintea să-i sprijinim pe greviști. Iar balaurul nostru a arestat delegația și a azvîrlit-o în carcera vasului.

— Ce-nseamnă asta! — se revoltă Podolski.

— Înseamnă că „Aurora" noastră este o închisoare plutitoare.

— Iar noi, ca oile, ne-am îngrămădit aici și stăm cu mîinile-n sîn — se auziră cîteva glasuri.

— Mai încet! — ne preveni Belîșev. — Vă rog mai încet! Va să zică s-a făcut propunerea să-i eli-

berăm pe arestaţi. Numai că trebuie să ne gîndim cum, ca s-o facem pe tăcute, în linişte... După o clipă de gîndire, făcu un semn cu mîna, chemîndu-ne mai aproape, şi aproape în şoaptă urmă : cînd ne vom aduna pentru rugăciunea de seară şi vom cînta, trebuie tăiat cablul electric care ne leagă de mal. De asta ai să te ocupi tu, Lukicev, împreună cu Minakov... Iar tu, Sepp, cum se va stinge lumina aruncă-te asupra comandantului şi ameţeşte-l cu pumnul. La rugăciune ai grijă să stai în primul rînd...

Am continuat să discutăm planul de acţiune, dar nici n-am apucat să punem la punct toate amănuntele că spre noi veni în fugă matrozul însărcinat cu paza adunării.

— I-au dus pe arestaţi să-i împuşte ! — strigă el cu glas răguşit.

Toţi care ne aflam sub puntea mijlocie ne-am aruncat prin trapă cu strigăte înverşunate :

— Haideţi, fraţilor, pe ei !

— Moarte călăilor !

— Ura-a-a !

In urma noastră veneau cei rămaşi pe punte. In fruntea tuturor alerga lunganul de Timofei Lipatov, vînturîndu-şi mîinile mari, cu pumnii strînşi. Cînd am ajuns pe scanţă, cinci soldaţi escortau trei arestaţi. Văzîndu-i pe matrozii întărîtaţi, soldaţii au rupt-o la fugă. Muncitorii arestaţi atît au aşteptat că au şi alergat care încotro făcîndu-se nevăzuţi în masa marinarilor veniţi să le dea ajutor. La auzul hărmălaiei de pe punte, dinspre cabina ofiţerului de cart au şi apărut comandantul vasului, Nikolski, şi prim-adjutantul său, Ogranovici.

— Înapoi, toată lumea înapoi! — urlă Nikolski cu o voce hîrîită.

— Trădătorilor, trădători ticăloşi! — strigă Ogranovici.

In mîinile ofiţerilor luciră revolverele şi se auziră împuşcături. Muncitorii însă reuşiseră să se ascundă.

Matrozul Osipenko, care fugea alături de mine, se prăbuşi cu un geamăt pe punte.

Din nou răsunară împuşcături. Iar căzu cineva. Marinarii dezarmaţi se năpustiră înapoi sub puntea mijlocie şi pe trape, în jos, în dormitoare. Puntea superioară se goli. Eu şi cu Podolski l-am ridicat pe Osipenko şi l-am dus pe puntea inferioară ca să-i dăm ajutor.

Pe vas domnea o tăcere neobişnuită. După larma de mai înainte, liniştea asta apăsătoare ni se părea ceva înfiorător, care ascunde în sine urmări neprevăzute.

Dar iată că în loc de semnalul pentru rugăciune, gornistul sună adunarea întregului echipaj. Am înţeles: planul nostru de a pune mîna pe vas eşuase.

Frontul s-a încheiat pe puntea de ceremonii. De mai bine de o jumătate de ceas aşteptam apariţia comandantului vasului, privind cu neliniște înspre salonul ofiţerilor.

— Dr-r-repţi! — răsună pe neaşteptate comanda subofiţerului de serviciu.

Se ivi comandantul vasului, Nikolski, palid, pierdut. Îmbrăţişă frontul cu o privire lungă şi mohorîtă, uitîndu-se cu atenţie la feţele posomorîte ale marinarilor.

— M... m... marinari şi subofiţeri, — începu Nikolski, fără a-şi putea ascunde neliniştea şi bîlbîindu-se mai mult ca de obicei. — Pe „Aurora" a avut loc un caz de trădare a ţarului şi a patriei. Un grup de trădători s-au înţeles să atace pe ofiţerii vasului, iar apoi au eliberat pe spionii şi rebelii arestaţi. Ştim cine a participat la acţiunea asta, ştim care sînt capii!

La aceste cuvinte pe faţa lui Lipatov s-a întipărit îndîrjirea iar mie a început să-mi bată inima cu putere.

„Aha, acum începe, — m-am gîndit eu. — Vor să se răfuiască cu noi, aşa cum au făcut şi cu potemkiniştii... Dar n-o să le meargă — altfel stau lucrurile acum..."

Nikolski îşi continuă cuvîntarea ameninţătoare:

— Am chemat două batalioane de soldaţi; crucişătorul se găseşte sub pază bună... Cei vinovaţi îşi vor primi pedeapsa meritată...

Tăcere. Fiecare cuvînt al lui Nikolski răsună înăbuşit. Cuiva din afară i s-ar părea că cei peste cinci sute de oameni ai echipajului, ascultîndu-şi comandantul nici nu bănuie ce se întîmplă în vremea asta în oraş.

Lanţul de soldaţi care înconjoară vasul ne izolează de lumea din afară. Dar toate speranţele pe care şi le-au făcut în această privinţă Nikolski şi Ogranovici au fost zadarnice. Cu sufletul, cu inima, cu gîndul echipajul nostru se găsea acum acolo, alături de cei care pe străzile oraşului duceau lupta împotriva războiului, împotriva ţarului.

Aproape un ceas ne-a ţinut Nikolski pe punte şi doar apoi ne-a comandat ruperea rîndurilor.

Impreună cu Matvei Osina m-am dus pe puntea mijlocie. O noapte întunecoasă învăluia Petrogradul. In oraş zgomotul împuşcăturilor nu contenea.

— Trebuie să ne gîndim cum să-i ajutăm pe muncitori... Ei se bat acolo pe viaţă şi pe moarte... — spuse Osina îndîrjit.

— Da... trebuie să ne-adunăm... să ne sfătuim..., — l-am susţinut eu.

— Hai să vorbim cu Lipatov. Ia stai, vorbeşti de lup şi lupu-i la uşă : uite-l că vine.

— Spune, Timofei, ce crezi că o să mai fie ? S-au încurcat de tot iţele şi-acum descurcă-le dacă poţi !...

— Somnu-i bun sfetnic, — ne linişti el cu înţeles. — Principalul acum e calmul... O să aflaţi la timpul său ce trebuie făcut, — şi cu aceste vorbe se îndreptă spre un grup de matrozi.

Cuvintele lui Lipatov şi tonul hotărît cu care le rostise au acţionat liniştitor asupra noastră. Intre timp pe punte se ivi Sepp.

— De s-ar sfîrşi mai repede noaptea asta, — oftă Matvei. — Imi spune inima : nu degeaba ne-a ţinut azi Nikolski o oră întreagă în front, ameninţîndu-ne cu tot felul de pedepse.

— Şi eu tot aşa cred, — i se alătură Sepp lui Matvei. — Mă tem să nu pună mîna pe cineva...

— Au mîini prea scurte, — am spus eu cu hotărîre. Azi nu le mai merge, doar nu sîntem în 1905... Se tem de noi, cu toate că nu sîntem înarmaţi... După cît se pare şi pe mal treaba merge binişor. Năpîrcile

astea de ofiţeri aşteaptă să vadă de partea cui va fi victoria.

In noaptea aceea aproape că nici n-am dormit, deşi hamacurile fuseseră din timp pregătite. A doua zi — 27 februarie — deşteptarea echipajului a fost dată la ora obişnuită. Dar n-am apucat bine să-mi strîng patul, că m-am pomenit cu Vasea Krug, venind într-un suflet, foarte emoţionat:

— Ce te mocăi atît?

— Dar ce s-a întîmplat?

— Soldaţii au dispărut de parcă au intrat în pămînt... Hai mai repede pe punte.

Am fugit sus împreună. Intr-adevăr, soldaţii, care păzeau uzina şi crucişătorul nostru, nicăieri. In schimb aproape întreg echipajul era adunat pe puntea de sus. De obicei la ora asta se dădea masa de dimineaţă, dar toţi parcă uitaseră de ea. Deodată, de după colţul uzinei se ivi un om.

— Trăiască marinarii revoluţionari! — strigă el. Şi ca şi cînd ar fi existat o înţelegere sau s-ar fi dat un semnal, întregul echipaj i-a răspuns cu un „ura" tunător şi plin de bucurie.

— Fraţilor! — strigă din răsputeri Lipatov, arătînd cu mîna spre paserela anterioară. Privind într-acolo i-am văzut pe subofiţerul Serov şi pe locotenentul major Ogranovici umblînd înfrigurați la mitralieră.

— Ticăloşii! Vor să tragă! Trebuie să capturăm mitraliera! Spre mitralieră! — comandă cu voce tunătoare Timofei şi se aruncă spre scară urmat de matrozi.

Cufundați în mîrșăvia lor, Serov și Ogranovici nici n-au apucat să se dezmeticească, că marinarii au și năvălit asupra lor din toate părțile. Aproape în aceeași clipă a fost capturată și mitraliera de pe paserela din spate.

Intre timp, pe mal, lîngă ateliere, se ivi o femeie purtînd un steag roșu în mîini. E greu să redai simțămintele care ne-au năpădit atunci. Am fost cuprinși de o bucurie și o însuflețire cum nu mai cunoscusem.

— S-a zis cu ei! — îmi strigă Karl, și înfierbîntat de încăierare îmi trînti un ghiont.

— S-a zis! — i-am răspuns eu pe același ton.

In acest timp porțile unuia din atelierele uzinei s-au deschis larg și o mulțime de muncitori înarmați s-a aruncat spre scara vasului, strigînd din ce în ce mai puternic „ura"!

— Trăiască revoluția!

— Trăiască marinarii revoluționari! — răsuna în jur.

Toți cei aflați pe punte s-au repezit în întîmpinarea muncitorilor, unindu-se cu ei și formînd împreună o mulțime triumfătoare. L-am căutat din ochi pe Afanasi Silîci și în sfîrșit l-am descoperit alături de Senea. Afanasi Silîci purta o cămașă albă curată. La butoniera paltonului său vechi avea prinsă o panglicuță roșie. Era mai palid ca niciodată, însă ochii îi străluceau neobișnuit. Senea, care întotdeauna căuta să-l imite pe unchiul Afanasi, purta și el o panglicuță roșie, făcută fundă și prinsă în ace la vestonul tatălui său.

— Ei, vedeţi, — zîmbi bucuros Afanasi Silîci strîngînd mîinile tuturora — vedeţi, am apucat şi noi ziua asta.

— Şi unde-i Liza? — întrebă Matvei, venit în fugă.

— Liza? Ehei, Liza noastră! Unde să fie decît acolo unde-i lupta mai crîncenă?! — spuse Afanasi Silîci.

— N-avea grijă că nu stă ea cu mîinile-n sîn — întări cu însufleţire Karl, căruia îi plăcea şi lui fata.

Nici n-am apucat să stăm bine de vorbă cu prietenii noştri, că din mulţime se auzi un glas puternic:

— Dar ofiţerii voştri, tovarăşi marinari, în ce ape se scaldă? Sînt cu noi sau împotriva noastră?

— Să-i întrebăm şi-om afla, — spuse Andrei Podolski pe un asemenea ton de parcă întîlnirea cu Nikolski şi Ogranovici îi făgăduia cine ştie ce bucurie.

— Hai la balaur, — propuse Karl.

Cabina comandantului vasului, Nikolski, era încuiată.

— Se ascund nemernicii! — strigă Afanasi Silîci.

— Parcă de moarte te poţi ascunde? — îl linişti Andrei şi bătînd în uşă, zise: — Ieşi afară, balaure!

Uşa se deschise brusc şi în loc de răspuns din cabină răsună o împuşcătură. Cineva din mulţime, la rîndul său, trase prin deschizătura uşii. Greu rănit, Nikolski se rostogoli pe podea. Văzînd mulţimea de muncitori şi marinari, ceilalţi ofiţeri au predat armele.

— Cam devreme să vorbim acum de odihnă, frate Silkin, adăugă Lipatov. — Repararea „Aurorei" trebuie continuată. Crucișătorul nostru, camarazi, nu este o „oală", el trebuie pregătit de drum. Spun drept, tovarăși ? — se adresă el marinarilor.

— Drept, tovarășe Lipatov, foarte drept ! — strigă Belîșev. — N-o să îngăduim nici un fel de anarhie pe vas. Trebuie să existe ordine. Fără disciplină și ordine totul se duce pe apa sîmbetei. Iar noi sîntem marinari revoluționari ! „Aurora" trebuie să slujească revoluției.

— Așa-i ! îl sprijiniră marinarii.

La această adunare am aflat că problemele care sînt în discuție pot fi rezolvate pe calea votului.

La sfîrșitul adunării, unul din reprezentanți a propus să se alcătuiască o listă a celor care doresc să se înscrie în partidul socialiștilor revoluționari. În partidul eserilor s-au înscris cîțiva marinari, printre care și Osina și Podolski.

— Ce v-a apucat ? Ați nimerit-o cu oiștea-n gard ! — se năpusti asupra lor Vasea Krug.

— Dar ce să așteptăm ? — începu să se dezvinovățească Podolski. Pămînt — țăranilor, statul condus de un guvern al poporului... ce mai vrei ? Toate astea le au în program !

— Dar vă amintiți ce spuneau ei despre război ? Că trebuie continuat, că trebuie să fim credincioși față de aliați ! Și în schimb ce au spus Starkov și Davîdov despre război ? Vă mai amintiți sau ați uitat ? — îl sprijinii eu pe Vasili.

— Ei lasă, n-o să ne certăm acum, vom trăi și-om vedea care din noi are dreptate, — interveni împăciuitor Krug.

Osina tăcea mofluz.

A doua zi am primit Ordinul nr. 1 al Sovietului din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor, ordin care a răscolit întreaga masă de marinari.

Ne-am adunat din nou pe puntea de ceremonii. În mijloc a ieşit repede Belîşev, ţinînd în mînă o mică foaie de hîrtie.

— Tovarăşi, linişte! — strigă el, ridicînd mîna. Zgomotul s-a potolit treptat. — Tovarăşi! Pe crucişător s-a primit un ordin al Sovietului din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor. Trebuie să ne alegem un comandant şi comitetul de vas.

— Asta-i bine!

— Pe cine să alegem? Matrozi sau ofiţeri?

— Să nu alegem, să fie numiţi! — se auziră exclamaţii.

Cineva propuse candidatura locotenentului major Erikson:

— E bun marinar.

Dar imediat izbucniră protestele:

— Jos cu el! E o cutră ca toţi ceilalţi ofiţeri!

— Că n-a bătut pe nimenea, ăsta încă nu-i un merit! Trebuie să ne alegem un comandant dintre ai noştri, dintre matrozi!

— Tovarăşi, daţi-mi voie să vorbesc! Trebuie să alegem dintre ofiţeri, pentru că va trebui să ieşim în larg. Cine va conduce atunci vasul? — întrebă marinarul Fedorov.

— Are dreptate Fedorov! — îl sprijini feldwebelul Golubev. — Ne trebuie un ofiţer.

— Gura, Golubev ! — strigă înfuriat Podolski.

— Ce să ne mai certăm, să-l alegem pe Erikson şi gata ! — se strădui Silkin să acopere strigătele tuturor. — Să punem la vot şi gata !

— Dar el o să ne trădeze în prima luptă ! nu se potoli Podolski. — Există şi printre matrozi oameni care să poată conduce vasul. Iată, Sepp poate ! Doar a terminat şcoala navală. Şi apoi e de-al nostru, matroz ! În el poţi să te încrezi !

— La naiba ! Ăsta-i crucişător, nu cine ştie ce vas de comerţ. Trebuie să alegem un ofiţer ! — o ţinea una şi bună Fedorov.

Între timp, de masa prezidiului s-a apropiat subofiţerul Tovstîh.

— Tovarăşi ! strigă el, scoţîndu-şi bereta. — Partidul social-revoluţionar propune să alegem ca comandant al vasului pe tovarăşul Erikson ! Membrii partidului votează pentru această propunere ! Puneţi la vot, tovarăşe preşedinte !

— De unde pînă unde tovarăş cu noi, — mormăi Osina, nemulţumit de cuvîntarea lui Tovstîh.

— Tovarăşi, cine este pentru Erikson, vă rog să ridicaţi mîna, — spuse cu glas tare Belîşev.

Spre mirarea noastră, majoritatea marinarilor au ridicat mîna pentru Erikson. Nu puteau să-şi închipuie şi pace cum să treacă pe puntea de comandă un simplu matroz, aşa, fără pregătire specială.

Pe faţa palidă a lui Erikson au apărut pete strălucitoare şi se părea că are pistrui. Ofiţerul nu a acceptat dintr-odată să comande vasul. Însă cînd din masa marinarilor s-au auzit glasuri revoltate de refuzul lui,

şi cînd cineva chiar l-a ameninţat, Erikson s-a apropiat repede de preşedintele adunării şi i-a spus ceva.

— Tovarăşul Erikson a primit! — a comunicat Belîşev.

— Se pare să locotenentul major s-a speriat de puterea noastră, se aplecă spre mine Podolski. — Rămîne de văzut ce-i poate pielea...

Tot la adunarea aceasta a fost ales şi primul comitet de vas, în care au intrat îndeosebi marinari care se înscriseseră în partidul eserilor sau simpatizanţi ai lui şi cei care făcuseră gălăgie la adunare. Astfel, reprezentanţii noştri Belîşev şi Lipatov au rămas în comitet în minoritate. Dar această stare de lucruri nu ne-a descurajat.

Adunarea a luat sfîrşit, dar matrozii, împărţiţi în grupuri, nu s-au împrăştiat mult timp. Masa marinarilor se pusese în mişcare. Oamenii s-au schimbat mult. Ca dintr-o dată la suprafaţă au ieşit acele trăsături de caracter, care pînă atunci rămăseseră tăinuite. Acest lucru s-a văzut deosebit de limpede la alegerile pentru comitetul de vas.

Revoluţia dăduse parcă la iveală oameni noi, i-a scos din captivitatea sufocantă a vechilor rînduieli. La slujbele religioase au încetat să meargă şi comitetul de vas a trebuit să le desfiinţeze.

Belîşev a devenit de nerecunoscut, într-adevăr parcă renăscuse. Vechea lui timiditate dispăruse. Se purta necruţător cu toţi cei care, după părerea lui, nu îndeplineau sarcinile revoluţiei. Lipatov, atît de serios de obicei, era acum şi mai serios. El desfăşura o activitate intensă, introducînd o strictă ordine revolu-

ţionară pe vas, purtîndu-se deosebit de exigent faţă de sine şi faţă de ceilalţi matrozi.

Împreună cu întreg poporul, echipajul „Aurorei" mergea încrezător în întîmpinarea viitoarelor evenimente revoluţionare.

TOATĂ PUTEREA SOVIETELOR!

Lucrările de reparare pe „Aurora“ nu s-au întrerupt. În dimineaţa zilei de 2 martie, echipa de muncitori care lucra la reparaţii s-a adunat la instalaţiile de desărare a apei. Şi din nou s-a auzit păcănitul ciocanelor pneumatice în camera cazanelor. Înainte de terminarea lucrului, Senea, transfigurat de bucurie, veni spre noi într-un suflet.

— Ţarul a abdicat de la tron. Întreg oraşul vorbeşte de asta, — ne spuse el gîfîind.

— Ei aş! Abdicare! I s-a dat cu piciorul, şi asta-i! — observă Sepp. Nici măcar acest eveniment nu-l scosese din calmul lui obişnuit.

— Nu mă credeţi? Atunci citiţi, citiţi proclamaţia!

— şi Senea ne-a întins un ziar care-i fusese dat la uzină.

— Aşadar s-a terminat şi cu dinastia Romanovilor, — am spus eu, bucurîndu-mă de marele eveniment petrecut în viaţa patriei noastre.

— Încă nu s-a terminat nimic, — sări Afanasi Silîci. Aci scrie că ţarul a abdicat în favoarea fratelui său, Mihail.

— Nici ăsta n-o s-o ducă multă vreme, ne linişti Belîşev, care se apropiase de noi. Poporul s-a pus pe treabă şi pînă nu va obţine ce-i al său nu va lăsa armele din mîini.

Vestea despre abdicarea lui Nikolai s-a răspîndit cu repeziciune pe întreg vasul. Echipajul fremăta şi peste zumzetul discuţiilor se auzea cîte o voce mai puternică :

— În sfîrşit a zburat Nikolaşka !

— Şi cine-i în locul lui ?

— A fost format un guvern provizoriu.

— Interesant, cine l-a format ?

În ziua următoare gazetele au publicat că Mihail a renunţat şi el la tron. Poporul sărbătorea această victorie, victoria revoluţiei. Ţara aştepta schimbări mari.

Şi iată că şi în viaţa lui Vasili Krug s-a produs o schimbare. Prin hotărîrea comitetului de vas a fost desfiinţat serviciul de ordonanţă la salonul ofiţerilor.

— Parcă m-am născut din nou, se bucura Vasili. Ochii săi negri străluceau de fericire. Nici nu ştiu cui să-i mulţumesc pentru asta.

— Mulţumeşte revoluţiei, Vasili, — i-am spus noi.

— Aşa-i, numai ei.

În acel an, luna martie a fost neobișnuit de frumoasă, iar ziua s-a mărit dintr-o dată. Deși continua să fie greu cu hrana, poporul respira mai liber și trăgea nădejdea în mai bine.

Munca intensă de pe vas se părea că trecuse pe planul al doilea. Pe „Aurora" viața pulsa cu aceeași intensitate ca în întreg Petrogradul. Aproape nu era zi să nu fim vizitați de agitatori.

Odată, întorcîndu-mă cu Vasili din oraș, l-am văzut pe teugă pe Lipatov, șezînd gînditor lîngă fitil.

— Am avut oaspeți menșevici, — ne întîmpină el. Au organizat și un comitet, condus de Fedorov... Știți ce, eu cred că trebuie să strîngem mai puternic legăturile cu bolșevicii. Voi ce ziceți, tovarăși ? M-am sfătuit și cu Belîșev, Lukicev și cu încă cîțiva... și ei spun la fel.

— Ai dreptate Timofei, spuse cu însuflețire Krug. Ziarul bolșevicilor „Pravda", scrie limpede, pe înțeles ; am avut prilejul să-l citesc de cîteva ori.

Lipatov privi zîmbind la Vasili și continuă :

— Pe mine, de pildă, mă miră Silkin : data trecută s-a înscris la eseri, iar astăzi a cerut să-l înscrie la menșevici. Și ca el sînt și alții.

Nouă, matrozilor, încă din primele zile ale revoluției ni s-a îngăduit să coborîm deseori pe mal. Împreună cu alți marinari ieșeam în oraș și ne plimbam pe bulevardul Nevski sau participam la mitinguri spontane unde izbucneau discuții aprinse.

— Pentru ce s-au adunat ăștia aici ? — mă întrebă odată Karl Sepp, arătînd spre un grup de oameni care purtau șepci de uniformă sau pălării tari.

— Dar ce-ai vrea să facă, i-am răspuns eu. Cea mai mare parte din ei sînt burjui şi funcţionari, care s-au adunat să hotărască soarta revoluţiei...

— Dar cînd am dezarmat poliţia, să fi dat cu puşca nu prindeai unul, — îmi întoarse vorba Vasili, iar acum ia uită-te cum le mai merge gura.

— Mai bine hai să ascultăm!

In mijlocul mulţimii, cocoţat pe o ladă, un om gras tocmai își termina discursul. Am ajuns în clipa în care mulţimea începuse să-l aplaude pe orator. Abia coborî grăsanul că la tribuna imporvizată s-a şi urcat un tînăr, purtînd palton şi pălărie moale.

— Domnilor! Adică, iertaţi-mă, tovarăşi! Domnul, adică cetăţeanul care a vorbit înaintea mea, a spus că guvernul provizoriu nu cere să continuăm războiul pînă la victoria finală. Bine, sînt de acord. Vorbind deschis, sînt de acord. Insă vă rog, vă previn să nu uitaţi că pericolul de acum, vorbind deschis, nu e atît pe front, cît aci, alături de noi... în spatele frontului.

— Ce pericol? — se auziră unele glasuri.

— O clipă, domnilor adică cetăţeni. O singură clipă. Să vă explic. Pericolul, vedeţi, stă în aceea că forţele întunericului, vorbind deschis, au ridicat capul şi dacă nu le vom ţine în frîu vor şterge de pe faţa pămîntului întreaga civilizaţie.

— Mai scurteaz-o!

— Vorbeşte mai limpede! — se auziră glasuri nerăbdătoare.

— Te-ai încurcat, amice! izbucni o voce răsunătoare de bas.

— Vă rog, domnilor nu mă întrerupeţi !... Doar eu nu v-am stingherit, aşa-i ?

— Ba cum să nu, ne-ai stingherit ! îi răspunse aceeaşi voce. Toată viaţa ne-ai stingherit ! L-ai stingherit pe bunică-miu, pe taică-miu, mă stinghereşti şi pe mine. Ajunge !

— Lăsaţi omul să vorbească ! — imploră cineva.

— Doar acum e libertate, domnilor, încercă să-i ia apărarea un funcţionar care stătea alături.

— In general, domnilor, eu, bineînţeles, sînt obligat să-mi termin cuvîntarea, însă vă previn, viaţa celor mai buni oameni ai societăţii noastre, valorile ei culturale, sînt în mare primejdie. Forţele întunericului cărora li s-a dat astăzi mînă liberă... aceste forţe ale întunericului... sînt tot ce e mai primejdios pe lume.

— Ia să te aud, şi acum mă mai socoteşti o forţă a întunericului ? — spuse un soldat în manta, cu mîna amputată mai sus de cot, sărind pe ladă. — Spune !

Oratorul se speriase, pe semne, de potrivnicul său cu o singură mînă şi nu ştiu cum să coboare mai repede. Soldatul ridică singura sa mînă deasupra capului şi strînse pumnul.

— Asta, dragă domnule orator, de acum înainte nu mai este o forţă a întunericului, ci o forţă nouă, mă înţelegi... o forţă nouă. Şi nimeni nu ne va opri. S-a înţeles ?

Ceva mai departe am dat peste o altă mulţime. Doar că aici nu mai era vorba de miting, ci de o încăierare în toată regula. Tăbărîseră pe un om în timp ce altul încerca zadarnic să-i ia apărarea.

— Ce s-a întîmplat ? — întrebă Vasili.

— Au prins un spion, — răspunse unul cu ochelari — un spion.

— Ce fel de spion ?

— Se-nțelege că nu-i neamț ! Ăștia, domnule, trebuie nimiciți pînă la unul !

Cu chiu cu vai am răzbătut pînă în mijlocul mulțimii. Dar ce-i asta ? Vocea „spionului" ni s-a părut cunoscută.

— Înainte, băieți ! am strigat din răsputeri.

Ne-am năpustit asupra mulțimii și i-am împrăștiat.

Nu ne înșelasem, „spionul" era Afanasi Silîci al nostru. Cîțiva oameni tăbărîseră pe el. Afanasi Silîci se apăra cum putea. Fața îi era însîngerată. Cînd ne-a văzut parcă i-au crescut noi puteri și făcîndu-și vînt, îl trăzni pe unul din dușmanii săi. Noi i-am luat la goană pe ceilalți.

— Au venit marinarii, marinarii ! — începură să țipe speriați.

— Ce marinari ?!... Ăștia-s spioni. Să-i cotonogim !

— Dacă e vorba de cotonogeală, apoi ne pricepem și noi, mormăi Vasili. Să le arătăm, băieți, că sîntem de pe „Aurora" !

Karl îl lovi din toate puterile pe un funcționar cît o prăjină, care chema mulțimea să ne bată fiindcă sîntem spioni. Apoi, deoarece eram prea puțini ca să ne putem răfui cu mulțimea înfuriată care ne înconjura din toate părțile, amenințîndu-ne cu pumni, bastoane și ciomege, l-am luat de subsuori pe Afanasi Silîci sleit de puteri și, apărîndu-ne cum puteam, ne-am grăbit să ne retragem.

Cînd eram mai la strîmtoare se auziră glasuri cunoscute şi cineva care strigă :

— Fraţilor, îi bat pe-ai noştri ! Păzea, burjui borţos, că vreau să trec ! Şi un marinar înalt din Kronstadt începu să-şi croiască drum spre noi împreună cu un grup de tovarăşi.

Văzînd că ne vin întăriri, „vajnicii" noştri inamici au rupt-o la goană.

— Aţi venit la timp, prieteni, — mi-am întîmpinat eu tovarăşii aprins de încăierare.

— Dar ce-aţi păţit fraţilor ? Şi pe matale de ce te-au cotonogit aşa, tătucule ? — întrebă cu compătimire marinarul din Kronstadt pe Afanasi Silîci.

— Păi pentru voi, — spuse Afanasi Silîci. Treceam ca tot omul pe bulevardul Nevski, cînd deodată îl aud pe unul chel, îmbrăcat cu un palton de stofă, urlînd din fundul bojocilor : „Trebuie puşi în frîu, trebuie puşi în frîu ! Nu de florile mărului nu mai vor muncitorii şi marinarii să lupte : sînt vînduţi duşmanului, sînt nişte spioni". Ei, şi dacă nici eu nu v-aş cunoaşte ! Ce spioni ? De ce să spună el că marinarii sînt spioni ? Simţeam cum mă aprind şi n-am mai răbdat : „Tu eşti spion, lepădătură ! Eu îi ştiu bine pe marinarii de pe „Aurora". Ei apără Rusia şi nu precupeţesc nimic pentru popor."

— Ei, acum te-ai dumirit, Matvei, cui îi trebuie războiul, — spuse Krug, adresîndu-i-se lui Osina. Nici eserii tăi nu fac altceva decît să sprijine războiul. Iată deci că eserii îi apără pe burjui, şi nu pe muncitori şi interesele noastre... Ce zici, am dreptate ?

Osina rămase gînditor, cu privirea aţintită asupra lui Vasea, dar nu răspunse nimic.

Afanasi Silîci fusese aşa de snopit în bătaie, încît Matvei şi cu mine a trebuit să-l ducem acasă.

Acolo nu l-am găsit decît pe Senea. Nevasta lui Permiakov era plecată pe undeva, iar Liza şi Nataşa erau la fabrică.

Tocmai ne pregăteam să plecăm, cînd deodată uşa s-a deschis larg şi a intrat Liza urmată de Nataşa. Amîndouă erau frînte de oboseală. Nataşa îşi aruncă cît colo şalul călduros şi îşi şterse cu un ştergar faţa asudată, iar Liza dădu pe gît o cană cu apă.

— Da' unde v-aţi înfierbîntat aşa, fetelor? — întrebă glumind Matvei, după ce ne-am salutat.

— Ne e greu, înţelegeţi, tare greu, — spuse Liza, aşezîndu-se alături de Nataşa. Toate canaliile astea — menşevicii, eserii şi tot felul de monarhişti — îşi fac de cap! Avem mult de furcă acum...

— Las-că nici de marinarii voştri nu mi-e ruşine, adăugă cu reproş Nataşa. — Eu gîndeam că dacă eşti marinar, înseamnă că eşti alături de noi, de bolşevici. Stai numai să-ţi spun ca să ştii şi tu: e unul dintre ai voştri care se tot învîrteşte pe la poarta uzinei sporovăind verzi şi uscate: „noi, cică, sîntem pentru continuarea războiului, trebuie să apărăm Rusia şi nu vom îngădui nimănui să ne prostească cu nici un fel de politică. Şi pe deasupra mai e şi de pe „Aurora".

— Asta trebuie să fie Silkin, — am spus eu. El se întîlneşte deseori cu o fată de la uzina voastră, vine la ea acolo. El trebue să fie. Deşi din păcate, mai avem şi alţii ca el pe „Aurora". Există şi simpatizanţi ai eserilor, sînt şi unii de partea menşevicilor, care... avem chiar şi anarhişti.

— Dar cei mai mulţi vor fi de partea noastră, — spuse liniştit Afanasi Silîci. Poporului nostru trebuie doar să-i lămureşti temeinic cum stau lucrurile.

In tot timpul discuţiei Osina n-a scos o vorbă şi privea posomorît.

Bănuiam pricina proastei lui dispoziţii, însă m-am prefăcut că nu bag de seamă.

— La voi pe „Aurora" au venit agitatori bolşevici? — întrebă Nataşa.

— Pînă acum nu.

— Păcat. Dar lasă, o să vorbim noi cu cine trebuie, şi o să vină şi la voi...

Pe „Aurora" viaţa se desfăşura furtunos, ca un torent de munte. Se încingeau discuţii aprinse: pe cine să urmezi, cui să-i dai ascultare? Mulţi nu puteau să-şi dea seama care dintre lozincile lansate în popor de agitatorii şi propagandiştii diferitelor partide sînt cele mai juste. Piatra de încercare era însă atitudinea faţă de problema războiului. Aci partizanii cutărui sau cutărui partid se dădeau dintr-o dată în vileag.

Curînd după incidentele de pe bulevardul Nevski, pe vas au venit doi agitatori de la Comitetul raional al partidului bolşevicilor.

Lipatov şi cu Belîşev i-au adunat în salonul ofiţerilor pe cei care soseau să-i asculte pe bolşevici.

In aceeaşi zi a fost înfiinţată pe vas organizaţia de partid a bolşevicilor, şi de îndată s-a şi trecut la organizarea luptei pentru atragerea masei matrozilor. Am început să desfăşurăm o muncă de lămurire zilnică, îndîrjită, menită să demaşte acţiunile eserilor şi menşevicilor. Le lămuream marinarilor de ce nu

vrea guvernul provizoriu să pună capăt războiului, de ce apără el interesele burgheziei, şi nu ale poporului.

Odată, Lipatov a organizat citirea cu glas tare a unui număr nou al ziarului „Pravda" în care fusese tipărit un articol despre război.

Şi astfel, treptat, „Pravda" a devenit ziarul preferat al multor marinari. Acolo găseau nu numai răspunsuri la problemele arzătoare care-i preocupau, ci şi sfaturi cum să lupte împotriva duşmanilor poporului, care îi chemau pe matrozi şi pe soldaţi să continue războiul pînă la victorie.

Sosi şi luna aprilie. Cum s-a simţit mai în putere, Afanasi Silîci s-a întors printre noi. Pe vas se răspîndise zvonul că Lenin urmează să sosească din străinătate. Acest zvon a fost confirmat şi de bolşevicii de pe „Aurora". Tîrziu noaptea, cei de pe „Aurora" s-au încolonat şi s-au îndreptat spre Gara Finlandeză. Eu şi Vasili am mai zăbovit, deoarece eram de cart, şi am plecat mai tîrziu. După ce am fost schimbaţi din post, am pornit-o repede pe cheiurile Nevei. De pe fluviu vîntul aducea o boare de prospeţime şi miresme care vesteau primăvara. Pe cerul înalt şi senin străluceau miriade de constelaţii aurii. Cînd am ajuns la podul Liteinii, muncitori şi soldaţi în grupuri, în coloane sau cîte unul se îndreptau spre gară într-un şuvoi neîntrerupt. Totuşi am întîrziat. In faţa gării, Vladimir Ilici, înconjurat de o mulţime numeroasă, rostea o cuvîntare de pe o maşină blindată. Am început să ne croim drum prin masa compactă a oamenilor şi în cele din urmă am izbutit să ajungem mai aproape. Cuvintele lui Lenin electriza-

seră mulţimea, astfel că noi ne-am strecurat fără să ni se dea prea multă atenţie. Mai mult n-am putut să ne apropiem cu nici un chip. Dar cuvintele şi frazele care au ajuns pînă la noi ne-au rămas pe veci în suflet. Şi azi le păstrez vii în inima mea şi uneori parcă aud aevea glasul lui Lenin din noaptea aceea de primăvară în piaţa Gării Finlandeze.

— Trăiască Revoluţia Socialistă ! — îşi încheie cuvîntarea Vladimir Ilici. Şi toată acea imensă mulţime le-a repetat ca un ecou...

Cum am ajuns înapoi pe „Aurora" ne-am şi adunat la fitil. Cei care fuseseră mai aproape de maşina blindată şi care avuseseră norocul să-l vadă din apropiere pe Lenin îşi împărtăşeau emoţionaţi impresiile.

— Şi cînd te gîndeşti, — spunea Timofei Lipatov — parcă ar fi un om obişnuit, ca noi toţi, dar cum ştie să-ţi lămurească toate, să ţi le arate ca în palmă !...

— Nu, nu e ca toţi ! i se împotrivi Belîşev care din ziua aceea s-a socotit cel mai fericit om de pe „Aurora". Eu, uite, am stat chiar lîngă el. Ei, ce crezi, l-am văzut bine sau nu ? Şi vă spun, fraţilor : este un om neobişnuit. Este şi nu este ca noi. S-o ştiţi de la mine — acuma or să meargă treburile strună. Şi aţi văzut cum l-au dus muncitorii pe braţe ? Au venit pînă şi reprezentanţi ai menşevicilor şi ai eserilor să-l salute, dar el n-a vrut nici măcar să-i asculte, le-a întors spatele şi s-a îndreptat spre popor, spre noi — soldaţii şi marinarii.

Curînd după aceea s-a aflat că Lenin va vorbi la uzina Franco-Rusă, în secţia de cazangerie. Toţi matrozii care nu erau în cart s-au dus la miting. Împreună cu noi au venit şi cîţiva ofiţeri tineri care nu se

prea descurcau în situaţia complicată din ţară, şi care pînă atunci se ţinuseră de o parte de politică.

În uriaşul atelier al uzinei nu mai era loc nici cît să arunci un ac. Veniseră să-l asculte pe Lenin şi mulţi muncitori din uzinele vecine.

Prin luminatoarele din acoperişul halei razele jucăuşe ale soarelui de primăvară îşi plimbau lumina ba pe estrada joasă, înjghebată din lăzi şi îmbrăcată cu un material roşu, ba pe feţele oamenilor, care priveau nerăbdători spre porţile larg deschise ale atelierului.

— Acu' acu' o să-l vedem pe Lenin, — i-am spus eu lui Krug, cocoţîndu-mă pe o stivă de tole pentru cazane, de unde puteam îmbrăţişa cu privirea întreaga întindere a atelierului.

Alături de mine stătea un muncitor vîrstnic, cu o bărbuţă scurtă, încărunţită. Vorbea cu două femei, care ascultau atent cuvintele sale.

— Eu, dragele mele, l-am mai auzit pe Lenin. Spune un cuvînt şi deodată, din orb cum erai începi să vezi... îţi arată totul ca în palmă. Iată ce om e el!

Dinspre intrarea în atelier începu să se simtă un freamăt care creştea mereu. Prin mulţime înainta un grup de oameni, în mijlocul cărora se afla Vladimir Ilici. Mergea repede şi cu pas apăsat prin trecerea îngustă pe care i-o lăsase mulţimea muncitorilor şi marinarilor. Ilici răspundea din mers, vesel şi plin de vioiciune celor care-l salutau.

— Vine Lenin, — se auzi un murmur ca al vîntului stîrnit în frunzişul pădurii. Şi dintr-o dată un tunet de aplauze zgudui uriaşul atelier. Vladimir Ilici se urcă la tribună.

Și numai ce a ridicat Vladimir Ilici mîna și pe dată au tăcut cu toții. Ilici ne-a vorbit mai bine de o oră, dar nici nu știu cînd a trecut vremea. A vorbit despre situația internă și internațională. Problemele acestea erau în acea vreme ascuțite și complicate. Mulți marinari, nepricepuți în politică, nu puteau să se descurce în lozincile și chemările lansate de eseri, menșevici și de alte partide. Cuvintele lui Lenin luminau situația politică ca un far în noaptea întunecoasă. Marinarilor le devenise limpede de partea cui este dreptatea în lupta politică de după revoluția din februarie. Mie mi s-a părut că astfel poate să vorbească numai un tată cu copiii lui, numai cel care cunoaște mai bine decît oricine nevoile poporului.

L-am ascultat pe conducătorul nostru, cu răsuflarea tăiată. Cînd a terminat, și geamurile se cutremurară de bubuitul ovațiilor. Iar apoi porni o avalanșe de întrebări, dintre care unele nici nu erau în legătură cu problemele cuprinse în raport. La fiecare întrebare Ilici dădea răspunsul cuvenit.

După aceea, pe estradă s-a urcat repede un om îmbrăcat jumătate civil, jumătate militar, și începu să-l contrazică pe Lenin. Incă de la primele cuvinte oamenii au ciulit urechile, și n-a trecut nici un minut că au și răsunat strigăte întărîtate :

— Jos cu el ! Ajunge ! E un eser !

— Faceți-i vînt de pe tribună !

— Sîntem sătui de sporovăiala voastră !

Astfel, nepoftitul orator nu fu lăsat să vorbească. Făcu un gest înciudat cu mîna, și în larma strigătelor indignate părăsi estrada. După miting muncitorii și

marinarii l-au înconjurat ca un zid viu pe Lenin și l-au însoțit din atelier pînă dincolo de porțile uzinei.

In ziua aceea am înțeles limpede : cu Lenin, poporul nostru va dobîndi victoria. Lenin înseamnă adevărul ! Tot astfel au început să gîndească și alți marinari și au încetat să mai participe la adunările și disputele organizate de eseri și de menșevici ; în schimb se făceau luntre-punte să afle unde vorbește Lenin, și se duceau acolo.

Ziarele burgheze „Reci", „Jivoe Slovo", „Russkaia Volia" și multe altele făceau pe dracul în patru pentru a ne otrăvi mințile. Dușmanii de toate nuanțele ai revoluției se străduiau în fel și chip să-l ponegrească pe Vladimir Ilici Lenin. Dar noi l-am cunoscut și l-am auzit și de aceea „Pravda" noastră bolșevică, în care erau adeseori publicate articolele lui Lenin, devenea pe zi ce trecea tot mai populară pe „Aurora". Citind aceste articole, parcă stăteam de vorbă ochi în ochi cu omul cel mai drag, cu prietenul și sfătuitorul nostru.

In cutia dăruită de bunicul și pe care Timofei Lipatov mi-o reparase cu măiestrie, am păstrat multă vreme manifeste și apeluri din vremurile acelea, precum și ziare în care erau tipărite articole deosebit de interesante.

In ajun de 1 Mai, Vasea Krug a adus un ziar proaspăt în care era publicat un articol care ne-a interesat foarte mult. Scria acolo că a venit vremea ca țăranii să ia pămîntul de la moșieri. Am citit și am răscitit acest articol și singuri și cu glas tare, pentru că el vorbea de o problemă care frămînta chinuitor majoritatea marinarilor.

— Bine mai zice, — își dădu cu părerea Vasili Krug.

— Ehei, de i-ar da și lui bietu taică-meu o palmă de pămînt! Atunci să vezi viață! — exclamă Matvei, privindu-și tovarășii.

Ofițerii însă s-au revoltat de această pretenție „nemaiauzită". Feldwebelul Golubev, fiul unui mare chiabur, care se străduia pe cît putea să-i perie pe „șefi", sări ca ars:

— Nu mai e chip să trăiești liniștit pe lumea asta fără certuri și fără încăierări. L-ați răsturnat pe țar, n-aveți decît să vă bucurați. Dar de ce să rîvnești la bunul altuia?

Krug, care-l ura mai mult decît toți pe acest lingău ofițer, îi strigă, băgîndu-i ziarul sub nas:

— Al altuia? Pămîntul ăsta e al altuia? Dar cine oare l-a udat cu sudoarea frunții? Moșierii? Cît despre viața tihnită, fără certuri, ia și citește aici, boule! Iar dacă nu înțelegi, dobitocule, o să te lămuresc eu! Vezi ce scrie aici? — Ar fi o prostie să credem că revoluția poate merge mai departe fără să se ia la harță cu fabricanții și moșierii.

Golubev îl privi înspăimîntat pe furiosul Krug și apoi mormăi clipind din ochi:

— N-au decît să se ia la harță! Ce mă privește pe mine...

Astfel de discuții s-au înmulțit pe crucișătorul nostru. Dar acum nu ne mai temeam de ele. Conducătorii noștri s-au și pus în legătură cu Comitetul Central al partidului bolșevicilor, care, la cererea lui Lipatov, Belîșev și Lukicev, a trimis agitatori pe vas.

Odată Lipatov a făcut cunoscut că vom fi vizitați de un reprezentant al Comitetului Central al partidului bolșevicilor și va avea loc o discuție despre situația politică cu eserii și menșevicii.

La dispută au venit mulți matrozi și chiar și unii dintre ofițeri care, în general, se țineau de o parte de discuțiile noastre politice. Unii dintre ei înțeleseseră că s-a terminat cu vremurile samavolniciei țariste și că singurul drum drept este drumul alături de popor, dar nu se hotărîseră încă să se manifeste în mod deschis. Au luat parte și muncitorii care lucrau la repararea vasului. Puntea de ceremonii a fost pur și simplu inundată de oameni.

Menșevicii și eserii și-au trimis deasemeni reprezentanți din organele superioare pentru a participa la dispută.

Deodată printre matrozii care stăteau pe punte se produse o mișcare. Însoțit de Lipatov și de Lukicev, un om de statură mijlocie, îmbrăcat simplu, cu haine muncitorești, cu cămașă neagră și cisme înalte se apropie de masă.

— Uită-te la el ! O să-i pună cu botul pe labe pe eseri și pe menșevici... Se vede că-i muncitor de-al nostru, îmi spuse Krug.

Primul care a luat cuvîntul a fost eserul. El stărui mult asupra necesității de a continua războiul pînă la victoria finală precum și asupra faptului că guvernul provizoriu trebuie să respecte toate tratatele încheiate cu aliații.

Oratorul își încheie cuvîntarea în aplauzele „anemice" ale eserilor și menșevicilor.

Din cauza înghesuielii era o căldură înăbușitoare.

Toți erau uzi leoarcă de sudoare, dar așteptau cu nerăbdare cuvîntarea reprezentantului Comitetului Central al partidului bolșevicilor.

Următorul vorbitor, menșevicul, critică cu înverșunare cuvîntările lui Lenin, care fuseseră publicate în ziarele bolșevice. El spuse că revoluția este în primejdie și că, dacă nu se va da sprijin guvernului provizoriu și se va permite trecerea puterii în mîna Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor, cum propunea Lenin, totul se va duce de rîpă. Menșevicul se strădui să dovedească că Rusia încă nu era coaptă pentru revoluția socialistă.

Pentru truda lui a fost răsplătit cu cîteva aplauze de partizanii săi și de o parte din eseri.

— La înjurături se pricepe! — observă cu un zîmbet ironic Krug, adresîndu-se unui marinar de lîngă el.

— Altceva nici nu știe, — spuse un marinar.

S-a dat apoi cuvîntul reprezentantului Comitetului Central al bolșevicilor.

Cuvîntarea lui ne-a uimit prin simplitatea și limpezimea ei. El ne-a explicat de ce trebuie să se treacă de la revoluția burghezo-democratică la revoluția socialistă, de ce trebuie neapărat naționalizat pămîntul și să se stabilească un control asupra producției și a repartiției produselor, de ce trebuie să luăm puterea politică în mîinile noastre. El ne-a povestit simplu și convingător ce se petrece în Rusia, ne-a arătat ale cui interese le apără partidul bolșevicilor, care sînt sarcinile pe care le pune el în fața poporului.

Succesul cuvîntării reprezentantului bolșevic a fost neașteptat pentru reprezentanții eserilor și menșevicilor.

Aplauzele au răsunat multă vreme pe vas.

— Așa este! Adevărat! — răsunară exclamațiile.

A aplaudat toată lumea în afară de Fedorov, care, lăsîndu-și capul în jos, își mușca înciudat buzele.

După un timp zgomotul a început să se potolească.

— Așa mai zic și eu!... Prost să fii și tot le înțelegi! — strigă bucuros Krug, entuziasmat de cuvîntare și de aplauze.

— Timoșa, cum îl cheamă pe tovarășul acesta? l-am întrebat eu pe Lipatov.

— Este tovarășul Kalinin, din C.C., — a răspuns Timofei mîndru, ca organizator al discuției, de succesul cuvîntării.

— Ce mai încolo încoace, mi i-a făcut praf pe eseri și menșevici, — spuse înfierbîntat Sepp, — vedeți, și eu, fraților, am cam stat la îndoială, dar acum văd limpede cine are dreptate.

Ca el gîndeau acum mulți matrozi. Partidul bolșevic găsise calea spre inimile marinarilor.

Ca urmare a muncii de lămurire duse de bolșevici, marinarii de pe „Aurora" au ieșit la demonstrația de 1 Mai sub lozincile „Jos războiul!", „Toată puterea Sovietelor!" Eserii și menșevicii au încercat să împiedice demonstrația, dar nu au reușit.

Viața politică furtunoasă nu contenea nici ziua nici noaptea. În această luptă s-au călit oamenii; simpli marinari, foști muncitori și țărani au devenit activiști politici.

Matrozii luau deseori parte la mitingurile organizate de bolșevici. Se obișnuiseră să se ducă mai ales, la disputele de la circul „Modern" din Petrograd, unde luau cuvîntul mulți dintre conducătorii partidului bol-

șevic. Cînd se întorceau pe vas, cei care participaseră la întruniri povesteau pe îndelete și cu lux de amănunte cum a fost acolo, ce s-a discutat, ce zicea lumea, pînă cînd cei care au fost de cart se declarau satisfăcuți.

...Se apropia ziua de 1 Mai și echipajul nostru se pregătea pentru demonstrație. Vremea se îndreptase. Zilele erau călduroase, însorite, parcă întîmpinau și ele marea sărbătoare. Pentru prima oară în istoria Petrogradului, muncitorii, soldații și marinarii serbau această zi a solidarității internaționale, fără să se teamă de poliție.

Echipajul „Aurorei" a mers împreună cu muncitorii de la bariera Narva. Deasupra coloanei noastre se desfășurau pancarte roșii cu chemările: „Proletari din toate țările, uniți-vă", „Jos războiul!", „Toată puterea Sovietelor!". Pe un mare panou am scris cu grijă neuitatele cuvinte rostite de Lenin la Gara Finlandeză în ziua sosirii sale: „Trăiască Revoluția Socialistă!".

— Uită-te, Saşa, — mă înghionti Vasili. — Mai sînt și oameni care vor să se războiască...

Au trecut și lunile mai și iunie. Pe „Aurora" continuau lucrările de reparație. N-au încetat nici discuțiile pe teme politice. Disputele cu menșevicii, eserii și anarhiștii erau tot atît de furtunoase și îndîrjite ca și mai înainte. Dar ceața minciunii politice, care inundase totul în primele zile de după revoluția din februarie, se destrăma treptat.

Majoritatea covîrșitoare a echipajului crucișătorului „Aurora" își arătase devotamentul față de cauza revoluției socialiste, față de cauza partidului bolșevic.

Intr-o seară m-am dus pe puntea de sus să mă odihnesc după lucru. Soarele se pregătea să se ascundă în golful Finic, după linia orizontului, și își arunca ultimele raze de rămas bun. Andrei Podolski se apropie de mine.

— Noroc, Sașa, spuse el, aprinzîndu-și o țigară. Am auzit azi o discuție grozav de interesantă.

— Dă-i drumul, Andriușa, povestește!

— Stăteam de santinelă la postul meu de la drapel, — începu Andrei. — Deodată văd că pe dunetă vin micimanul Sokolov și comandantul tău de companie, Buianov. Aha, mă gîndesc eu, au venit să se plimbe. Dar ei, nici gînd de așa ceva; s-au dus în spatele unui tun de la pupă și au început să turuie. „Știi ce, dragul meu — spuse Sokolov, — noi n-avem nici în clin nici în mînecă cu ofițerii nobili. Ei se tem pentru moșiile lor, dar noi n-avem nici moșii, nici fabrici, nici uzine. Eu cred că ar trebui să ne apropiem mai mult de marinari. Intelectualii trebuie să fie alături de popor. Alt drum nu văd." — „Dar încotro se îndreaptă poporul? — întrebă Buianov. Cine are dreptate? Kerenski asigură că partidul eserilor va duce poporul la fericire, Ciheidze pretinde că luptă pentru popor, iar Lenin îi duce după sine pe muncitori și pe țărani, tună și fulgeră în articolele și cuvîntările sale împotriva lui Kerenski și Ciheidze. Poftim de te mai descurcă cine-i pentru popor și cine-i împotriva poporului." — „Mie mi se pare că adevărul e de partea lui Lenin, — spuse Sokolov. Eu l-am auzit de cîteva ori pe Lenin. Mă interesa în ce măsură ziarele noastre redau exact cuvintele lui, programul lui. Și trebuie să vă spun, Buianov, Lenin stabilește țeluri și sarcini

simple, pe înțelesul tuturor, și al muncitorului, și al intelectualului". — „De ce nu te alături dumneata pe față bolșevicilor, micimau Sokolov?" — întreabă Bunov. In clipa aceea pe dunetă apăru comandantul. — „Tot de politică vă ocupați, tinerilor? Lăsați-i să se ocupe de treaba asta pe cei de pe teugă. Iar vouă trebuie să vă intre în cap că ofițerilor le revine o misiune sfîntă — de a salva Rusia..." — „Dar permiteți-ne, domnule locotenent-major, vrem să ne lămurim..." — „Lăsați, lăsați... Aflați, domnilor, că acum este o perioadă de trecere și forțele ordinei se organizează. Se va pune capăt haosului, și atunci cineva va veni să vă întrebe: dar dumneavoastră cum v-ați purtat, domnilor, în timpurile grele pentru Rusia?" Și continuă așa mult timp să-i dăscălească pe micimani. După cum vezi, ofițerii își cam scot ochii unul altuia, — încheie Andrei.

— Ei, ăștia într-adevăr o să vină alături de noi, numai să le dai timp... Le e greu să-și schimbe convingerile... Inainte vreme socoteau că ei sînt totul, iar acum văd că-i tocmai pe dos.

— Unii o să-și schimbe blana, și se vor aranja cumva, dar ce te faci cu năravul? — mormăi Podolski, strivind țigara cu talpa bocancului.

— Povestește-i de întîmplarea asta și lui Belîșev, — l-am sfătuit eu pe Andrei. — Rău am făcut că l-am ales pe lepra aia de Erikson comandant. O să ne mai dea el de furcă... Oamenii ca el trebuie goniți de pe vas.

— Va veni și vremea să-i gonim! — mă liniști Podolski. — Dar pînă una alta trebuie să fim cu ochii în patru.

A doua zi, cînd tocmai treceam întîmplător pe lîngă ofiţerul de cart, am auzit sunînd telefonul. Am ridicat receptorul. Eram chemaţi de palatul Kşesinski. Au cerut să vie la aparat preşedintele comitetului de vas.

Noi ne găseam în permanentă legătură cu Comitetul Central al partidului. Lipatov, care conducea organizaţia bolşevică de pe vas, mergea zilnic pe acolo. „Ce s-o mai fi întîmplat, de-l cheamă aşa de grabnic la telefon?“ — m-am gîndit eu, ducîndu-mă să-l caut pe preşedinte. Belîşev alergă la telefon şi, ascultînd cu atenţie, răspunse:

— Am înţeles, se va executa! Da, sînt sigur. Nu vor putea să ne provoace. „Aurora“ nu va răspunde.

Seara, într-o adunare extraordinară a echipajului, s-a lămurit despre ce era vorba: prin telefon fusesem invitaţi să participăm la o demonstraţie a oamenilor muncii.

— Şi cum vom merge, cu arme sau fără? — întrebă cineva.

— Bineînţeles că vom lua armele, — lămuri Lipatov. — De la burjui poţi să te aştepţi la orice. Dar să ţineţi minte: demonstraţia e paşnică, şi nu trebuie să răspundeţi la provocări. Păstraţi-vă calmul.

Peste noapte, comitetul vasului a pregătit cîteva placarde cu lozincile: „Jos războiul!“, „Toată puterea Sovietelor!“, „Jos cu cei zece miniştri capitalişti!“, iar în dimineaţa zilei de 3 iulie, aproape întreg echipajul „Aurorei“ s-a adunat pe puntea de sus. Apoi, coborînd pe mal, ne-am încolonat cîte patru în rînd, şi-am pornit-o prin insula Vasilievski înspre Petrograd. Pe

drum ni s-au alăturat marinari de pe alte vase și din Kronstdat. Mergeam în cadență, și asta a făcut impresie asupra publicului : ziarele burgheze îndrugaseră verzi și uscate despre noi.

Lîngă podul Tucikov, am fost întîmpinați de ovațiile muncitorilor. În cea mai perfectă ordine ne-am încadrat în coloana de demonstranți din fabricile și uzinele de pe insula Vasilievski.

Coloana demonstranților s-a îndreptat către palatul Kșesinski. Întreaga piață din fața palatului era împînzită de lume. După ce am ascultat cuvîntarea reprezentantului Sovietului din Petrograd, am pornit-o pe strada Sadovaia...

Cu toate că demonstrația noastră era pașnică, cînd am ajuns pe bulevardul Nevski, am fost întîmpinați cu focuri de armă. Din casa aflată în colțul pe care-l face bulevardul Nevski cu strada Sadovaia, unde pe atunci se găsea redacția ziarului „Novoe Vremea", începu să latre o mitralieră. Se auziră strigăte și gemete. N-am mai stat la îndoială și am deschis focul asupra ferestrelor de unde împușcăturile mitralierei încercau să ne împiedice să continuăm drumul.

Demonstranții s-au lipit de zidurile caselor. În mijlocul străzii zăceau cei căzuți, printre care și cîțiva uciși. Vasili Krug, eu și încă cîțiva marinari și muncitori ne-am repezit spre intrarea clădirii din colț de unde porniseră împușcăturile. Dar pînă să ajungem noi sus, cei care au tras s-au făcut nevăzuți. Lîngă fereastră zăceau pe jos tuburile cartușelor de pușcă și de mitralieră.

Ne-am ridicat morții și răniții și ne-am continuat drumul în direcția Gării Moscovei. După ce a ajuns pe strada Fontanka, echipajul crucișătorului s-a întors înapoi pe vas. Dintre marinarii de pe „Aurora", care participaseră la demonstrație, nu fusese nimeni nici ucis, nici rănit. Acest lucru nu micșora însă revolta noastră pentru împușcarea demonstranților. Marinarii povesteau că în multe locuri în oraș au avut loc ciocniri armate cu iunkerii și cazacii.

In ziua următoare am aflat că iunkerii și cadeții au devastat redacția „Pravdei", ziarul care ne devenise cel mai bun prieten.

— Da, se încurcă ițele, — spuse Vasili Krug. — Marinarii noștri sînt chemați pe mal, la Amiralitate, și opriți acolo. Cîțiva marinari au și fost arestați și trimiși la închisoare. Dar să vedeți ce se întîmplă pe bulevardul Nevski! Podolski abia a ajuns pînă aici. Uniforma făcută ferfeniță, bereta și-a pierdut-o — a sărit să apere un flăcăiaș care vindea „Pravda". și acum s-a dus la infirmerie să-l panseze...

Silkin, care stătea prin apropiere, nu voi să piardă ocazia :

— Era de așteptat. Dacă pînă și la noi pe vas are atîta putere un oarecare...

— Iar te vaeți ? — să răsti Krug la el. — Mă rog, la cine faci aluzie ?

— Știi și tu la cine... La un simplu mecanic ales conducător. Și de asemenea, la un tîmplar. Bine că Belîșev al vostru n-a fost ieri la Petrograd, că l-ar fi „poftit" și pe el unde trebuie...

Intr-adevăr, Alexandr Belîșev fusese chemat în ziua aceea la Helsinki. Silkin avea dreptate: dacă Belîșev ar fi fost la Petrograd, fără îndoială că ar fi nimerit și el la închisoare.

Sepp, care tocmai atunci sosise, ne aduse o veste alarmantă: dușmanii revoluției puneau la cale arestarea lui Lenin.

— Cine? Cine are dreptul să facă asta?

— Poporul n-o să îngăduie!

— Din păcate guvernanții noștri de azi nu-și prea pleacă urechea la glasul poporului, — spuse Vasili.

— Și de ce să-l aresteze?!

— Pentru că este un om drept, — explică Vasili. Pentru că-i spune poporului adevărul despre Kerenski și despre clica lui. Pentru asta vor să-l aresteze.

— Așa ceva n-o să se întîmple niciodată! — sări ca ars Matvei Osina. — Și asta vor s-o facă oameni din același partid cu mine. Prost am fost, orb! — exclamă Osina și scoțînd din buzunar carnetul de partid de la eseri îl rupse cu furie.

Îl priveam pe Matvei și nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Un singur lucru nu înțeleg: de ce tărăgănăm atîta?

— Intr-adevăr, ce așteptăm? — îl sprijini Sepp.

— Să ne îndreptăm pușcile spre cuibul în care s-au adăpostit domnii miniștri, și gata. Lor să le facem vînt, iar puterea — Sovietelor! Toată puterea trebuie să fie în mîinile noastre, ale muncitorilor.

Andrei Podolski, bandajat, se apropie de noi. Fără să rostească un cuvînt scoase din buzunar carnetul

de partid de la eseri, îl scuipă, se duse la ferestruică și-l aruncă în apă.

— Bine ai făcut, Andriușa! — spuse bucuros Sepp.

Evenimentele din iulie, asupririle la care fuseseră supuși marinarii noștri și muncitorii care ridicau pe față glasul împotriva guvernului provizoriu au revoltat echipajul și au strîns și mai mult rîndurile masei marinarilor de pe „Aurora" în jurul organizației bolșevice.

Munca de lămurire dusă de agitatorii trimiși de Comitetul Central al partidului bolșevic și de către bolșevicii de pe vas a dat roade bune: în septembrie, cînd a avut loc realegerea comitetului de vas, au fost aleși numai bolșevici sau oameni care îi sprijineau pe bolșevici. Deosebit de mult a crescut autoritatea lui Alexandr Belîșev și a lui Timofei Lipatov.

Intr-o zi, cînd repararea vasului se apropia de sfîrșit, Senea Burlacenko m-a chemat la o parte și m-a întrebat îngrijorat:

— Nene Sașa, dar acum ce-o să fie?

— Cum adică?

— Unde o să ne ducem?

— Nu-ți face griji, dacă terminăm repararea „Aurorei", treci pe alt vas — de muncă n-ai să duci lipsă. Și cum spune Afanasi Silîci, ai mîini de aur...

Senea oftă adînc și cu multe înțelesuri:

— Ai dreptate, dar pe alte vase n-o să fii nici dumneata...: nici nenea Belîșev, nici nenea Lipatov...

— Ei, dar parcă nu te știam așa plîngăreț, la naiba, ești gogeamite flăcăul; reparația, într-adevăr, se termină, dar noi nu plecăm nicăieri de aici.

— Ai spus nicăieri! Atunci pentru ce s-a mai reparat crucișătorul? Ca să rămînă la mal?

Și nu peste mult timp s-a dovedit că Senea avea dreptate. Intr-o dimineață s-a aflat că guvernul a cerut ca echipajul „Aurorei" să fie gata de luptă.

— Pentru ce? — i-au întrebat marinarii pe comandanții lor.

— Pentru a apăra orașul de divizia sălbatică a lui Kornilov.

Străzile Petrogradului au căpătat înfățișarea unui front. Peste tot baricade, șanțuri, rețele de sîrmă ghimpată. Muncitorii se pregăteau să apere orașul de dușmanii revoluției.

Un grup de marinari de-ai noștri a fost dus în zilele acelea să asigure paza Palatului de Iarnă. Unii dintre ei nu se dumireau:

— Ba ne chiamă la răsturnarea guvernului provizoriu, ba să-l păzim. Nu-i chip să înțelegi ce politică mai e și asta.

— Și ce vrei să facem? Ne-au pus de pază — stăm, — justificau alții, deși erau și ei la fel de nedumeriți.

— Aci, frățioare, aperi nu atît pe Kerenski, cît însăși revoluția, — îi lămuri Andrei Podolski. — Principalul e să nu îngăduim lui Kerenski să cadă la învoială cu Kornilov.

Guvernul lui Kerenski se temea atunci nu atît de divizia lui Kornilov, cît de bolșevici, a căror influență în popor se întărea tot mai mult de la întoarcerea lui Lenin. Partidul creștea, se întărea, se înarma. Și deși Vladimir Ilici a fost nevoit după evenimentele din

iulie să intre în ilegalitate, încrederea lui neclintită în victorie, grija lui zilnică pentru revoluţie era simţită de toată lumea. Această încredere în victorie trăia şi în inimile marinarilor de pe „Aurora".

ASUPRA PALATULUI DE IARNĂ — FOC!

Verii tumultoase a anului 1917 îi urmă o toamnă nu mai puţin furtunoasă. Nemulţumirea poporului faţă de guvernul lui Kerenski creştea din zi în zi. Ţinînd seama de situaţia care luase naştere în ţară, bolşevicii duceau o susţinută muncă de pregătire a maselor pentru insurecţia armată.

In ziua de 21 octombrie, după ce am ieşit din cart, Sepp şi cu mine ne-am întîlnit cu Andrei Podolski, care mergea foarte grăbit.

— Andriuşa, încotro?

Podolski se opri, îl privi nedumerit întîi pe Sepp, apoi pe mine şi, în sfîrşit, spuse:

— La croitor. Abia mi-am dat ieri o bluză de cusut, şi acum, înţelegi, ghinionu' dracului...

— Ce ghinion?

— Păi nu ştii? O luăm din loc. Ieşim în larg.

Sepp privi neîncrezător faţa îngrijorată a lui Andriuşa.

— Iţi rîzi de noi! Nici nu sînt două zile de cînd am citit eu însumi ordinul Centrobaltului*: „Aurora" să rămînă pe loc.

— Da' naivi mai sînteţi voi, băieţi! În vremuri ca astea două zile-s o veşnicie. Ofiţerul de cart mi-a spus că s-a primit ordinul să ridicăm ancora. Poţi să întrebi şi la comitetul de vas.

Am alergat la comitetul de vas, unde am dat peste Belîşev şi Erikson. Nemaiputîndu-şi stăpîni mînia, Belîşev îi repeta locotenentului-major Erikson:

— Vă vorbesc limpede: pînă nu întreb şi nu verific, „Aurora" nu pleacă nicăieri.

— Şi mă rog, dacă se poate să aflu, pe cine o să-ntrebaţi?

— Comitetul revoluţionar militar.

— Eu nu mă supun Comitetului revoluţionar militar. Aţi înţeles? Echipajul este dator să îndeplinească ordinele mele!...

— Asta în nici-un caz! Echipajul n-o să îndeplinească ordinul dumneavoastră!

— Pentru neîndeplinirea ordinului matrozii vor fi aspru pedepsiţi. Şi în primul rînd, comitetul de vas...

Aici însă Belîşev îl întrerupse pe comandant:

— Vă repet încă o dată: comitetul de vas a hotărît să nu îndeplinească acest ordin pînă nu-i va fi confirmat de Comitetul revoluţionar militar.

---

* Centrobalt — Comitetul Executiv Central al Sovietelor marinarilor din Flota Baltică (n.t.)

Comandantul împinse furios scaunul şi ieşi val-vîrtej din cabină.

— Ce-i gălăgia asta, Alexandr? — îl întrebară pe Belîşev marinarii veniţi în urma mea. — Ce l-a apucat de clocoteşte aşa?

— Las' că n-o să-i meargă cu noi — zîmbi Belîşev. — Povestea e, fraţilor, că Erikson a primit ordinul să ridicăm ancora.

— Încotro? Cine a dat ordinul?

— Comandantul suprem... Kerenski... În ordin se spune la Helsinki, dar trebuie înţeles la dracu-n praznic, numai să nu rămînem aici, la Petrograd. Deştepţi mai sînt, n-am ce zice: dacă reparaţiile s-au terminat, vasul trebuie, cică, să iasă în larg să-şi verifice maşinile...

— Nu-s ei chiar aşa de proşti, — spuse Karl Sepp. Au simţit de partea cui sîntem şi acum, pentru mai multă siguranţă, vor să se scape de noi...

— Principalul, tovarăşi, este să păstrăm ordine şi să rămînem calmi, — încheie Belîşev. — Maşinile trebuie într-adevăr încercate, dar cînd — asta mai rămîne de văzut! Principalul, vă repet, este să nu răspundem la nici un fel de provocări. Tunarii să fie tot timpul cu ochii-n patru şi să ţină tunurile pregătite.

— Dar obuze? N-avem obuze!

— Nu vă neliniştiţi. Ne-am gîndit noi şi la obuze. Vă rog să vă răspîndiţi, n-are nici un rost să vă înghesuiţi aici. Fiecare să treacă la postul lui.

Seara, marinarii au aflat că Comitetul revoluţionar militar şi Centrobalt-ul au ordonat să nu părăsim Petrogradul.

A doua zi, pe puntea de ceremonii a avut loc o adunare furtunoasă a echipajului. Puntea era plină pînă la refuz. Comitetul revoluţionar ordonase „Aurorei“ să încarce muniţii. De la Smolnîi am fost preveniţi să fim pe picior de alarmă.

— E vorba de o chestiune serioasă, tovarăşi, — spuse Belîşev plimbîndu-şi privirea pe feţele tulburate ale marinarilor. — Vă rog să păstraţi linişte şi ordine. O să vă citesc o scurtă chemare către soldaţi, către muncitori şi în general către toţi cetăţenii care vor să trăiască liberi. Iat-o. Ascultaţi :

„Soldaţi ! Muncitori ! Cetăţeni !

In cursul nopţii, duşmanii poporului au trecut la ofensivă. Statul major al lui Kornilov încearcă să aducă din împrejurimi iunkeri şi batalioane de asalt... Se pregăteşte o lovitură trădătoare împotriva Sovietului din Petrograd de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. Ziarele „Raboci Puti“ şi „Soldat“ au fost interzise, tipografiile lor au fost sigilate. Complotiştii contrarevoluţionari şi-au îndreptat atacul împotriva Congresului pe întreaga Rusie al Sovietelor în ajunul deschiderii lui...

Contrarevoluţia a ridicat mîna ei criminală. Toate cuceririle şi speranţele soldaţilor, muncitorilor şi ţăranilor sînt ameninţate de o mare primejdie. Forţele revoluţiei sînt însă cu mult mai puternice decît forţele duşmanilor ei.

Cauza poporului se află în mîini sigure. Complotiştii vor fi nimiciţi. Nici un fel de şovăieli sau îndoieli. Dîrzenie, fermitate, stăpînire de sine, hotărire !

„Trăiască revoluţia !“

— „Trăiască revoluţia !“ — repetă Belîşev. Aceste cuvinte sunară ca o chemare şi ca un jurămînt.

Un „ura-a-a“ prelungit răsună sub bolta punţii de fier.

— Ce mai aşteptăm ? ! — strigă cineva. Revoluţia e în primejdie şi noi ţinem mitinguri !

— Ne găsim acolo unde ni s-a dat ordin să fim — spuse cu hotărîre Belîşev. Linişte, tovarăşi, linişte. Puterea noastră stă în disciplină, în ordinea revoluţionară. E limpede ?

In acel moment, de masa prezidiului se apropie comandantul „Aurorei“, locotenentul major Erikson. Era mai palid ca de obicei. Faţa lui pătată de pistrui mari care se vedeau deosebit de limpede, îl făceau să pară şi mai roşcat, şi mai crunt. Locotenentul major ştia că cea mai mare parte dintre matrozi avea încredere în Belîşev, şi nu în el.

Erikson nu se sfătuise încă niciodată cu matrozii. Aşa fusese el învăţat : comandantul să ordone şi subordonaţii să execute fără să crîcnească. Dar echipajul „Aurorei“ i se va supune oare ? Erikson înţelesese însă că nu comitetul de vas este acel care a hotărît unde să se găsească „Aurora“ în aceste zile neliniştite. Acesta este ordinul centrului bolşevic. Dar el, Erikson, a primit un alt ordin. Un ordin căruia îi este obligat, în virtutea datoriei militare, să i se supună şi căruia vrea să i se supună.

— In calitate de comandant al vasului, nu pot fi de acord cu hotărîrile voastre, oricare ar fi ele, spuse el liniştit, căutînd să dea un ton convingător glasului său. Eu am primit un ordin oficial...

— Al cui ordin ?

— Al Marelui stat major.

— Şi mă rog, ce spune ordinul?

— Vă rog să ascultaţi!

Şi Erikson, spre mirarea tuturor matrozilor, citi un ordin în care se spunea că toate unităţile militare şi toate echipajele sînt obligate să rămînă pe loc, că nimeni nu are voie să plece fără dispoziţia specială a comandamentului regiunii militare. Ofiţerii care vor încălca acest ordin vor fi trimişi ca rebeli în faţa tribunalului militar.

Echipajul era mirat pentru că nu mai departe decît ieri, conform ordinului lui Kerenski, „Aurora" trebuia să iasă în larg ca să-şi încerce maşinile; iar astăzi, iată că i se interzice categoric să părăsească rada portului. Nu era greu să ghiceşti dedesubturile acestui ordin. Plecarea vasului pentru încercarea maşinilor avea drept scop să ne îndepărteze de capitală. Acest lucru nu izbutise. Acum, prin interzicerea de a ridica ancora, guvernul provizoriu urmărea să nu ne dea posibilitatea să fim acolo unde ne-ar ordona Smolnîi-ul.

— Dar de ce schimbă cei de la statul major atît de des dispoziţiile? — întrebă cineva.

Erikson tăcea încurcat.

— S-au cam pierdut cu firea domnii miniştri, s-au cam pierdut cu firea, — observă Belîşev.

— Nu mai ştiu nici unde le e capul — spuse în derîdere Vasili Krug.

Făcîndu-şi loc prin mulţimea marinarilor, un agent de legătură se apropie de Belîşev şi îi înmînă o scrisoare. Alexandr desfăcu repede plicul şi citi cu glas tare ordinul Centrobalt-ului: vasul să stea la dispo-

ziţia Comitetului revoluţionar militar al Sovietului din Petrograd.

— Cui i-e adresată scrisoarea ? — întrebă indignat Erikson.

— Comisarului „Aurorei".

— Ce-i asta, comisari pe un vas de război ? Ce fel de comisari ?

— Comisari revoluţionari. Împuterniciţi ai Comitetului revoluţionar militar, — lămuri calm Lipatov.

— N-am auzit de ei, n-am auzit, — replică fîstîcit Erikson. — Dar, de fapt cine e acest comisar ?

— Eu, mecanicul Belişev. Iată-mi mandatul.

Aflaserăm că în urmă cu cîteva zile Belîşev şi Lukicev fuseseră chemaţi la Smolnîi şi că tovarăşul Sverdlov stătuse de vorbă cu ei într-o problemă foarte importantă. Dar că Belîşev fusese numit comisar, asta auzeam pentru întîia dată. După cît se vede el trebuia să anunţe numirea sa numai după primirea ordinului scris al Comitetului revoluţionar militar.

Mai tîrziu, Belîşev ne-a povestit discuţia pe care a avut-o cu Iakov Mihailovici Sverdlov :

— După beretele noastre Sverdlov a aflat că sîntem de pe „Aurora". Citi repede hîrtia care adeverea că echipajul ne încredinţase nouă să ţinem legătura cu Smolnîi-ul şi începu să ne întrebe despre viaţa de pe vas.

Aflînd că pe crucişătorul „Aurora" sînt treizeci şi doi de bolşevici, Iakov Mihailovici Sverdlov spuse :

„Nu-i nimic, tovarăşi ! Principalul nu e cîţi, ci ce fel de oameni sînt ei. Treizeci şi doi de oameni — păi asta-i o forţă ! Trebuie numai să ştii cum să-i uneşti în jurul tău pe ceilalţi. Noi credem că veţi reuşi.

Comitetul Central se bizuie pe „Aurora". Şi sînt convins că n-o să ne înşelaţi încrederea. După informaţiile noastre, disciplina e bună la voi, iar acest lucru, prieteni, este principalul : trebuie să fiţi gata în orice moment să acţionaţi pentru apărarea revoluţiei.

„Cît despre noi, sîntem gata, dar ofiţerii noştri tot mai şovăie", — îi răspunse Lukicev tovarăşului Sverdlov.

„Dar ce-aveţi voi cu ofiţerii ? — zîmbi Iakov Mihailovici. — Dacă merg cu poporul — e bine, dacă nu vor — descurcaţi-vă şi fără ei. Alegeţi ofiţeri dintre voi, dintre matrozi. Doar acum, pe vasul vostru toate treburile le conduce comitetul de vas. Sprijiniţi-vă pe el. Iar dumneata, tovarăşe Belîşev, mi se pare că eşti chiar în acest comitet. Şi asta-i foarte bine ! Prin hotărîrea Comitetului Central, dumneata ai fost numit comisar, iar ca locţiitor ţi-l dăm pe Lipatov. Îl cunoaştem ca om de nădejde. Să anunţi echipajul că ai fost numit comisar al „Aurorei" imediat ce primeşti de la noi ordinul de campanie. Nu vă supuneţi nici unui ordin de-al lui Kerenski. De acum înainte sînteţi la dispoziţia comandamentului revoluţiei şi veţi răspunde în faţa acestui comandament pentru toate acţiunile „Aurorei". E limpede ? Ei, aşa-i bine ! Este posibil ca să trebuiască să vă încercaţi maşinile pe Neva".

„Numai maşinile ?"

„De ce numai maşinile ? Doar sînteţi vas de război. Aveţi şi tunuri bune."

După ce s-a întors de la Smolnîi, Belîşev s-a străduit, ca şi înainte, să nu încalce atribuţiile comandantului. Se purta cu el ca faţă de un superior, dar în

același timp știa precis că se supune unei singure voințe — voinței Comitetului revoluționar militar. Discuția cu Sverdlov a sădit în comisarul nostru noi forțe și energie. Cît de slabi și dezorientați ne păreau acum ofițerii, chiar și comandantul vasului, în comparație cu Belîșev, cu Lipatov și cu ceilalți bolșevici de pe „Aurora".

Nici a doua zi atmosfera pe vas nu a fost mai puțin încordată. Așteptam obuzele făgăduite și cu toate că ni se comunicase că se află pe drum eram totuși neliniștiți: vor reuși oare șlepurile să ajungă pînă la noi, sau le vor reține iunkerii?

La amiază, pe „Aurora" veni adjutantul ministrului marinei, care a fost întîmpinat de Belîșev și de membrii comitetului de vas. El nu vru însă să stea de vorbă cu ei și înmînă un plic personal comandantului crucișătorului.

In plic era o nouă dispoziție: să ieșim neîntîrziat în larg. Erikson ridică din umeri și spuse că, din păcate, pe „Aurora" nu el e stăpîn.

— Adică echipajul nu vi se supune nici dumneavoastră, nici ministrului?

— Nu numai ministrului, dar nici comandantului suprem.

— Dar ce-i asta — trădare? — întrebă adjutantul speriat și buimăcit, grăbindu-se s-o șteargă. Nu mult după aceea, la porțile uzinei se iviră două automobile blindate.

— Cu alte cuvinte ne-au pus sub pază, spuse Lipatov privind posomorît mașinile.

Marinarii s-au năpustit în dormitoare și au luat puștile.

Un iunker, se pare comandantul unuia din automobilele blindate, se iți afară din turelă și ceru îndeplinirea imediată a ordinului ministrului. Mitralierele automobilelor blindate se întoarseră amenințător spre „Aurora". Dar atunci răsună comanda lui Belîșev:

— Tunul de la pupa asupra automobilelor blindate!

Auzind acest ordin, iunkerii întoarseră repede mașinile și în hohotele de rîs ale întregului echipaj dispărură dincolo de porțile uzinei. Mai cu poftă decît toți a rîs însă tunarul nostru, Ogniov: el doar știa că tunurile nu erau încărcate. Obuzele n-au ajuns pe crucișător decît abia spre seară.

Intre timp s-a aflat că Comitetul revoluționar militar și Centrobalt-ul au ordonat „Aurorei" să nu părăsească Petrogradul.

Toți au înțeles că se apropie bătălia hotărîtoare pentru revoluția socialistă.

Imediat ce s-a terminat descărcarea șlepurilor și obuzele se aflau la bord, Belîșev a primit dispoziția ca „Aurora" să ridice ancora și să pornească spre podul Nikolaevski.

— Am primit ordin să-i gonim pe iunkeri de la pod — ni se adresă Belîșev. Ei au ridicat podul, dar noi îl vom coborî * pentru a stabili legătura cu cartierele muncitorești.

Dar iată că se mai ivi o piedică. Comandantul crucișătorului, Erikson, sprijinit și de ceilalți ofițeri, se opuse îndeplinirii ordinului, motivînd că adîncimea Nevei este prea mică. La auzul acestora, matrozii au sărit furioși:

---

* Podurile de peste Neva se pot ridica pentru a lăsa să treacă vapoarele. (n. t.)

— S-au dat de partea contrarevoluției ; astea-s tertipuri ca să ne împiedice să îndeplinim ordinul.

Comitetul de vas, condus de comisar, a hotărît să pună capăt sabotajului fățiș al ofițerilor, arestîndu-i. Comisarul Belîșev trebuia să conducă vasul la locul indicat.

Dar mai întîi era necesar să se facă un sondaj. Belîșev a încredințat această muncă de răspundere secretarului comitetului de vas, semnalizatorul Serghei Zaharov.

— Te pricepi să faci sondajul ? — îl întrebă Timofei Lipatov pe semnalizator.

— Dacă trebuie, am să-l fac ! — răspunse acesta liniștit.

Imediat fu coborîtă o barcă și în noapte se auzi mișcarea ritmică a vîslelor. Mărturisesc că nu toți credeam într-o înapoiere fericită a bărcii, deoarece iunkerii care patrulau pe chei puteau să-i împuște de pe mal pe tovarășii noștri.

Vremea era proastă. Ploua cu găleata, dar marinarii nu părăseau puntea superioară, căutînd să străpungă întunericul cu privirea.

Incă niciodată nu ni se păruse că timpul trece așa de încet, ca în noaptea aceea. Fiece clipă dăinuia parcă o veșnicie. Picăturile mari de ploaie plescăiau ca gloanțele în apele reci ale Nevei. Valurile se spărgeau cu zgomot de bordul vasului. Belîșev, Lipatov și toți marinarii așteptau cu încordare înapoierea lui Zaharov. Dacă se dovedea că Erikson avusese dreptate, întreaga noastră pregătire s-ar fi dus pe apa sîmbetei, înșelînd speranțele pe care Smolnîi-ul și le pusese în noi.

Cel mai liniştit dintre toţi era Timofei Lipatov. Exemplul lui fu urmat şi de înflăcăratul Andrei Podolski, care cu cîteva ceasuri în urmă numai că nu sărise în sus de bucurie că se va putea bate cu iunkerii pe care-i ura atît de mult. Acum stătea însă tăcut şi îngrijorat. Sentimentului de ură împotriva iunkerilor îi luase locul grija pentru viaţa semnalizatorului Serioja Zaharov, de care depindea totul: şi plecarea de la cheiul uzinei şi îndeplinirea misiunii de luptă.

Nu ştiu cîte minute apăsătoare au trecut, cînd iată că prin plescăitul valurilor şi zgomotul împuşcăturilor care ajungeau înăbuşit pînă la „Aurora", din întunecimea nopţii se smulse barca. Vasili o zări primul şi, parcă necrezîndu-şi ochilor, mă ghionti:

— Ea e, dumnezeule, ea e.

— Ea e... Uite-o, draga de ea! — strigă bucuros Timofei Lipatov, care sfredelea şi el atent întunericul.

Sondajul a arătat că „Aurora" poate să se desprindă liniştită de la chei şi să meargă acolo unde o va conduce comisarul.

Belîşev, Lipatov şi Zaharov, admiraţi de echipaj nu numai pentru vitejia lor, dar şi pentru priceperea de a fi făcut sondajul pe un astfel de timp, şi-au ocupat posturile.

La timonă stătea un om de încredere, la tunuri erau tovarăşi încercaţi.

Au fost date ordinele necesare pentru pornire; maşinile au început să duduie, iar fumul gros se învălătucea în aer. „Aurora" a tresărit uşor şi apoi a pornit în susul Nevei.

Crucişătorul înainta cu grijă; bătaia maşinilor lui se contopea cu bătaia inimilor noastre. Pe neaştep-

tate, pe paserela de comandă se ivi locotenentul major Erikson și ceru să i se îngăduie să conducă „Aurora" la podul Nikolaevski. Ținu să precizeze însă că nu se amestecă și nu se va amesteca în politică, dar ca marinar, în calitate de comandant care niciodată nu a încălcat îndatoririle slujbei, nu poate permite avarierea vasului sau ruşinea înnămolirii într-un banc de nisip...

Lungi sînt nopțile de toamnă la Petrograd. Dar această noapte de octombrie părea că nu mai ia sfîrşit.

Eu şi cu Sepp ne găseam pe puntea superioară. Apoi ni se alătură şi Podolski. Stăteam toți trei cu ochii aţintiţi în zare.

— Te-ai gîndit vreodată, Saşa, ce înseamnă cuvîntul „Aurora" ? — mă întrebă deodată Podolski.

— Nu, Andriuşa, nu m-am gîndit, — i-am răspuns eu cinstit.

— Păcat ! Aurora înseamnă zorile dimineţii... Mi-a povestit un om cu carte că era o zeiţă cu numele ăsta la greci sau la romani. Cică se ivea din ocean înainte de răsăritul soarelui.

— Iar „Aurora" noastră a pornit în noapte, dar priveşte-o cum străluceşte. Uită-te cum aleargă iunkerii încolo şi încoace ca nişte gîndaci negri speriaţi de lumină...

Şi într-adevăr, în fîşia de lumină a reflectorului se vedea limpede cum iunkerii fugeau de pe chei şi de la podul Nikolaevski.

Puţin după orele trei ale dimineţii, „Aurora" a aruncat ancora în josul podului Nikolaevski.

Electricienii noştri au coborît podul, dînd astfel detaşamentelor revoluţionare de soldaţi şi matrozi posibilitatea să pătrundă în centrul oraşului.

Pe „Aurora" a luat fiinţă un comandament al tuturor unităţilor marine şi al tuturor vaselor care se găseau atunci la Petrograd, comandament care era în legătură cu Smolnîi.

A trecut şi dimineaţa. Pe crucişător soseau noi şi noi veşti îmbucurătoare : ba într-un loc, ba într-altul gărzile roşii puneau stăpînire pe o altă clădire sau instituţie guvernamentală. Trupele guvernului provizoriu se retrăgeau concentrîndu-se spre Palatul de Iarnă. A trecut şi ziua de 25 octombrie. Se întuneca. Deasupra Petrogradului cobora noaptea.

In sfîrşit, se întoarse pe „Aurora", venind de la Smolnîi, agentul special de legătură al comisarului. După ce i-a ascultat raportul, Belîşev se apropie de mine :

— Tu, Saşa, ai să comanzi astăzi un detaşament. Băieţii te ascultă. Ai să cobori pe mal.

— Şi ce să facem acolo ?

— Ce să faceţi ? O să-i bateţi pe iunkeri, — se băgă în vorbă Sepp.

— Sarcina ta, — continuă comisarul, — este să cercetezi străzile învecinate cu cheiul Angliski, iar apoi să te duci la Palatul de Iarnă şi să iei legătura cu matrozii din Kronstadt. Vezi de-ţi alege băieţi de nădejde, pe cei mai curajoşi, şi dă-i drumul. Nădăjduiesc c-ai s-o duci la capăt.

M-am simţit năpădit de o bucurie fără margini.

— Mulţumesc pentru încredere, — i-am spus emoţionat lui Belîşev.

Pregătirile au fost scurte. Cînd detaşamentul nostru începu să coboare în bărci, Lipatov se apropie de mine :

— Numai să ai grijă, Nevolin, nu vă băgaţi în foc pentru orice fleac ! Acum, băiete, fiecare om e cîntărit cu aur. Să nu îngădui anarhie. E limpede ?

Lipatov îmi aruncă o privire cercetătoare şi, după cît se pare, rămase mulţumit.

— Limpede, tovarăşe Lipatov !

— Ei, atunci să ţii seama de asta : dacă nu întîlneşti în drum partizani de-ai guvernului provizoriu, du-te de-a dreptul la Palatul de Iarnă. E nevoie de oamenii noştri acolo.

— Voi executa întocmai, — am răspuns eu.

Ocupîndu-ne locurile în bărci, am vîslit spre chei, ca să debarcăm. Eram copleşit de însemnătatea sarcinii care mi se încredinţase. La drept vorbind, pe atunci nu-mi era prea limpede cum aş putea eu, care nu aveam experienţă, să comand un detaşament. Văzîndu-mă atît de îngrijorat, Vasea Krug se apropie de mine şi mă încurajă :

— Nu se naşte omul învăţat, Saşa. O să învăţăm şi să comandăm.

Incolonîndu-ne cîte patru în rînd, am pornit-o pe chei. Şi cu toate că eram foarte mîndri de misiunea primită, undeva în adîncul sufletului fiecăruia din noi sălăşluia puţină durere că ne despărţeam de vas în astfel de împrejurări.

Noaptea se lăsa posomorîtă, întunecoasă. Vîntul gonea pe cer norii plumburii care veneau neîncetat dinspre Golful Finic. Oraşul părea mort. Nici pe străzi, nici în casele uriaşe nu se zărea vreo luminiţă. Intu-

nericul şi tăcerea plină de neprevăzut făcea să crească şi mai mult starea de neliniște. Din timp în timp, noaptea era tulburată de împuşcăturile care se auzeau dinspre Palatul de Iarnă. Mergeam în tăcere, de parcă voiam să auzim zgomotul pe care-l fac paşii noştri.

Am trimis înainte o patrulă, în recunoaştere, ordonîndu-i să reţină pe toţi cei care-i par suspecţi.

Sepp, numit comandant al patrulei, mă ascultă cu atenţie şi după ce se gîndi o clipă, întrebă:

— Dar dacă-s iunkeri?

— Nu deschideţi focul.

— Oricîţi ar fi? — întrebă Vasili.

— Oricîţi ar fi. Aflaţi ce este înainte, care sînt forţele inamicului şi vă întoarceţi neîntîrziat la detaşament.

Cercetînd raionul învecinat locului de ancorare al crucişătorului şi neîntîlnind iunkeri, detaşamentul a pornit spre bulevardul Konogvardeiski. Pe drum am întîlnit de cîteva ori patrule ale gărzilor roşii care îndreptau detaşamentele de soldaţi şi muncitori revoluţionari, într-o tăcere deplină, spre piaţa palatului. Recunoscîndu-i pe matrozii de pe „Aurora", care mergeau în cadenţă, ne-au salutat cu exclamaţii de bucurie.

Schimbul de focuri de la Palatul de Iarnă aci se înteţea, aci se potolea. Apropiindu-ne de grădina Alexandrovski, am întîlnit doi matrozi din Kronstadt, răniţi. Incet, cu greu, sprijinindu-se unul de celălalt, căutau un post sanitar.

— De unde, fraţilor?

— De pe „Aurora"!

— Bine aţi făcut că aţi venit, e nevoie de oameni

acolo! — ne întîmpină unul din matrozi, arătînd cu mîna spre Palatul de Iarnă. Din lucirea ochilor săi se vedea că avîntul luptei încă nu-l părăsise.

— Ai noştri au şi ajuns în palat. Au trecut peste acoperişurile Ermitajului. Dar nu s-a ţinut legătura cu ei, n-au fost sprijiniţi la vreme şi băieţii au pierit în zadar...

Intre timp se apropie de noi o patrulă de matrozi:

— De pe „Aurora"?! Înaintaţi prin grădina Alexandrovski spre piaţă. Aşa-i ordinul. Ai noştri curăţă acum Amiralitatea.

Răspîndindu-ne în lanţ de trăgători am început să înaintăm prin grădină şi, în cele din urmă, am ajuns în piaţa palatului. Acolo avea loc un violent schimb de focuri.

Alăturîndu-ne marinarilor din Kronstadt, şi ei veniţi în piaţă la ordinul Smolnîi-ului, am deschis focul împotriva inamicului, adăpostit în spatele baricadelor.

In întuneric se contura clădirea uriaşă a Palatului de Iarnă, înconjurată de baricade din buşteni, din spatele cărora pornea fără încetare focuri de puşcă şi rafale lungi de mitralieră.

— Unde vă e comandantul? — se auzi deodată glasul cuiva.

— Da ce treabă ai cu el? — l-am întrebat eu.

— Sînt agentul de legătură al comandantului detaşamentelor de marinari. E ordin să vă menţineţi pe poziţie, să nu vă retrageţi, iar după salva de artilerie a „Aurorei" să porniţi imediat la atac. Ce să raportez comandantului?

— Dar cine ţi-e comandant?

— Matrozul Jelezniakov.

— De unde-i Jelezniakov ăsta ?

— Membru al Centrobalt-ului din Kronstadt.

— Raportează matrozului Jelezniakov că ordinul a fost primit şi va fi îndeplinit. Numai că îl rog pe tovarăşul Jelezniakov să ne trimită o ladă-două cu grenade.

Intre timp marinarii detaşamentului nostru au deschis un foc puternic de puşti asupra baricadelor. Intreaga piaţă a palatului răsuna de împuşcături. Mitralierele dinspre Palatul de Iarnă nu tăceau o clipă. Aşteptam cu înfrigurare semnalul vasului drag, pe care rămăseseră tovarăşii noştri de luptă.

M-am întors fără voie spre Neva, însă clădirea Amiralităţii ne ascundea acea parte a fluviului unde, la podul Nikolaevski, era ancorată „Aurora". Ştiam că tunurile ei sînt îndreptate asupra Palatului de Iarnă şi mă temeam să nu pierd clipa în care explozia salvei va lumina cerul plumburiu al Petrogradului şi va vesti începutul atacului nostru.

— Oare mult o să mai aşteptăm ? — mă întrebă nerăbdător Karl, care era lungit în stînga mea. — De ce tărăgănăm ?

— Nu te înfierbînta, — am încercat eu să-l liniştesc, cu toate că eu însumi abia mă stăpîneam să nu fug la Jelezniakov să-i pun aceeaşi întrebare.

Trecu un ceas. Şi mai trecu unul. De amîndouă părţile împuşcăturile nu conteneau măcar o clipită. Dar dacă cei care erau în spatele baricadelor nu făceau altceva decît să se apere, noi ne pregăteam să trecem curînd la atac.

— Ce prostie, — spuse Vasili, venind tîrîș spre mine din partea dreaptă. — Stăm culcați și tragem și putem aștepta mult și bine...

Dar tocmai atunci o străfulgerare puternică lumină pentru o clipă cerul mohorît. Îi urmă de îndată, ca un tunet de primăvară, bubuitul tunurilor, acoperind zgomotul luptei.

Din piepturile miilor de marinari, gărzilor roșii și soldaților care așteptau de jur împrejurul palatului ordinul de atac, izbucni un uragan de urale.

— In sfîrșit! Și-a spus cuvîntul și „Aurora" noastră!

Dar iată că a și răsunat comanda: „La atac, înainteee"! și întreaga masă a atacanților s-a năpustit, ca o avalanșă căreia nimic nu-i putea sta în cale, asupra ultimului bastion al guvernului provizoriu.

Din nou bubui o salvă de artilerie. „Asta trebuie să fi fost din fortăreața Petropavlovsk" — mi-am spus în sinea mea. Și căutînd să nu rămîn în urma celorlalți, m-am avîntat înainte împreună cu camarazii mei.

De sub o arcadă a Marelui stat major fu scos un tun. Obuzul izbi cornișa palatului; mitralierele noastre își întețiră la rîndul lor focul.

— Ura-a-a! Ura-a-a! — se auzea din ce în ce mai tare dinspre Marele stat major. Nimic nu mai era în stare să-i oprească pe ostașii revoluției. Cînd tocmai ajunseserăm lîngă baricadele inamice, o mitralieră dușmană care pînă atunci tăcuse chitic a revărsat asupra noastră o ploaie de plumbi, oprindu-ne în loc. Grupul nostru a fost nevoit să se culce la pămînt.

— Grenade ! — ceru necăjit Karl. Dacă a văzut însă că nu-i rost de aşa ceva, puse mîna pe un buştean lung cam de un metru şi jumătate şi, făcîndu-şi vînt, îl aruncă din toate puterile peste mitralieră.

Se auzi un ţipăt ascuţit şi mitraliera amuţi.

— După mine, înainteee ! — am strigat cît am putut, cu o voce răguşită.

Matrozii săriră în picioare şi, cu strigăte de „ura", se aruncară asupra baricadei.

Intre timp, un grup de soldaţi şi ostaşi ai gărzilor roşii, care atacau dinspre Marele stat major, au şi ajuns la lupta corp la corp cu iunkerii şi-i înghesuiau. Neputînd să se împotrivească atacului nostru năprasnic, apărătorii „de elită", „cei mai buni", „cei mai neînfricaţi" ai lui Kerenski şi-au ridicat poalele lungilor lor mantale şi s-au năpustit spre intrarea principală a Palatului de Iarnă, urmăriţi de gărzile roşii, de marinari şi soldaţi.

Deschizînd o uşă m-am trezit faţă în faţă cu un iunker care încercă să mă oprească. Apucîndu-şi arma de ţeavă şi-a făcut vînt, apoi o repezi cît putu de tare... Abia am mai avut timp să evit lovitura, ridicînd puşca deasupra capului. Arma iunkerului, lovindu-se de a mea, se făcu ţăndări. In această clipă, ca din pămînt, apăru Vasea Krug care-l străpunse pe iunker cu baioneta.

...Dar guvernul provizoriu tot nu se preda.

Din nou glăsui artileria fortăreţei Petropavlovsk. Focul de artilerie şi atacul nostru puternic îşi făcură efectul : iunkerii s-au retras.

Lupta, care se ducea acum în sălile şi pe coridoarele palatului, se apropia de sfîrşit. In zadar încercau

iunkerii să se ascundă în dosul coloanelor şi al draperiilor grele. Matrozii şi ostaşii gărzilor roşii îi descopereau repede şi îi dezarmau.

In cele din urmă, din Palatul de Iarnă fură scoşi miniştrii şi arestaţi. A trebuit să numesc cîţiva matrozi din detaşament pentru a-i escorta, mai bine zis pentru a-i apăra, deoarece marinarii şi soldaţii înfierbîntaţi de luptă erau gata să se răfuiască cu miniştrii, acolo, pe loc. Din păcate, Kerenski nu era printre cei arestaţi. Reuşise să fugă încă în cursul zilei, părăsindu-şi miniştrii.

Intre timp, la Palatul de Iarnă se concentrară forţe numeroase de muncitori, soldaţi şi marinari revoluţionari. Sarcina principală fusese îndeplinită, împotrivirea guvernului provizoriu fusese înfrîntă. Acum marinarii şi gărzile roşii scoteau din cele mai îndepărtate săli şi camere ale palatului ultimele grupuleţe de iunkeri şi ofiţeri ascunse acolo.

Jelezniakov propuse detaşamentului nostru să se întoarcă pe „Aurora".

Ne-am întors pe vas încălziţi de luptă şi de evenimentele pe care le trăisem, de a căror uriaşă însemnătate nu ne puteam încă da seama.

Cu toată ora tîrzie, în cabina comitetului de vas se îmbulziră marinarii. Erau şi de pe vasul nostru, erau şi agenţi de legătură din alte unităţi ale flotei şi detaşamentelor de marinari.

Un matroz în vîrstă îi spuse în glumă tunarului Ogniov :

— Ei, frate Evdokim, ai s-o cam păţeşti, n-aş vrea să fiu în pielea ta !

— De ce s-o pățesc? — se mira Ogniov. — Am îndeplinit ordinul întocmai.

— Ai să vezi cum o să fii asaltat și ocărît de gospodinele din împrejurimi că le-ai spart geamurile. Doar vine iarna, nu vara!

— Nu-i nimic, frățioare, — îl liniști artileristul nostru. — În primul rînd pe aici, prin centru sînt mai mult palate. În al doilea rînd, palatelor astea nu le strică puțin aer proaspăt. Mai trebuie și ele aerisite oleacă, să iasă tot mirosul de burjui.

— Da ia spune-mi și mie cu ce tunuri ai tras? Zgomotul a fost mare, slavă domnului, dar explozii ioc, — întrebă un marinar de pe „Amur".

— Bineînțeles, cu tunurile de mare calibru. Numai că au fost încărcate cu obuze oarbe.

— Ca să-i speriați?

— Se-nțelege, ca să-i speriem, și mai ales ca semnal pentru atacul împotriva Palatului de Iarnă.

— Știi că mă faci curios? Ia povestește-ne cum a fost — îl descusu Karl pe Evdokim.

Ogniov se întoarse spre Sepp, înalt, cu pieptul lat, dîndu-și bereta pe ceafă.

— Păi s-a întîmplat așa... — începu Ogniov, care fusese schimbat de la postul său de onoare. — Voi v-ați văzut de treaba voastră, noi de a noastră. La Belîșev veneau neîncetat agenți de legătură, ceea ce nici nu-i de mirare: „Aurora" doar fusese numită vas-amiral pe întreaga radă.

Și cum vă spun — venea unul, pleca altul. Iar pe lîngă „Aurora" mișunau vase și vapoare de tot felul. Și marinari, ca frunza și ca iarba, toți munciți de un singur gînd: să termine cu Kerenski și clica lui.

Numai că, trebuie să recunosc, nu pricepeam de fel: de ce tăcem? Pe lumină doar e mai la-ndemînă, gîndeam eu. Se duce ziua, iar noi tăcem. Dar, ce să-i faci, s-a dat ordin să stai la post, stau şi aştept. Băieţii vin de fiecare dată şi-mi povestesc ce şi cum se mai întîmplă pe vas. Eu, bineînţeles, nu-mi iau ochii de pe înălţător. Iar tunul meu ţinteşte prin perdeaua de ploaie acelaşi şi acelaşi punct.

Dar iată că a început să se şi întunece. Pe comisarul nostru l-au chemat nu ştiu de ce pe torpilorul „Prozorlivîi". S-a aşezat el în barcă, s-a depărtat de vas, dar s-a întors repede. Ce-or fi discutat acolo, nu ştiu exact, nu mi-a raportat. In general s-a stabilit pentru fiecare vas ce poziţie să ocupe, iar al nostru a rămas pe loc, cu tunurile îndreptate tot timpul spre Palatul de Iarnă.

S-au înţeles şi asupra semnalelor pe care le va da „Aurora" noastră celorlalte vase: alb şi roşu — tratative; numai alb — înmormîntarea lui Kerenski cu muzică; iar dacă-i numai unul singur, roşu — înseamnă că are cuvîntul Evdokim Ogniov, adică eu, şi după mine — toate vasele.

Ei, sarcina mi-am înţeles-o şi deci stau şi aştept. Iar vremea, ce să vă mai spun, aţi văzut şi voi, lapoviţă, într-un cuvînt o porcărie şi pace bună.

— Tu să nu vorbeşti de vreme rea, — spuse Andrei Podolski. Pe tine nu te-a stropit decît ploaia, iar pe noi şi mitralierele iunkerilor.

— Ce-ţi veni să faci comparaţii din astea, frăţioare? Tu măcar făceai o treabă bună acolo, pe cînd eu, — stai şi aşteaptă. Nimic nu-i mai rău pentru tunar decît să stea aşa, cu sufletul la gură.

Care-i rostul nostru? Obiectivul cutare, foc! Şi, mă rog, raportează rezultatele. Iar aici despre ce rezultat poate fi vorba? Undeva, departe se trage, răsună pe apă, se aude. Dar cine trage? Care pe care? — asta n-ai de unde să ştii.

Şi cum stam eu aşa, iată că se apropie o şalupă. Un agent de legătură a adus ordinul Comitetului revoluţionar militar: pînă la orele nouă seara fix, Kerenski trebuie să predea puterea. Dar dacă nici el, nici miniştrii săi nu acceptă, fortăreaţa Petropavlovsk va da un semnal luminos, şi intrăm în acţiune. Privesc la ceas, acuş e nouă. Şi iată că se apropie Belîşev:

„Ei, ce-ţi mai face tunul? Numai că prima oară să-l încarci cu un obuz orb...“ L-am încărcat. Iar aştept. Mă uit pentru a suta oară la ceas. Ce naiba, s-o fi oprit? Nu, merge! S-a făcut nouă, s-a făcut nouă şi un sfert, şi jumătate... „Ce s-o fi întîmplat?“ — îl întreb eu pe comisar. „Linişte, Evdokim! Ai răbdare!“ — mă linişteşte el, cînd deodată cineva strigă bucuros:

„Uite, o luminiţă!“ Ei, acu-i acu, mă gîndesc eu, dacă-i o luminiţă, înseamnă că trebuie să o sprijinim cu o lumină puternică. Comisarul a dat ordin, iar eu, Evdokim Ogniov, sînt executorul: pentru tunar, ordinul „foc“ e lege. Am făcut să vorbească tunuleţul meu. Apoi l-am încărcat cu un obuz de război şi stau şi aştept ordinul. Aştept... cît am aşteptat nici eu nu ştiu. Vine comisarul la mine şi-mi spune:

„Ei, bravo, Evdokim ! Te felicit. Pentru azi ajunge. Ce-a mai rămas se face şi fără tine..."

— Aşa-i, ce-a mai rămas am dus noi la capăt — interveni Vasili. Noaptea asta, pot să-ţi spun că a fost minunată, n-am s-o uit cît oi trăi !...

— Nevolin, la Belîşev ! — mă strigă un matroz din cart, iar eu m-am grăbit spre comisar, să-i raportez cum a acţionat detaşamentul nostru la asaltul Palatului de Iarnă.

N-am apucat să-mi termin raportul, că pe punte au răsunat exclamaţii însufleţite :

— Lipatov ! S-a întors Lipatov ! S-a-ntors de la Smolnîi ! Matrozii i-au făcut loc şi de masă se apropie Lipatov, asudat şi însufleţit. Faţa îi strălucea de bucurie.

— Hai, Timofei, povesteşte ce zic cei de la Smolnîi, sînt mulţumiţi de marinarii noştri ? Dar despre „Aurora" ce spun ? Nu ne-am făcut de rîs, nu-i aşa ?

— Ce să vă mai spun, băieţi, — zîmbi bucuros Lipatov. — Noaptea asta n-o s-o uite nimeni dintre noi. Şi nici „Aurora" nu va fi uitată. Chemarea pe care am lansat-o de pe crucişător, prin radio, noaptea trecută, a făcut treabă bună.

— Ce chemare ?

— Cum, voi nu ştiţi ?

— Nu ştim, Timofei, spune, povesteşte !

— Şi eu care credeam că aţi aflat cu toţii — începu Lipatov. — Asta s-a întîmplat încă ieri. Comitetul revoluţionar militar a adresat o chemare solda-

ţilor şi gărzilor roşii. Cu unităţile care se găseau pe loc în oraş, a fost uşor. Li s-a trimis chemarea — şi gata. Dar cum să transmiţi repede chemarea unităţilor care-s afară din oraş, şi unde mai pui că unele erau supuse lui Kerenski! Şi astfel, Comitetul revoluţionar militar a hotărît să folosească staţia noastră de radio-emisie. In multe oraşe am reuşit să oprim în loc unităţi pe care Kerenski le ceruse, ca să ne înăbuşe. De exemplu la Reval, la Vîborg. Iar la Peterhof soldaţii au dezarmat o şcoală de locotenenţi. În general, staţia noastră de radio n-a lucrat încă niciodată aşa de bine ca ieri în folosul poporului. La comandament sînt mulţumiţi de noi. Marinarii, se spune — după cum era şi de aşteptat, — nu s-au dezminţit.

— Dar pe Kerenski nu l-au prins?

— A şters-o, blestematul, — oftă cu amărăciune Lipatov. — Păcat, zău aşa.

Nimeni n-a băgat de seamă cum a trecut noaptea aceea încordată, plină de atîtea evenimente însemnate. Dimineaţa, toţi au citit chemarea „Către cetăţenii Rusiei" în care se spunea că guvernul provizoriu burghez a fost răsturnat şi că puterea a trecut în mîinile Sovietelor. Pe vas s-au primit „Decretul pentru pace" şi „Decretul pentru pămînt", adoptate de al II-lea Congres al Sovietelor din întreaga Rusie. In jurul lui Krug s-a adunat un grup de matrozi ca să asculte hotărîrile. Vasili citea solemn, sorbind cu sete fiece cuvînt, iar apoi spuse:

— Asta da, e puterea noastră! Lenin cunoaşte nevoile poporului. Se gîndeşte la întregul popor

muncitor. Acum să vă ţineţi burjuilor şi chiaburilor! O să vă sucim gîtul. O să luptăm pentru popor, fără să ne cruţăm viaţa.

— Ascultaţi, fraţilor, ce spune aici: întreg pămîntul — fratelui nostru, ţăranului sărac, fără răscumpărare! Aşa cum nici în vis nu speram; iar sub Nikolaşka nici să gîndeşti la aşa ceva nu era voie. Acum, gata cu arenda! Le ajunge, ne-au jecmănit destul! — răsună pătimaş glasul lui Osina.

— Chiar o să-ţi dea pămînt ţie! Ia te uită, nemîncaţii, ce li s-a năzărit. Vor pămînt... O să mai vedem noi al cui o să fie pămîntul! — strigă cu ură Golubev.

— Întinde-o de-aici, lepră! — şuieră ameninţător Sepp, pironindu-şi privirea întunecată asupra lui Golubev.

— Păi sigur, lipitorilor le stă în gît decretul ăsta! De pildă, unora ca tine! Las' că ştim noi cît pămînt are taică-tu! — se auzi deodată glasul tăcutului şi potolitului Ghiliov, un consătean de-al lui Golubev.

— Aţi văzut cine-i cu gura mare? Ghiliov! Păi ăsta-i om? N-are nici după ce bea apă, dar s-a găsit şi el să vorbească! — strigă furios feldwebelul, întorcîndu-se spre consăteanul său.

— Şi-am să vorbesc! Nu mă tem de tine, n-am să tac! Acum totul e-al poporului, acum nu mai există argaţi. Parcă ne-ar fi dăruit viaţa. Acu noi o să fim stăpîni. Şi fii sigur că o să ne descurcăm mai bine decît voi, lipitorilor!

— Aşa, Ghiliov, zi-i, bagă-i minţile-n cap! Acum noi sîntem puterea! — strigă cineva.

Mă uitam la Ghiliov, pînă acum veşnic tăcut şi retras şi nu-mi venea să-mi cred ochilor. Asta a făcut revoluţia noastră. A trezit poporul la fapte măreţe...

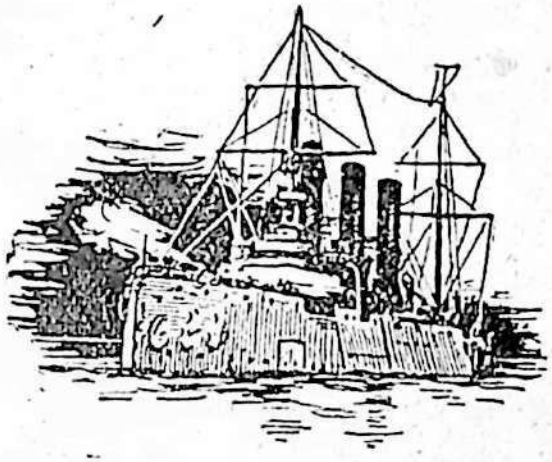

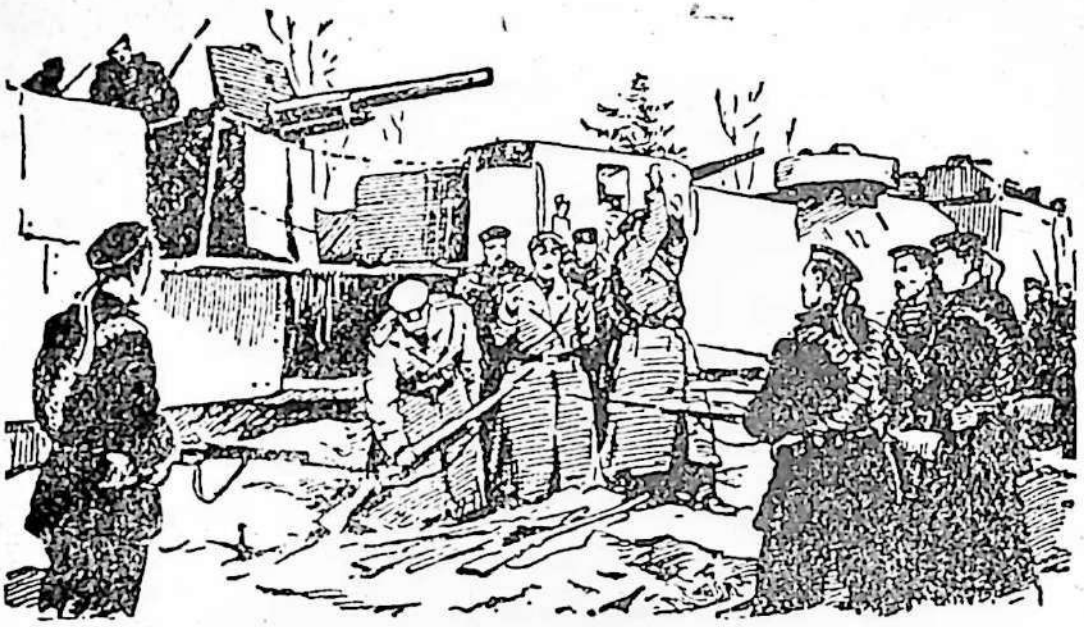

MARINARII DE PE „AURORA" IN LUPTELE PENTRU APĂRAREA PATRIEI

Belîşev mă chemă la comitetul de vas. Privindu-mă cu ochii înroşiţi după nopţile de nesomn, îmi spuse :

— Ia-ţi detaşamentul şi cercetează ce se petrece în raionul Nevski : se aud împuşcături pe acolo. Păstrează permanent legătura cu vasul.

Mi-am adunat repede pe matrozii cu care luasem parte la asediul Palatului de Iarnă şi am pornit. Ni se alătură şi Lipatov.

Străbăteam în cadenţă străzile pustii. Orientîndu-ne după zgomotul împuşcăturilor am ajuns pe strada Morskaia, unde se găsea centrala telefonică. Cum am trecut pe bulevardul Konogvardeiski am

auzit focuri de mitralieră dinspre strada Laghernaia.

— Mă duc cu băieţii să văd cine trage acolo, mi se adresă Lipatov, împingînd un cartuş pe ţeava puştii.

Impreună cu Timofei se duseră Krug, Vekşin şi încă vreo cinci matrozi. Eu, împreună cu grosul detaşamentului, am pornit-o pe bulevardul Nevski ca să ajungem pe strada Morskaia.

Se dovedi că în zori de zi iunkerii atacaseră pe neaşteptate centrala telefonică şi, omorîndu-i pe ostaşii din garda roşie care făceau de pază, au ocupat-o.

La zgomotul împuşcăturilor au început să se îndrepte spre centrală detaşamente de ostaşi ai gărzilor roşii şi detaşamente de soldaţi revoluţionari, şi pe la orele 11 clădirea era înconjurată din toate părţile.

Între timp, Lipatov lămuri pricina împuşcăturilor: un automobil blindat al iunkerilor circula pe străzile din preajma Poştei Centrale trăgînd dezordonat, cu rafale scurte.

— „Ahtîreţ", — citi Krug numele scris pe turela automobilului blindat. Cunoştinţă veche! Se învîrtea şi pe lîngă Palatul de Iarnă. L-am atins noi bine atunci.

— După cît se vede l-aţi atins prost, — spuse liniştit Lipatov. — Va trebui să-l atingem din nou.

Matrozii s-au împărţit în două grupuri.

— Trageţi în roţi, fraţilor, — îi povăţui Timofei.

Cînd automobilul blindat se apropie, i-am găurit cauciucurile şi se opri.

— Înainte! — strigă Lipatov sărind din locul unde se adăpostise.

Mitraliera iunkerilor nu încetă să tragă. Căzură doi marinari, dar ceilalţi au şi ajuns în unghiul mort al mitralierei.

— Afară, ticăloşilor! Altfel o să fie mai rău, — strigă Timofei ca turbat de mînie.

Krug băgă ţeava puştii pe ferestruica şoferului şi trase de cîteva ori înăuntrul maşinii blindate. În clipa aceea capacul turelei se ridică încet şi din ea se ivi cu grijă un iunker cu un revolver în mînă. N-a mai avut timp să tragă deoarece Vekşin îl şi dădu gata cu un foc de puşcă.

Şoferul era rănit. A fost scos şi la volan s-a aşezat Vekşin, care terminase de curînd cursurile pentru soferi.

— O să ne prindă bine automobilul ăsta — zise Lipatov. — Tu, Vekşin, urmează-ne. Acolo se dau încă lupte.

Intre timp am ajuns cu detaşamentul la centrala telefonică şi am intrat în luptă. Automobilul blindat s-a dovedit a fi foarte folositor: cu ajutorul lui a fost cucerită centrala telefonică.

Iunkerii fuseseră înfrînţi aproape peste tot, printre altele şi la Şcoala militară Vladimirski.

De astă dată detaşamentul nostru se întoarse pe vas cu maşinile capturate de la iunkeri la centrala telefonică.

Ziua, prima zi a vieţii noi, a trecut repede. S-a lăsat noaptea, prima noapte după salvele de tun ale „Aurorei".

Impreună cu Osina am ieşit pe puntea superioară. In faţa ochilor noştri se întindea Petrogradul cufundat în întuneric, acelaşi ca şi în alte dăţi. Parcă nu s-ar fi schimbat nimic. Şi cerul era la fel, şi Neva tot aceeaşi şi totuşi parcă erau altfel.

Iar noi nu ne mai găseam locul de bucurie.

— Zi-i un cîntec Matvei, — am propus eu.

— Pe care-l vrei ?

— Tot pe ăla pe care l-ai cîntat la Permiakovi, ţi-aminteşti ?...

Şi Osina se porni să ne cînte cu foc cîntecul său preferat, însoţit de zgomotul ritmic al valurilor întunecate ale Nevei, care izbeau babordul „Aurorei". Vocea scăzută a lui Matvei atingea parcă cele mai sensibile coarde ale inimilor noastre.

Nu apucă să cînte şi ultimele cuvinte, cînd se auzi fluierul ofiţerului de cart. Il chema pe Osina. Matvei se repezi de parcă ar fi presimţit o nenorocire. Eu m-am luat după el.

La scară stăteau Nataşa şi Senea cu ochii plînşi.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Osina îngrijorat. — Pentru dumnezeu, ce s-a întîmplat ?

— O nenorocire... S-a întîmplat o nenorocire, — abia izbuti să îngîne Nataşa printre lacrimi.

— Cui ?

— Lizei, — îl luă gura pe dinainte pe Senea. — Lizei noastre... Şi bietul băiat se întoarse ca să-şi ascundă faţa.

Nataşa murmură abia stăpînindu-şi hohotele de plîns :

— Da, Lizei... Am fost cu ea la Palatul de Iarnă.

— Ce nevoie era de voi acolo?! — strigă disperat Matvei.

— I-am pansat pe răniţi... Impreună... Numai că pe ea au rănit-o...

— Şi unde-i acum?

— Au dus-o la spital, — spuse Senea cu amărăciune.

— Inseamnă că ai fost şi tu acolo, nu? — am întrebat eu.

— Intocmai, numai că noi n-am fost chiar pînă la palat, ci ceva mai încolo... Impreună cu Afanasi Silîci. Păi se putea ca într-o zi ca asta...

— Şi cum se simte Liza, unde-i rănită? — am continuat eu să-l descos.

— Puţin mai sus de inimă, uite pe aici, aşa-i, Nataşa?

— E într-o stare foarte gravă, tovarăşi, — spuse fata cu voce sugrumată. — De dimineaţă a stat fără cunoştinţă pînă acum spre seară şi îndată ce şi-a venit în fire ne-a rugat să vă anunţăm.

Osina, Nataşa şi cu Senea au alergat la spital. Au coborît tăcuţi scara şi curînd au dispărut în noaptea rece şi întunecoasă.

A doua zi de dimineaţă Matvei ne povesti cu lacrimi în ochi cum Liza, recunoscîndu-l în ultima clipă, s-a tras spre el şi cu buzele arse a şoptit:

— Iţi mulţumesc, dragul meu... — şi, închizînd ochii, a adormit pentru totdeauna.

— Ce o să se facă acum Nataşa? — am căutat să schimb vorba.

— Nataşa şi cu Afanasi Silîci pleacă din Petrograd, — spuse Osina. — De durere Permiakov umblă

buimac şi nu-şi mai găseşte locul... Maria Savelievna, din fericire, e la ţară, dar cînd va afla mă tem că nu va suporta lovitura.

— Dar Senea? Ce-o să se întîmple acum cu el?

— Pe Senea trebuie să-l luăm pe „Aurora", măcar ca elev marinar, cît timp mai sîntem aici — propuse Sepp.

Am căzut împreună de acord să rugăm comitetul de vas să-l înscrie pe Semion Burlacenko printre membrii echipajului „Aurorei".

Primele zile ale puterii sovietice ne-au produs atîtea impresii, încît se părea că nu mai există deosebire între noapte şi zi. Marinarii aproape că nu se mai culcau. Oricît se străduiau ei să respecte disciplina de pe vas, viaţa îşi cerea dreptul ei. Ba unul, ba altul, venea de pe mal, fiecare cu alte veşti noi. Eserii şi menşevicii, speriaţi, şi-au tras coada între picioare. La Congresul Sovietelor au fost serios scuturaţi. Delegatul „Aurorei", întorcîndu-se pe vas, ne-a povestit cum a decurs congresul, cum se înfuriau adepţii lui Dan şi ai lui Martov că lucrurile nu merg aşa cum vor ei, cum aci părăseau şedinţa, aci se întorceau... Delegaţii îi priveau cu dispreţ, ca pe nişte trădători...

Curînd pe vas începu să se vînture vestea că la Moscova iunkerii nu vor să se predea, că nu recunosc puterea sovietică şi că au ocupat Kremlinul, unde s-au întărit.

— Acolo ar fi de flăcăii noştri, — zise posomorît Krug, cu ochii scăpărînd de mînie. — In doi timpi şi trei mişcări ar termina cu ei!

— În doi sau în trei, dar i-ar scărmăna ca aici, la Petrograd, replică Osina. — Le-aș plăti acum și pentru mine și pentru Liza, — adăugă el încruntat, scrîșnind din dinți.

— Se spune că visurile se împlinesc, — rosti vesel Lipatov, apropiindu-se de noi. — Din ordinul Centrobalt-ului se alcătuiește un detașament de voluntari care să lupte împotriva contrarevoluționarilor din Moscova. Cine din voi vrea să se înscrie?

Mi-am privit întrebător prietenii și ne-am înțeles din ochi. N-am mai stat o clipă pe gînduri:

— De ce nu — înscrie-ne!

Aproape toți matrozii de pe „Aurora" care au participat la asaltul Palatului de Iarnă s-au înscris în detașamentul care urma să plece la Moscova.

Președintele comitetului de vas mă chemă la el, și după ce ne salutarăm îmi spuse:

— M-am sfătuit cu Lipatov pe cine să numim comandant al detașamentului care pleacă la Moscova... Am hotărît să te numim pe tine.

— Îți revine o mare cinste, — adăugă Timofei. Orice s-ar spune, e o sarcină grea. Cei de acolo, din Moscova, fără îndoială, nici nu bănuie că „Aurora" se gîndește la ei... Așa că nu mai sta, Sașa, acționează!...

— Am înțeles! — am răspuns eu după regulament. — Știu că revoluția o cere... Ingăduiți să trec la îndeplinirea ordinului.

— Fără întîrziere!

— Dacă întîlniți vreo piedică, comunică-ne direct pe „Aurora" și aranjăm noi de aici lucrurile cum

trebuie, — mă sfătui Timofei, punîndu-mi palma lui lată şi caldă pe umăr.

Lîngă cabina comitetului de vas mă aştepta Senea. Pe deasupra călduroasei scurte moştenite de la taică-său, era bine încins cu un centiron al flotilei. În loc de căciulă purta un chipiu soldăţesc, care nu-i venea pe măsură.

— Ce-mi umbli creanga pe-aicea? — l-am întrebat eu zîmbind.

— Noi... — Senea se încurcă într-un răspuns cam anapoda. — Noi... adică eu vreau să plec cu dumneavoastră.

— Încotro vrei să pleci cu noi?

— Unde plecaţi dumneavoastră, acolo merg şi eu. Doar ştiţi bine că în afară de dumneavoastră nu mai am pe nimeni. — N-o să vă încurc. Poate că o să vă pot da chiar şi o mînă de ajutor.

— Ce să facem cu el? — mi-am întrebat îngrijorat prietenii. — Vrea să intre în detaşament. Să-l luăm sau nu?

— Se-nţelege, să-l luăm! Numai stă el fără noi, — spuse Karl, zîmbindu-i lui Senea.

Seara tîrziu, după un miting, matrozii s-au îmbarcat în vagoane.

— Drum bun la Moscova!

— Aveţi grijă acolo, să nu pătaţi cinstea „Aurorei"!

— Întoarceţi-vă cît mai curînd pe vas! — fură ultimele urări pe care le-am auzit cînd trenul se puse în mişcare.

Trei eşaloane cu marinari şi ostaşi ai gărzilor roşii se grăbeau în ajutorul Moscovei revoluţionare.

Nici în Petrograd nu era încă liniște deplină. Marinarii nu-și ascundeau grija pentru orașul lor drag.

— Poate că nu era momentul să plecăm tocmai acum, — spuse neliniștit un matroz de pe „Amur".

— Dar și la Moscova e nevoie, — îi replică un tovarăș.

Cineva dădu tonul unui cîntec iubit de marinari:

Cît zările se-ntinde marea
Și valurile departe se zbat...

Un matroz bărbos de pe contratorpilorul „Samson" continuă cu voce de bas:

La Moscova mergem, tovarăși,
Și vasele ni le-am lăsat...

— Lasă prostiile, bărbosule!

— Nu schimonosi cîntecul! Nu are cuvintele astea, de ce să-l poceștí?

— Unde vezi tu poceală, fiule, ăsta-i adevărul adevărat: mergem adică la Moscova, iar vasele ni le-am lăsat.

Ca să-i împace, Matvei începu să cînte acompaniindu-se la acordeon:

„Tovarășe, nu pot la post să mai stau"
Spunea un fochist, cu suspine...

Toți marinarii i se alăturară:

Cărbunii-n focar nici licăr nu au,
Presiunea-n cazan nu mai ține...

In clipa aceea, de pe lavița de sus sări un tînăr matroz de pe „Samson" și, pornind să joace, aruncă o strigătură:

Mănîncă ananas, cu fazan să te ţii.
Iţi vine, burjuiule, şi ultima zi!

— Iată, asta aşa-i! Aşa cum gîndim noi: vine şi ultima zi. Ei, dar bine a mai nimerit-o ăla cu fazanii. Eu, la drept vorbind de cînd mă ştiu n-am văzut fazan, — oftă bărbosul.

Matrozii făcură rost de lemne şi aţiţară focul. In vagon se făcu mai cald, mai plăcut.

O lapoviţă cîinoasă cădea fără încetare şi vîntul parcă gonea din urmă eşalonul — mai repede, tot mai repede!

Spre revărsatul zorilor, obosiţi de discuţiile purtate peste noapte şi de aşteptarea chinuitoare a zilei de mîine, marinarii au adormit. Eu însă n-am putut închide ochii. Simţind poate că sînt treaz, Senea Burlacenko se apropie tiptil:

— Dar dumneata, tovarăşe Nevolin, nu dormi?

— După cum vezi, veghez, — i-am răspuns cuprinzîndu-i cu mîna umerii înguşti, de copil. — Dar tu, matroz Burlacenko, de ce nu dormi, ţi-e frig poate?

— Din neobişnuinţă, — răspunse băiatul, oftînd. — Credeţi că mă tem? Să n-aveţi nici o grijă, nu-s d-al de-ăştia! Am trecut noi prin destule! In vagoane de marfă aranjate pentru călători, e drept, nu mi s-a întîmplat încă să merg...

— Multe nu ţi s-au întîmplat încă, Senea... Nici cu trenul, după cît se pare, n-ai fost prea des...

— Nu mi s-a întîmplat, dar nu asta are importanţă! Principalul e să nu te descurajezi, — rosti el după o pauză, întocmai ca Podolski.

— Dar de ce să ne descurajăm, Senea ? — m-am străduit eu să-l imit. — Las' să se descurajeze cei cărora le-a sunat ceasul. Iar noi, aurorist Semen Burlacenko...

— Aurorist ! — repetă Senea mîndru şi bucuros. — Aurorist ! Nici nu-mi vine să cred că-i adevărat.

— Ştii ce, du-te de te culcă. Adu-ţi aminte de vechea zicală : marinarul somnoros e ca pasărea fără aripi. Iar tu aşa eşti acum...

— Am înţeles ! Mă duc imediat. Spuneţi-mi numai un singur lucru, ce-o să fie pe urmă ?

— Adică cum — pe urmă ?

— Dacă-i batem la Moscova pe contrarevoluţionari aşa cum i-am bătut la Petrograd, la Palatul de Iarnă ? Îi învingem, şi pe urmă ?

— Pe urmă ? Nu ştiu exact ce-o să fie pe urmă. Dar eu aşa cred : odată războiul terminat, puterea va fi a noastră, a muncitorilor...

— Dar mai departe, mai departe ?

— Vom construi socialismul, cum spune Lenin. El a gîndit totul înainte. Pe mulţi ani înainte...

Prinşi în focul discuţiilor despre viitor n-am băgat de seamă cînd am ajuns la staţia Liubani. Am sărit din vagon şi m-am dus la comisarul eşaloanelor, Eremeev, membru al Comitetului revoluţionar militar. De la el am aflat că din ordinul lui Kerenski a fost trimis împotriva noastră un tren blindat, plin cu ofiţeri şi iunkeri.

— Tren blindat ? De unde a răsărit ? Cine a spus ?

— Chiar acum mi-a comunicat şeful staţiei. Avem oameni buni, e drept, şi am putea angaja lupta... dar nu avem artilerie.

Un marinar înalt, cu fața deschisă, bătută de vînt se apropie grăbit de noi. Moțul cîrlionțat îi acoperea pe jumătate fruntea largă. Ochii lui întunecați priveau vesel și hotărît.

— De ce stăm? — i se adresă lui Eremeev, aranjîndu-și bereta pe a cărei panglică scria „Narova". — Să ridicăm ancora și cu toată viteza înainte!

— Ușor de spus „cu toată viteza înainte", tovarășe Jelezniakov, uiți că aici nu sîntem în largul mării...

— Da' cine vorbește de largul mării?!

Eremeev îi povesti pe scurt de ce stăteam pe loc. Cum află, Jelezniakov se repezi la șeful stației.

— Aflu eu acu unde se găsește trenul blindat! — strigă el din fugă.

— Ager mai e, — spuse încîntat Eremeev. — Isteț matroz.

„Jelezniakov... Va să zică așa arată. El e cel care a comandat detașamentul de marinari la asaltul Palatului de Iarnă... De la el venise agentul de legătură cînd am tras asupra baricadelor..." — gîndeam eu, privind în urma lui Jelezniakov.

În noaptea asaltului nu-l văzusem, dar acum îl priveam cu atenție căutînd parcă să-mi întipăresc în minte înfățișarea lui. Îmi plăceau siguranța și impetuozitatea sa. Se purta astfel fără să-și dea aere, fără dorința să facă pe grozavul. Jelezniakov îmi făcu impresia unui om modest, dar umblat, trecut prin ciur și prin dîrmon, care știa să înfrunte greutățile.

— Sînt de părere să înjghebăm și noi un „tren blindat" pe care să-l trimitem în întîmpinarea celui al lui Kerenski, — am propus eu.

— Interesant, — zîmbi Eremeev.

In cîteva cuvinte i-am explicat la ce mă gîndisem.

— Grozavă idee! — mă bătu pe umăr Jelezniakov, care se apropiase. — Să-i trimitem în întîmpinare „trenul nostru blindat" şi-atunci o să vedem care pe care!

— Ei, nu mai pierdeţi vremea, treceţi la treabă, tovarăşi, — aprobă Eremeev.

Pe o linie de manevră am găsit două vagoane platformă. Pe marginile lor am aşezat traverse şi saci cu nisip. Pe fiecare platformă am pus cîte trei mitraliere. De vagoanele platformă am cuplat două vagoane pentru efectivul nostru şi i-am raportat lui Eremeev că „trenul blindat" e gata.

— Gata? Bravo! Ei, vă urez succes! Noi o să venim în spatele vostru. La o adică vă dăm ajutor.

Mecanicii, aflînd că „trenul blindat" va trebui să lupte, au refuzat să-l conducă.

— Asta înseamnă să mergi la moarte sigură, — sări ca ars unul dintre ei, mai în vîrstă. — Iar eu vreau să mai trăiesc, am familie, copii...

— Puteţi să mă omorîţi, dar n-am să conduc, — îndrugă pe acelaşi ton un altul. — Asta nu ni s-a ordonat. Treaba noastră e să conducem locomotive de trenuri paşnice.

— Dar unde ai văzut tu, cap pătrat, trenuri paşnice în timpuri ca astea, — strigă la el cu ciudă Jelezniakov.

Situaţia s-a complicat. Şeful staţiei ne-a comunicat că trenul blindat al lui Kerenski este prin apropiere, cam la o haltă distanţă, şi că merge cu toată viteza spre Petrograd.

In clipa aceea se apropie Senea :

— Tovarăşe Nevolin, ştii ce vreau să-ţi spun ?

— Spune, dar mai repede, că n-am timp de tine acum !

— Păi eu...

— Ei, ce-i ?

— Eu despre mecanic voiam să vă spun.

— Ceea ce vrei tu să ne spui, am văzut şi singuri — nu-s de ai noştri.

— Dar eu vreau să spun de unul de-ai noştri. În eşalonul al doilea am văzut printre cei din garda roşie pe un muncitor de la uzina Putilov. El a condus un timp locomotiva de uzină... A fost pe la Afanasi Silîci şi i-a povestit...

— Adevărat ?

— Doar n-o să vă mint !

L-am găsit pe mecanicul din garda roşie şi i-am explicat ce sarcină însemnată îi pune în faţă revoluţia.

— Mergem la o treabă riscantă, tovarăşe, — spuse prietenos Jelezniakov. — Dar altfel nu se poate, nu avem dreptul să facem altfel. E limpede ?

— Treaba stă cam aşa, — se amestecă în discuţie Vasili Krug, care se afla în apropiere — ori ei, ori noi.

Mecanicul acceptă. Osina i se alătură ca ajutor. Majoritatea celor de pe „Aurora" au vrut să intre în echipajul „cuirasatului", cum l-a numit în glumă Podolski.

Comandantul eşaloanelor i-a poruncit lui Jelezniakov să ia conducerea întregului echipaj al „trenului blindat" compus din şaizeci de oameni.

Locomotiva porni în întîmpinarea trenului blindat al ofiţerilor. Imediat în spatele „trenului nostru blindat" veneau eşaloanele detaşamentului.

Cînd am ajuns la staţia Ciudovo, am aflat miraţi că trenul blindat al ofiţerilor s-a întors în direcţia Moscovei. Curînd însă se lămuri totul. Şefului staţiei în care se formase „trenul nostru blindat" i se ordonase să transmită pe toată linia că de la Petrograd vin spre Moscova cîteva trenuri blindate, şi mai adăugase de la el că efectivele sînt alcătuite din marinari beţi care omoară pe toţi ofiţerii şi iunkerii şi că-i vai de cei pe care-i întîlnesc în drum. Bineînţeles că la auzul acestei ştiri, ofiţerii trenului blindat au făcut calea întoarsă.

In faţa noastră se găsea acum sarcina să nu dăm inamicului răgaz să-şi revină.

— Iată ce-i, dragă tovarăşe, — se adresă Jeleznia-kov mecanicului locomotivei. — Ofiţerii fug. Trebuie să-i ajungem, orice s-ar întîmpla. Mai dă-i presiune aburului şi apasă pedalele pînă-n fund.

— Fiţi liniştit, — spuse cu convingere mecanicul, — nu pot lua ei aceeaşi viteză ca noi. Doar au o garnitură grea, — blindaj ! Pe cînd noi... ?

— Matvei, dă-i zor frăţioare, îndoap-o bine cu cărbuni ! — adaugă el vesel, întorcîndu-se spre Osina.

Şi curînd trenul nostru începu să alerge cu o viteză atît de mare că nu era chip să mai stai în picioare în vagon fără să te propteşti de ceva.

— Aşa mai zic şi eu ! — exclamă încîntat Senea.

Deodată, o izbitură puternică ne aruncă unul peste altul. Am sărit din vagoane. În faţa locomotivei stă-

tea un om în vîrstă cu un felinar roșu în mînă. Era atît de speriat încît nu putea rosti nici un cuvînt. Omul își aruncă chipiul de uniformă și cu pulpana șubei sale uzate își șterse sudoarea de pe față.

— Ce s-a întîmplat? — întrebă Jelezniakov îngrijorat, apropiindu-se de el.

— Au aruncat linia-n aer — rosti cantonierul străduindu-se să vorbească liniștit.

Apoi ne-a dus pînă la fața locului. Șinele și traversele zăceau risipite, încolăcite, sfărîmate pe o întindere nu prea mare. Ofițerii, temîndu-se de trenurile blindate despre care fuseseră înștiințați, au ordonat aruncarea liniei în aer și l-au amenințat pe cantonier cu împușcarea dacă va încerca să anunțe pe marinari de primejdie. Cantonierul s-a dovedit însă un om cinstit, un adevărat rus. Riscîndu-și viața a stat cu felinarul pe linie în bătaia vîntului și a preîntîmpinat astfel catastrofa.

Întregul eșalon s-a apucat de treabă și peste puțin timp linia a fost refăcută și am pornit-o din nou în urmărirea trenului blindat.

Astfel trecu ziua. Noaptea a fost atît de întuneric încît a trebuit să reducem viteza. Din nou o izbitură și iarăși oprire. De la revizorul de linie am aflat că trenul blindat al ofițerilor se află la cîțiva kilometri mai în față. Cauza opririi nu o știa.

— Nevolin, du-te și vezi ce-i acolo! — îmi ordonă Jelezniakov.

Am luat zece oameni — majoritatea de pe „Aurora" — și am pornit în cercetare. Cotind-o spre pădure, am înaintat cu grijă paralel cu linia ferată, trăgînd

cu urechea la fiece foşnet. Deodată în faţa noastră se auzi trosnetul uşor al unor uscături. Ne-am întins la pămînt. Trosnetul s-a repetat, de astă dată mult mai aproape. Am privit cu atenţie în întuneric şi am observat cum printre arbori se întrezăreau nişte umbre confuze. Erau cercetaşii trenului blindat inamic.

Le-am şoptit tovarăşilor : trebuie să-i nimicim.

Iar cînd echipa de cercetaşi ajunse în dreptul nostru am strigat :

— Asupra inamicului, înainte ! — şi m-am aruncat primul asupra iunkerilor buimăciţi.

Pădurea se însufleţi. Răsunară împuşcături. Se auziră gemete, ţipete. Încăierarea a durat o singură clipă, dar a fost hotărîtoare. După cîteva minute, în pădure s-a lăsat din nou liniştea. Am făcut apelul şi am constatat lipsa unui om, căzut probabil în luptă. Echipa de cercetaşi a inamicului a fost însă complet nimicită. Surpriza atacului ne asigurase victoria.

Am lăsat doi oameni pentru căutarea celui dispărut şi am plecat mai departe.

In sus, pe linie, se auzea pufăitul unei locomotive şi lovituri de ciocan. Doi marinari au pornit tîrîş înainte să afle ce se lucrează acolo, iar noi am rămas să examinăm trenul blindat.

Am numărat patru tunuri de mare calibru, dar mitralierele nu le-am putut descoperi din cauza întunericului. De trenul blindat erau ataşate aproximativ zece vagoane.

La întoarcere, matrozii trimişi în cercetare au raportat că în faţă linia e aruncată în aer pe o distanţă

destul de mare, iar efectivul trenului blindat lucrează la refacerea drumului.

I-am lăsat pe marinari să țină sub observație trenul blindat și am dat o fugă pînă la Jelezniakov ca să-i comunic observațiile făcute.

Imediat s-a luat hotărîrea să încercuim trenul blindat al inamicului și să începem tratative, pînă vor sosi eșaloanele detașamentului nostru.

Unul din matrozii lăsați să-l caute pe tovarășul dispărut în timpul încăierării din pădure se apropie și mi se adresă :

— Tovarășe Nevolin, l-am găsit pe matrozul dispărut.

— Cine-i, în ce stare se află ?

— E de pe vasul vostru, de pe „Aurora", îl cheamă Podolski.

— Andrei ! Andrei Podolski ! — am strigat eu surprins și în același timp îndurerat.

— El e, Andrei... E greu rănit în burtă, se vede că l-au lovit niște schije de grenadă.

Podolski fu adus deîndată la tren. Era fără cunoștință. Ne-am strîns roată în jurul tovarășului nostru în agonie. — Andriușa !... Cît năzuia el să ajungă la Moscova... Cît o iubea, cîte cuvinte frumoase găsea pentru povestirile despre Moscova lui dragă.

Podolski era întins pe un pat de scînduri în vagon. Lîngă el, ținîndu-și bereta în mînă, stătea Osina. Lacrimi mari se prelingeau pe fața lui întunecată. O singură dată mai plînsese așa, cînd povestise despre moartei Lizei Permiakova.

— Matrozul a rugat să fie îngropat la Moscova, — spuse încet un ostaş din garda roşie, — şi să i se comunice mamei lui că Andriuşa al ei a pierit în lupta cu contrarevoluţia, ca şi tatăl său. „Lui Nevolin să-i spui să se ducă el însuşi la mama... Bluza şi bereta să-i fie date lui Senea..." Astea au fost ultimele lui cuvinte.

— Tovarăşi, să jurăm că ne vom răzbuna pe duşman pentru moartea lui Andrei. A căzut cu cinste în luptă cu duşmanii revoluţiei. Să jurăm că o să luptăm pînă cînd blestemaţii de burghezi vor fi înfrînţi definitiv !

— Jurăm !...

Noi toţi, — Sepp, Krug, Osina şi cu mine — am jurat ţinîndu-ne de mîini, că vom lupta pînă la ultima suflare împotriva duşmanilor poporului.

Matrozii de pe crucişătorul „Aurora" au hotărît să îndeplinească dorinţa lui Andrei Podolski : să-l îngroape la Moscova cu onoruri militare.

Îmbrăcat cu bluza şi bereta lui Andrei Podolski, Senea a stat de gardă permanent lîngă trupul prietenului mai în vîrstă.

Am trimis la inamic o delegaţie care să le propună să se predea imediat, altfel vor fi nimiciţi.

Zgomotul eşaloanelor care se apropiau unul după altul i-a convins în cele din urmă pe ofiţeri că situaţia în care se găseau era deznădăjduită şi s-au predat. Matrozii i-au dezarmat pînă la unul. Acum luptătorii revoluţiei aveau la îndemînă un adevărat tren blindat, cu patru tunuri şi douăzeci de mitraliere.

După capturarea trenului blindat şi sărbătorirea victoriei, marinarii şi ostaşii gărzilor roşii s-au grăbit spre Moscova.

În gara Petrogradskaia am aflat însă că iunkerii din Kremlin n-au mai putut rezista presiunii forţelor revoluţionare din Moscova şi s-au predat.

În aceeaşi zi l-am înmormîntat pe Andrei Podolski, respectîndu-i astfel dorinţa. În sunetele marşului funebru cîntat de fanfară, cortegiul atrăgea atenţia multor moscoviţi.

— Pe cine înmormîntează ?

— Un marinar din Baltica...

— De unde-i de fel ?

— Moscovit. Pornise spre Moscova să lupte, dar a căzut ca un erou nu departe de ea.

Oamenii se alăturau cortegiului şi se aduna din ce în ce mai multă lume...

Mama lui Andrei sosi tocmai cînd reprezentantul Comitetului din Moscova al bolşevicilor, venit la înmormîntare, îşi încheia cuvîntarea despre gloriosul ostaş al revoluţiei care îşi dăruise viaţa pentru victoria revoluţiei. Bătrîna se aplecă în tăcere asupra trupului neînsufleţit al lui Andrei repetînd într-una „soarele meu", şi îi sărută buzele închise pe veci. Mult timp n-am putut s-o smulgem de lîngă fiul său în acest ultim rămas bun.

Senea se apropie de mama lui Andrei şi îi spuse cu glas sugrumat :

— Măicuţă, nu trebuie...

Ea se ridică supusă şi, sprijinindu-se de braţul lui Senea, se dădu la o parte. Însoţit de trei salve trase

din şaizeci de puşti, sicriul cu trupul matrozului de pe „Aurora“ a fost coborît în pămîntul natal al Moscovei...

Zilele luptelor din Octombrie au luat sfîrşit, dar lupta pentru puterea sovietică atît la Petrograd cît şi la Moscova şi pe întregul cuprins al ţării abia începea.

După Petrograd şi Moscova, oamenii muncii din Rusia, conduşi de clasa muncitoare în frunte cu partidul bolşevic, au obţinut victoria, instaurînd puterea sovietică. Insă contrarevoluţia nu voia să se împace cu voinţa poporului : ea se pregătea să înece în sînge întreaga ţară, organizînd în acest scop unităţi de alb-gardişti. In sprijinul albilor s-au grăbit să sară intervenţioniştii englezi, americani şi francezi. Contrarevoluţia i-a impus tinerei Republici Sovietice războiul civil.

In aceste timpuri grele pentru patria noastră, flota din Baltica, fiind lipsită de cărbune, a fost nevoită să pună la păstrare pe timp îndelungat majoritatea vaselor, şi să trimită echipajele pe uscat. Echipajul „Aurorei“ a fost împărţit în detaşamente care au fost îndreptate spre cele mai importante sectoare ale războiului civil care izbucnise.

Cu cine oare nu s-au luptat cei de pe „Aurora“ în aceşti ani ! Au apărat Ucraina, Uralul, Volga, şi multi dintre ei şi-au pierdut viaţa în luptele pentru puterea Sovietelor.

După terminarea războiului civil, unii dintre noi, foşti marinari pe crucişătorul „Aurora“ am fost che-

maţi la Moscova şi trimişi la Academia Militară Maritimă. Am ieşit din Academie îmbogăţiţi nu numai cu experienţă practică, ci şi cu cunoştinţe teoretice. Mai tîrziu, în zilele Marelui Război pentru Apărarea Patriei, aceste cunoştinţe şi această experienţă ne-au ajutat ca împreună cu întreg poporul sovietic să înfrîngem pe cotropitorii fascişti germani, să apărăm cinstea şi independenţa statului nostru socialist.

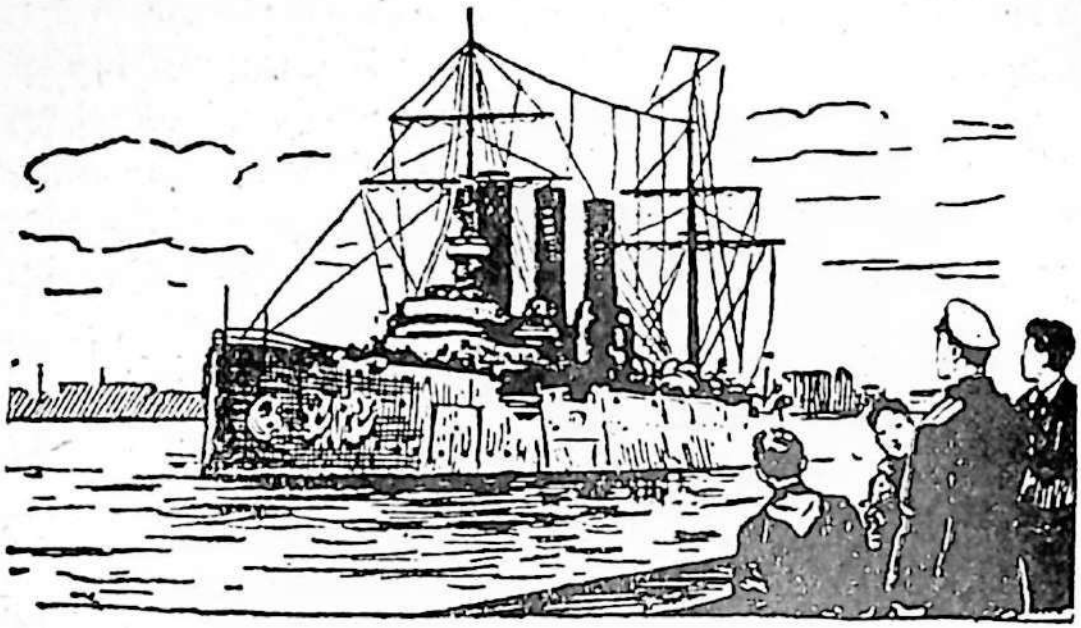

MONUMENT AL GLORIEI NEPIERITOARE

Mulți, foarte mulți ani au trecut din ziua în care am păşit pentru prima oară pe puntea legendarului crucişător „Aurora". Dar şi astăzi port tunica de marinar, deşi sînt de mult rupt de Baltica cea dragă. Acum locuiesc la Kiev, unul din cele mai frumoase oraşe ale patriei noastre.

Şi iată că într-o zi însorită de octombrie am primit o scrisoare din Leningrad.

„...Ţin să vă comunic, — scria locţiitorul comandantului crucişătorului „Aurora", — că efectivul şi comandamentul vasului vor fi bucuroşi să vă primească pe dumneavoastră, veteran al revoluţiei, pe bordul gloriosului crucişător „Aurora"... Cu prilejul

aniversării de către întregul popor a revoluției din octombrie, organizăm totodată și sărbătorirea vasului nostru. În aceste zile am fi fericiți să vă avem în mijlocul nostru, alături de alți vechi membri ai echipajului „Aurorei", printre care primul comisar Belîșev, membrul comitetului de vas Lipatov și alții. În momentul de față crucișătorul se găsește pe Neva, în dreptul școlii Nahimov."

Nahimoviștii! Schimbul nostru cel mai tînăr! De mult voiam să vizitez această școală și să văd cu ochii mei noua generație de marinari sovietici.

Citesc și recitesc scrisoarea primită. Înseamnă că Belîșev și Lipatov mai trăiesc. Și cine încă? Pe vas doar eram peste 500 de marinari și nu toți și-au pierdut viața în zilele îngrozitoare ale războiului civil și ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Unde sînt ei acum? Unde au dispărut prietenii și frații mei de arme?

Am început să răsfoiesc filele îngălbenite ale vechiului meu carnețel de însemnări. Prin ce ani grei a trecut și el împreună cu mine. În el găseam imaginea vie a zilelor de mult trecute ale tinereții mele, a primilor ani ai revoluției, a nașterii și a gloriei flotei noastre sovietice.

De atunci s-au perindat aproape 40 de ani! Cît s-o fi schimbat orașul și cum or mai fi arătînd oamenii alături de care am luptat împreună pentru puterea Sovietelor. Leningradul a trecut prin timpuri grele, a pierdut mulți fii strălucițI în anii eroici ai Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Amintirile mă năpădiră. Alături de Afanasi Silîci mi s-a ivit în față chipul prietenului meu Vasili Krug. Dintr-o dată mi-am amintit de ziua morții tragice a Lizei, acea fată care a dat dovadă de atîta bărbăție și s-a acoperit de glorie. Abia așteptam să ajung la Leningrad, să mă plimb pe bulevardele sale, pe cheiurile de granit, să cutreier pe acele străzi și ulicioare unde au trăit prietenii mei, muncitorii de la uzina Franco-Rusă.

Străzile luminate din plin ale Kievului nu aminteau prin nimic de toamnă. Cînd noaptea caldă a sudului începu să coboare pe povîrnișurile verzi ale orașului și pe malurile întunecate ale Niprului, am pornit grăbit spre trenul care mă va duce în nord, în orașul unde s-a născut Octombrie, în orașul lui Lenin.

Nici nu știu cînd a zburat și a doua noapte și iată-mă în Leningrad. Umblu pe străzile atît de cunoscute și totuși altele.

Valurile de ceață ale toamnei nu reușesc să ascundă săgeata amiralității și clădirile impunătoare ale orașului-erou. Merg fără țintă, fiindu-mi egal ce-am să văd mai întîi, căci toate sînt dragi inimii mele. Străzile Leningradului sînt împodobite sărbătorește cu ghirlande luminoase, cu steaguri, portrete și placarde. Iar bulevardul Nevski le depășește pe toate în frumusețe. De-a lungul lui mă îndrept spre Neva, într-acolo unde se afla „Aurora" noastră în neuitatele zile ale lui Octombrie 1917. Iată și locul acela! Acum în același loc sînt trase alte vase... dar în gînd eu văd „Aurora" cu tunurile îndreptate amenințător asupra

Palatului de Iarnă, cu detaşamentul nostru la bord, aşteptînd cu încordare lupta.

Am izbîndit atunci în această luptă ! Şi tot ceea ce văd astăzi este rezultatul victoriei Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. Traversez podul. Străbat insula Vasilievski pînă la Bursă, arunc o privire asupra coloanelor rostrale.

Iată am şi ajuns în cartierul Petrograd. Să nu cotesc oare spre casa aceea din colţul străzii Zelionaia unde a locuit Afanasi Silîci, spre casa care la timpul său a fost pentru mine şi pentru prietenul meu Matvei Osina ca un liman însorit ? Aşa am şi făcut. Dar unde-i oare casa ? O bombă fascistă o distrusese. Leningrădenii au înlăturat ruinele şi pe locul viran au sădit copaci.

Sufletul mi se întristă : nu l-am găsit nici pe Afanasi Silîci, nici vecini pe care aş fi putut să-i întreb de soarta lui.

M-am întors spre Neva. Deasupra luciului ei pîlpîiau sute de lumini multicolore. Neputînd să mă smulg din loc, priveam fluviul măreţ inundat de lumini şi în faţa mea trecu plutind, învăluită parcă într-un fum albăstrui, toată tinereţea mea.

Se întunecase de tot cînd m-am îndreptat spre şcoala Nahimov. Nu am intrat în clădirea înaltă şi impunătoare ; m-am simţit atras de „Aurora", care stătea ancorată alături.

La scară, un matroz sta de pază cu o puşcă în mînă. Crucişătorul e iluminat ca de sărbătoare. Toate hublourile sînt inundate de lumină. Acordurile unui marş răsună de pe vas. M-am apropiat de matroz şi m-am gîndit : „Într-o seară ca asta, frăţioare, nu-i

prea vesel să fii de cart". Dar pe fața tînără bătuta de vînt n-am văzut nici un semn de nemulțumire, ci dimpotrivă, în ochii lui strălucea mîndria. „Sînt într-un schimb de onoare, eu îi întîmpin pe oaspeți, mie mi-a revenit cinstea să salut pe vechii marinari ai „Aurorei" veniți în vizită".

— La cine vreți să mergeți ?

— La voi, pe crucișător...

Matrozul trase de o manetă și ofițerul de serviciu pe vas coborî în goană scara pe mal. Aflînd cine sînt, m-a condus la comandantul vasului.

Și iată-mă din nou pe bordul „Aurorei". Parcă nu s-ar fi schimbat nimic ; aceeași punte strălucind de curățenie, tunurile în învelitori, marele pavoaz fîlfîind în bătaia vîntului de toamnă. In lumina puternică a proiectorului lucește ordinul „Steagul roșu" cu care a fost decorată „Aurora" în 1927.

Cobor scara spre puntea cabinelor. Aici era odată cabina preotului vasului, dincoace cea a mecanicului șef, iar în stînga... aci, ofițerul superior Ogranovici a încercat să-mi explice cu pumnii care e deosebirea între un matroz și un ofițer al țarului.

Nu fusesem de prea multe ori în această parte a vasului. Locul meu era acolo, jos, cît mai departe de soare si de cabinele ofițerilor. Iar acum sînt condus direct la comandantul vasului, un căpitan de rangul întîi, care ca și mine și-a petrecut întreaga viață în flotă și acum i s-a acordat marea cinste de a sluji pe „Aurora".

— Fiți bine venit pe vasul nostru ! — mă întîmpină el bucuros. — Ați sosit tocmai la timp : astăzi e o

seară mare pentru noi. Luaţi loc. Acu' vor fi aici şi Lipatov şi Belîşev.

— Au sosit! — raportă ofiţerul de serviciu.

— Cine?

— Primul comisar al crucişătorului „Aurora", Alexandr Viktorovici Belîşev, şi fostul său locţiitor, Timofei Ivanovici Lipatov.

Comandantul şcolii ieşii în întîmpinarea lor. Peste cîteva minute pătrund cu toţii în salonul ofiţerilor.

— Nevolin! Bine, sănătos? Ai ajuns locotenent colonel? — exclamă Belîşev.

— Dar de ce te miri, Alexandr Viktorovici, — răspunse zîmbind Timofei Lipatov. — Dintre fraţii noştri au ieşit şi amirali. Păi nu-i glumă: mai bine de trei decenii în flotă.

— Eh, parcă ar fi fost abia ieri, — spuse Belîşev.

Am fost invitaţi la clubul vasului, unde conform tradiţiei se ţinea în fiecare an adunarea festivă în cinstea Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. Orchestra cînta. Pe pereţi atîrnau tablouri, fotografii, documente din zilele de demult. Pentru alţi vizitatori, toate acestea erau istorie, dar pentru mine şi pentru tovarăşii mei era tinereţea noastră, viaţa noastră.

Cînd preşedintele adunării a dat cuvîntul primului comisar al „Aurorii", vasul parcă ar fi fost zguduit de aplauze.

— Dragi prieteni, — începu încet Belîşev, — pe o vreme la fel ca aceasta, marinarilor de pe „Aurora" le-a revenit o mare cinste: să îndeplinească ordinul lui Lenin, să deschidă focul asupra Palatului de

Iarnă. Salva de pe „Aurora“ a slujit ca semnal pentru toţi cei pe care comandamentul revoluţiei îi pregătise pentru insurecţie. Noaptea aceea a devenit un hotar luminos, o linie de demarcaţie între lumea veche şi lumea nouă născută de Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie.

Alexandr Viktorovici bău puţină apă, apoi îmbrăţişă cu privirea clubul umplut pînă la refuz. În faţa lui şedeau tineri în uniforma marinei, ascultînd atent glasul liniştit al tovarăşului mai în vîrstă.

— Prieteni! Iată, noi vechii matrozi de pe „Aurora“ am străbătut din nou astăzi vasul atît de cunoscut de la prova la pupa. Ne-am interesat îndeaproape cum vă comportaţi şi cum învăţaţi voi, generaţia nouă de marinari. Comandamentul a spus: bine! şi chiar foarte bine! Există o expresie la noi: ţine-o aşa! Deci, tinerii mei prieteni, ţineţi-o aşa! Nu pătaţi cinstea „Aurorei“.

Şi sala îi răspunse prin glasurile tinere ale marinarilor şi ale elevilor şcolii „Nahimov“.

— Nu o vom păta!

Serata pe „Aurora“ continua. Fetele invitate şi nahimovîştii mai vîrstnici dansau, cîntau, se veseleau.

In aceste zile de sărbătoare, comandantul „Aurorei“ a primit o mulţime de oaspeţi. De la primele ore ale dimineţii pe crucişător soseau mereu delegaţii de muncitori din fabrici şi uzine, grupuri de studenţi şi pionieri. Printre cei veniţi erau şi oaspeţi de peste hotare. Ei mergeau cu carneţele în mîini, notau tot ce vedeau, ce auzeau, pentru ca apoi să povestească la ei acasă despre legendarul crucişător „Aurora“.

Tinerii ofiţeri sovietici şi elevii mai mari povesteau cu multă însufleţire oaspeţilor cele ce aflaseră de la educatorii lor despre drumul glorios al „Aurorei". Iată că unul din cursanţi, fără să mă observe, aminteşte numele meu. Şi mi se pare că eu însumi n-aş fi putut povesti atît de bine şi de amănunţit despre evenimentele la care participasem.

Comandantul vasului se apropie de mine.

— Îi vedeţi pe băieţii aceştia ? — arată el spre un grup de elevi veniţi în excursie. Ne trimit munţi de scrisori şi toate se termină cu rugămintea de a fi primiţi în şcoala Nahimov, pe „Aurora". Şi într-adevăr, „Aurora" noastră a devenit o bună şcoală pentru mulţi viitori ofiţeri ai flotei sovietice.

Acum „Aurora" a aruncat ancora pentru totdeauna, nu mai brăzdează mările şi oceanele, ci este păstrată de către guvern ca o relicvă, ca un monument al revoluţiei.

Înainte de a părăsi Leningradul, m-am îndreptat din nou spre Neva, să mai privesc încă o dată vasul al cărui nume a intrat pentru totdeauna în istorie. Am tăiat prin Cîmpul lui Marte şi prin Grădina de vară am ieşit pe chei. Şi iată că în faţa mea se conturau, în umbrele înserării, liniile svelte ale crucişătorului, care prin „bubuitul tunurilor sale, îndreptate asupra Palatului de Iarnă, a vestit la 25 octombrie începutul unei ere noi — era Marii Revoluţii Socialiste".

In față se afla tinerețea mea, tinerețea patriei mele. Și, tulburat de amintiri, am șoptit:

— Să trăiești, draga mea „Aurora", vestitoare a revoluției noastre, a vieții noastre, a victoriei noastre!

CUPRINS

	Pag.
Din partea autorului	5
De demult	7
Viaţă de marinar	22
Poporul s-a răsculat	56
Toată puterea Sovietelor!	94
Asupra Palatului de Iarnă — foc!	122
Marinarii de pe „Aurora“ în luptele pentru apărarea patriei	150
Monument al gloriei nepieritoare	172

Nr. 2591
Redactor de carte : Gh. Buzatu
Tehnoredactor : V. Postelnicu
Corector : A. Sasz

Dat la cules 7..IX.957. Bun de tipar 16.X.957. Tiraj 6150. Hirtie S. Velină de 80 gr. m.p. Coli de tipar 11,5. Coli de editură 7,1. Ft. 32|84×108. Com. editurii 3131. Ediția I. A. 03658. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 (A) R.

Tiparul executat sub com. nr. 1375 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.